

PS 13/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 16 december 2016

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Actuele moties	9
Stemming	17
102/16 Lijst ingekomen stukken 22 oktober tot en met 16 november 2016	17
103/16 Notulen van de PS-vergadering 21 oktober 2016	17
Bespreekstukken	17
81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant	17
85/16 Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit en Leefgebieden	77
98/16 Uitvoeringsprogramma innovatie Hightech Systemen en Materialen 2017-2020	89
97/16 Brabantse Omgevingsvisie, startdocument	105
93/16 Vijfde wijzigingsverordening legesverordening Noord-Brabant 2012 en voorstel begrotingswijziging legestarieven 2017	119
96/16 Slotwijziging 2016 en 1^e begrotingswijziging 2017	124
Sluiting	128

Index gesproken personen

Berg, H.F. van den, 13, 14, 15, 16, 46
Bollen, G.W., 50, 58
Brakel, mw. C.E.P. van, 104, 110, 111, 113, 117
Braspenning, A.L.J., 40, 49, 51, 52, 53, 59, 118, 119, 120, 121, 122
Brunklaus, mw. drs. P.M., 64, 75, 123, 124, 125, 126
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8
Deryckere, M.N.R.C., 75
Dingemans, mw. F.M., 22, 23, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 86, 87, 121, 122, 126
Dirken, mw. A.M.W., 104, 117
Everling, M.J., 105, 117, 126
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 8, 75
Hageman, ir. J.J.C., 75
Hattem, A.W.J.A. van, 21, 39, 40, 43, 53, 60, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 78, 79, 81, 82, 86, 87, 105, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 121, 122
Heijman, J.H.W.F., 9, 13, 16, 41, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 87, 88, 104, 118, 122, 123, 126
Heijmans, N.G.L., 9, 38, 39, 41, 52, 74, 75, 85, 121, 122
Jonge, R.A. de, 19, 20, 21, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 86, 87
Kammen, mw. drs. P. van der, 123, 126
Kardol, mw. J.C., 90, 102, 103
Klitsie, mw. drs. C.G.M., 14, 106, 117
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 121, 122
Koevoets, H.J.P.E., 88, 89, 103, 121, 122, 126
Kort, M.V. de, 23, 53, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 86, 87, 92, 93, 94, 95, 103
Kuijken MSc, R.C.P., 18, 19, 20, 48, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87
Kutlu, S., 91, 92, 103
Maas, B.L.M., 107, 117
Meijer, A.A., 52, 58
Oosterveer, ing. H., 35
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 17, 18, 20, 27, 28, 51, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 81, 85, 86, 87
Overveld, W.A.A.M. van, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 86, 87, 103, 118, 121, 122, 126
Roijackers, mw. H.I., 22, 23, 24, 28, 36, 42, 45, 47, 48, 56, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 82, 83, 86, 87, 118, 120, 121, 122
Smeets, drs. M.E.J., 112, 117, 118
Smeulders, S.J.A.H., 61, 75, 126
Staak, W.R. van der, 103
Steenbakkers, S.P.M.F., 89, 90, 92, 93, 94, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 125, 126
Surminski, mw. M.J.G.P., 26, 27, 28, 35, 56, 57, 63, 80, 108, 118
Uijlenhoet, A., 10, 13, 16, 89, 93, 94, 95, 96, 100, 103
Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127

Vreugdenhil, ing. H.J., 18, 21, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 47, 48, 49, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 87, 88, 103, 109, 116, 118

Vugt, drs. R.J. van, 13, 14

Wel, ir. M.C. van der, 20, 37, 44, 46, 50, 59, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 87, 88, 96, 97, 98, 99, 103, 122, 126

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven

Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der

GroenLinks
PVV
VVD
CDA
GroenLinks
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU/SGP
CDA
PvdD

's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Sint-Oedenrode
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 16 december 2016

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Vragenhalfuur

III. Actuele moties

IV. Stemming

102/16 Lijst ingekomen stukken 22 oktober tot en met 16 november 2016

103/16 Notulen van PS 21 oktober 2016

V. Bespreekstukken (inclusief stemming)

81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

85/16 Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit en Leefgebieden

98/16 Uitvoeringsprogramma innovatie Hightech Systemen en Materialen 2017-2020

97/16 Brabantse Omgevingsvisie, startdocument

93/16 Vijfde Wijzigingsverordening Legesverordening Noord-Brabant 2012 en voorstel begrotingswijziging legestarieven 2017

96/16 Slotwijziging 2016 en 1^e begrotingswijziging 2017

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 16 december 2016

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, mw. Roijackers, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel.

Afwezig: Roks, Porthoine, Burger Dirven.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 11.15 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? De vergadering gaat beginnen.

Dames en heren. Ik meld u dat wij bericht hebben ontvangen van het overlijden van mevrouw Van den Broek. Zij is oud-lid van uw Staten voor het CDA. Zij is 9 december jl. overleden in de leeftijd van 89 jaar. Zij is vanaf eind jaren zeventig vier jaar lid van de Staten geweest. Onze gedachten gaan uit naar haar nabestaanden en we wensen hen in de komende tijd veel sterkte toe bij het verwerken van dit verlies.

Dat wens ik namens u ook toe aan onze collega Louis Roks, die er vandaag niet is, omdat zijn broer plotseling is overleden. En wij denken op dat moment ook nog aan de moeder van Roy de Jonge, die tussen de vergadering die wij de vorige keer sloten en deze is overleden. Aan de families en de nabestaanden wens ik sterkte en misschien is het mooi om aan hen te denken in de minuut van stilte die wij hebben bij het begin van onze vergadering. Ik verzoek u daartoe te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Ik dank u. Ik wil de griffier vragen ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering. De griffier.

De **griffier**: Zoals zojuist genoemd, de heer Roks is afwezig en ook de heer Porthoine is afwezig.

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. De heer Burger Dirven is afwezig.

De **voorzitter**: De heer Burger Dirven is ook afwezig. Verder geen aanvullingen. Dan stellen we dit, waarvan akte, vast.

Dan stel ik nu aan de orde de voorliggende agenda. Er zijn geen mondelinge vragen, geen verzoeken voor het vragenuur. Wel actuele moties voorgelegd. Dat betreft een viertal. De procedurevergadering heeft daarover vergaderd. En het advies aan uw vergadering is om de motie waarvan sprake was van de Partij voor de Dieren, inzake 'de dans ontspringen', vandaag niet in behandeling te nemen. Dat geldt wel voor moties van Lokaal Brabant, twee, en bijbehorend in samenhang nummer 4 van de fractie van GroenLinks met betrekking tot windenergie. Het voorstel is om die zo dadelijk wel toe te laten tot de agenda. En een negatief advies is gegeven voor de motie van de ChristenUnie/SGP en anderen betrekking hebbend op de aanpassing van stallen ouder dan 15 jaar. Ik stel voor dat we deze adviezen overnemen. Ja? Dat is het geval. Dan gaan we daar zo dadelijk meteen mee beginnen. En de rest van de agenda, neem ik aan, kan uw goedkeuring wegdragen? Ja. Dan gaan we meteen beginnen.

Ik doe een beroep op u allen vandaag, omdat we weten dat er toch nog best veel op de agenda staat en we ook de gebruikelijke afsluiting van het jaar hebben, het komt niet op een kwartiertje aan, om de kok niet te laten wachten. En vooral ook niet onze gasten, onze partners, die voor een deel vandaag daarbij zullen aansluiten. Ik stel dan voor te beginnen met de behandeling van de actuele moties. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik moet helaas toch een voorstel van orde doen. Omdat ik toch heel graag wil dat u de geboorte zou willen melden van het kind van een van de gedeputeerden.

De **voorzitter**: Ah! Nu u het noemt, kan ik niet meer terug. Maar ik heb hem net gevraagd of hij wil dat ik het nieuws al deel. En ik heb nog geen reactie gekregen. Dus ik voelde mij nog niet geheel vrij om dat te doen. Maar nu u erover begint, mijnheer Heijmans. Vannacht is geboren, om 01.01 uur, Floris van der Maat, de zoon van onze gedeputeerde. En ik denk dat de reden is waarom hij mij nog niet kon antwoorden dat moeder en kind nu onderweg naar huis zijn. Ik denk dat op enig moment ook hemzelf nog even de gelegenheid moet worden gegeven dat te melden. Dat was althans mijn vraag aan hem. Maar nu het toch op tafel ligt, wij verwelkomen als 2.5,1 miljoenste Brabander. Want hij heeft het net gemist. Het was mooi geweest, maar we wensen hem veel geluk en daar komen we later ongetwijfeld nog op terug. Ik dank de heer Heijmans voor deze melding. Ik dacht even dat hij een ander ordedebatje wilde gaan voeren, maar dat is niet het geval.

Actuele moties

De **voorzitter**: We beginnen dan met de behandeling van de twee ingediende moties. Althans die van Lokaal Brabant en GroenLinks over windenergie. Ik stel voor die even in samenhang te behandelen. En ik geef als eerste de heer Heijman de gelegenheid om de motie in te dienen en toe te lichten. Ik verzoek beiden ook nog even om de motie echt in te dienen hè. Nou ja, hij moet wel formeel ingediend worden om hem te kunnen behandelen. U heeft hem al digitaal ingediend, alleen nog niet op papier. Dat zullen we even nu spoedheidshalve door de ogen zien.

Ik zou überhaupt willen melden dat alle moties en amendementen, die bij de vergadering vandaag worden ingediend, onder het bekende laatste agendapunt van de vergadering digitaal bij u beschikbaar zijn. En nieuw vandaag is dat elke keer als er een motie of amendement wordt toegevoegd, u dan een elektronische notificatie op uw beeldscherm krijgt, zodat u optimaal wordt bediend. Het woord is nu aan de heer Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Sorry voor de verwarring. Ik zal de volgende keer beter opletten dat ik ook het papieren stukje bij me heb, om dat ook in te leveren. Dan ben ik al meer woorden kwijt dan ik eigenlijk van plan was om uit te spreken over dit onderwerp. U heeft mijn motie al gezien. We hebben die motie ingediend om één heel simpele reden. Begin januari begint de MER-procedure al te lopen. En wij willen graag van tevoren aangeven dat wij de afstand tussen een windmolen en bebouwing graag op 850 meter zouden willen. En dat is de enige reden dat we dat nu doen, anders zouden we dat rustig kunnen afwachten, dat de juiste procedure op het juiste moment was geweest. Dank u wel.

Motie M1 'Windmolens op respectabele afstand'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016;

op korte termijn wordt de MER Windenergie A16-zone gestart en er is enige zorg dat geen duidelijke randvoorwaarden worden aangehouden over de minimale afstand tussen windmolens en bebouwd gebied; ernstige geluidsoverlast kan vermeden worden door nu al afspraken daarover te maken zodat de MER op basis hiervan uitgevoerd wordt;

overwegende dat:

- * de wettelijke geluidsnormen alsmede de opstelling en de tiphoogte van de windmolens en de grondsituatie bepalend zijn voor de minimale afstanden tussen windmolens en woningen in verschillende landen in West-Europa;
- * in Vlaanderen een minimale afstand wordt aangehouden van 850 meter voor windmolens met een tiphoogte van 150 meter, uitgaande van een lijn van vijf windmolens in bebouwd gebied;
- * in Duitsland een minimale afstand wordt aangehouden van 950 meter voor windmolens met een tiphoogte van 150 meter, uitgaande van een lijn van vijf windmolens in bebouwd gebied;
- * in Denemarken een minimale afstand wordt aangehouden van 1050 meter voor windmolens met een tiphoogte van 150 meter, uitgaande van een lijn van vijf molens in bebouwd gebied;
- * het advies van de centrale MER hoog wordt gewaardeerd;
- * de centrale commissie MER een zevende scenario heeft aangedragen om mee te nemen in te MER-studie;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- * in de MER Windenergie A16-zone als minimaal afstandscriterium de waarde van 850 meter op te nemen indien de tiphoogte van de te plaatsen windmolens 150 meter is;
- * in de MER Windenergie A16-zone als minimaal afstandscriterium de waarde van 1275 meter op te nemen indien de tiphoogte van de te plaatsen windmolens 200 meter is;
- * de variant zoals aangedragen door de centrale commissie MER op te nemen in de MER studie;

en gaat over tot de orde van de dag.

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn toelichting en geef dan graag het woord aan de heer Uijlenhoet van de fractie van GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, ook namens de fractie van GroenLinks een actuele motie over het project Windenergie A16. Onlangs is de notitie 'Reikwijdte en detailniveau' verschenen met 120 inspraakreacties daarop. En ook wij hebben gezien dat de MER-procedure al in januari van start gaat. En dat er ook in januari mogelijk een green deal wordt gesloten met ontwikkelaars. En wij vinden het van belang dat de Staten integraal eerst over de notitie, zoals die nu voorligt, kunnen spreken, om ook aan GS een aantal kaders mee te geven die van belang zijn voor die green deal. Dus wij willen met deze GS vragen om ruimte te geven voor kaderstelling voor PS in het project Windenergie A16. Tot zover.

Motie M2 'Ruimte voor kaderstelling PS in project Windenergie A16'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016;

overwegende dat:

- de provincie, op verzoek van de gemeenten Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert, optreedt als regisseur en initiatiefnemer van het project Windenergie A16;
- de provincie in januari 2017 start met een onderzoek naar de milieueffecten van windmolens in het gebied aan weerszijden van de A16 tussen Moerdijk en de Belgische grens;
- de resultaten van het milieueffectonderzoek aangeven welke locaties het meest geschikt zijn voor de bouw van windmolens;
- voorsnog is afgesproken dat windmolens op geschikte locaties gebouwd mogen worden als minimaal een kwart van de opbrengst van de windmolens ten goede komt aan de lokale gemeenschap;
- in het proces is voorzien dat alle potentiële ontwikkelaars van windmolens begin 2017 een green deal tekenen waarin afspraken over participatie worden uitgewerkt;
- wat de overheden betreft de ondertekening van de greendeal een randvoorwaarde is voor ontwikkelaars om windmolens langs de A16 te mogen bouwen;

constaterende dat:

- de notitie 'Reikwijdte en detailniveau' en de 120 inspraakreacties hierop aanleiding zijn voor het stellen van (schriftelijke) vragen en het verzoek om meer duidelijkheid over gehanteerde normen in het milieueffectonderzoek;
- Provinciale Staten zich tot op heden nog niet in kaderstellende zin over het project Windenergie A16 hebben kunnen uitlaten;
- Statenbehandeling van het project Windenergie A16 binnenkort is voorzien;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- Provinciale Staten de ruimte te bieden om tijdens de komende statenbehandeling aanvullende kaders mee te geven voor het MER-onderzoek;
- voorafgaand aan behandeling in Provinciale Staten geen bindende afspraken met betrokken partijen te maken over participatie van de lokale gemeenschap in het windpark langs de A16, al dan niet in de vorm van een greendeal;

en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks: Arno Uijlenhoet"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Ik stel voor dat we de gedeputeerde de gelegenheid geven om meteen in te gaan op beide moties. En dat doet hij terstond. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Laat ik inderdaad vaststellen dat met het project Windpark A16 u als Provinciale Staten stevig in positie bent en komt om daar uw verantwoordelijkheid in te kunnen nemen. De vaststelling van het provinciaal inpassingsplan straks is een verantwoordelijkheid die u toekomt. Tegelijkertijd wil ik naar aanleiding van de vragen toch nog even helder maken wanneer we wat met elkaar doen. Als ik kijk naar de vragen van de heer Heijman, dan stop je afstandsnormen niet in de MER, die komen uit de MER. Dus de afstandsnormering wordt straks bepaald op basis van een dergelijk MER-onderzoek. Daar neem je verschillende elementen in mee. Geluid is heel belangrijk, slagschaduw is belangrijk, maar ook het landschap, dus de positie in het landschap. En op basis van de MER kun je dat dus vertalen in de te respecteren afstanden, die voortvloeien uit geluidsnormen, uit normen ten aanzien van slagschaduw. Dus u mag er echt op vertrouwen dat als de MER-resultaten er liggen, u dan bijvoorbeeld aan de bal bent als we naar een voorkeursalternatief gaan. Dan kunt u zien hoe de onderzoeken vanuit de MER vertaald gaan worden in afstandsnormen. Maar die

zijn in Nederland situatiespecifiek en overigens geldt dat ook Europees. Omdat er zoveel elementen zijn die invloed hebben op wat een gepaste afstand is die de minste hinder veroorzaakt, zul je ook straks op basis van de MER zien dat die in die strook van de A16 per locatie verschillen. Maar u mag er op vertrouwen dat er afstandsnormering zal gaan gelden. Maar die is niet uniform en wettelijk aan de voorkant in een MER te stoppen. Maar de MER moet ons juist helpen om dat te doen.

In het tweede deel van uw motie vraagt u om het advies van de commissie-MER om nog een alternatief mee te nemen in de MER. En dat zijn zeg maar zeven alternatieven, het minst milieubelastende of met de minste hinder. Wij hebben die suggestie overgenomen. Dus anders dan u in de actuele motie lijkt te veronderstellen, gaan wij de variant die de MER-commissie ons heeft aangereikt wel degelijk meenemen.

Als ik kijk naar de heer Uijlenhoet, ook daar is het denk ik goed in te schatten wanneer u wat doet. Dat gaat over twee elementen. We hebben vier gemeenten in West-Brabant, die het initiatief hebben genomen om samen te werken rond de windmolens. Die hebben aan de provincie gevraagd om de ruimtelijke procedure op zich te nemen. Niet het Rijk, maar de provincie. De gemeenten hebben met elkaar een traject lopen om over sociale participatie afspraken te maken met ontwikkelende partijen, waaronder ook burgerinitiatieven. Dat is echt aan gemeenten. De sociale participatie is ook geen onderdeel van bijvoorbeeld de MER, maar staat daar los van. Nogmaals, uw veronderstelling is dat u kaders kunt stellen. Voor de gemeenten in het gebied zult u dat toch echt via die gemeenteraden moeten doen. Gemeenten hebben bij ons een verzoek neergelegd om een green deal mee te tekenen als vorm van ondersteuning van het belang van sociale participatie. Maar dat beschouw ik inhoudelijk toch echt als een verantwoordelijkheid van die samenwerkende gemeenten. Waar wij ontzettend blij mee zijn en dat ook van belang is. Want als je een gelijk speelveld rond sociale participatie hebt, dan zal straks in de afweging van waar wel en geen molens de kwaliteit van de MER en de ruimtelijke afweging doorslaggevend zijn als het gaat om de locatie.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden, mijnheer de gedeputeerde?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Als het gaat om de kaders voor de nota 'Reikwijdte en detailniveau', dan zeg ik wat plagerig dat u gewoon te laat bent. Kijk, wij hebben deze zomer een informatiebijeenkomst voor raads- en Statenleden georganiseerd. Daarin hebben wij zichtbaar gemaakt hoe die procedure gaat lopen, waarvoor GS bevoegd gezag is. Het bevoegde gezag zit daar. Dat is bij ons duidelijk georganiseerd, dat is een verantwoordelijkheid van collega Van den Hout. Wij hebben inmiddels die nota 'Reikwijdte en detailniveau' met de inspraakreacties vastgesteld. Dus het wordt voor mij niet doenbaar om alsnog een kaderstellende rol voor u in te vullen ten aanzien van een document dat reeds is vastgesteld. Maar geen vrees, want u komt echt nog voluit aan de bak. Half 2017 over de MER op weg naar een VKA. En bij het PIP bent u echt aan de bal. Begin 2018 bent u echt volledig aan zet als het gaat om kaderstelling en besluitvorming.

De **voorzitter**: Mag ik van u nog een expliciet oordeel over de moties?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat betekent dat ik beide moties ontraad, maar vanzelfsprekend een toezegging doe om u zoveel mogelijk, vanuit uw rol en verantwoordelijkheid, actief te blijven betrekken bij dit project. Want dat is echt onze inzet.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. De heer Uijlenhoet krijgt zo dadelijk de gelegenheid. Geen interruptie, maar gewoon in de volgorde der dingen vanaf de kathedraal. Eerst de heer Heijman aanvullend en daarna de heer Uijlenhoet. Graag kort en krachtig. De heer Heijman heeft het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Dank voor de antwoorden van de gedeputeerde. Ik wil nog benadrukken dat wij en een andere partij een bewonersverzoek hebben gehad met deze expliciete vraag om goed te kijken naar de afstand van de windmolen. En ik denk dat wij als politiek af en toe vooraf duidelijkheid moeten scheppen voor het echt in procedure gaat. En ik denk dat dit een unieke gelegenheid is om vanuit onze hoek te zeggen: wij geven dit aan, neem dat mee in die MER en kijk wat daar de gevolgen van zijn, zodat we een gewogen besluit kunnen nemen. Natuurlijk kunnen we hier in een verdere behandeling op terugkomen. Maar ik zou graag zien dat we dat van tevoren al zouden kunnen doen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman. De heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Ook dank namens onze fractie voor de beantwoording door de heer Van Merrienboer op onze actuele motie. Blij ook met de toezegging dat we actief zullen worden betrokken. Ik heb nog wel een vraag als het gaat om de afspraken die gemaakt gaan worden in de green deal. U zegt dat het in principe een verantwoordelijkheid ook van de gemeenten is. Maar wij gaan hier als Staten binnenkort ook over dit programma praten, of over dit project. Wij gaan misschien ook wel iets zeggen over sociale participatie. Het lijkt me toch wel goed dat de beelden die hieruit naar voren komen, de insteek, ook vertaald gaan worden in mogelijk een green deal. Gaat de provincie bij die green deal ook meetekenen, is mijn vraag. En bent u dan bereid om de beelden en geluiden die uit deze Staten naar voren komen ook mee te nemen in de gesprekken met partners en mogelijk te vertalen in die green deal?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Ik ga eerst even kijken of er nog andere leden op dit punt het woord willen voeren. Ik zie een, twee woordmeldingen. Gaat uw gang. De heer Van Vugt en mevrouw Klitsie. En verder heb ik niemand gemist, geloof ik. Eerst de heer Van Vugt en dan mevrouw Klitsie. De heer Van Vugt. Gaat uw gang. Graag kort en krachtig. En de heer Van den Berg.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Het kan inderdaad heel kort en krachtig. Mijn vraag aan de gedeputeerde is wat volgens hem de consequentie is als wij op dit moment, vandaag, een afstandscriterium via een motie zouden vastleggen. Ik kan dat zelf niet helemaal overzien. Maar wij hebben natuurlijk op meerdere plekken in Brabant te doen met windenergie. En ik zou graag wel de gevolgen onder ogen willen zien. Dank u.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Vorige week kreeg de PVV-fractie antwoord op haar Statenvragen aangaande de windturbines in Helmond, waarin het provinciebestuur gewoon toegeeft wat wij altijd al roepen: als je het energiehandelssysteem dat wij kennen, het ETS, meeneemt, besparen die dingen 0,0 gram CO₂. Dus wat zijn we hier aan het doen? Gaan we met nul effect allemaal vogels en vleermuizen doodmeppen op 450 meter of op 800 meter van een huis? En hoe we de schandalige buit van zeker 3,5 ton per windturbine, dat er aan belastinggeld ingaat, verdelen onder een select groepje mensen? Daar zijn we op dit moment mee bezig. En ik vraag u maar eens goed na te denken waarmee we bezig zijn. Want we zijn ons landschap aan het vervuilen. We zijn miljarden aan het steken in onzinnige windturbines, terwijl dat 0,0 klimaat effect heeft en ook nog eens 0,0 milieueffect. Laten we daar eerst eens over nadenken. Ik wil heel graag eens een goed debat daarover, over de zin van de windindustrie. Anders kan ik het niet noemen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor zijn bijdrage. Mevrouw Klitsie van de fractie D66.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Dank u wel. Wij willen heel kort reageren. Ik denk dat de gedeputeerde het proces goed heeft toegelicht. En ik vind ook dat we een proces ordentelijk moeten doorlopen, zodat we de besluiten op het goede moment kunnen nemen. Wij vinden het erg belangrijk als fractie dat de sociale participatie via de green deal ook wordt gecodificeerd en wordt vastgelegd. Dus daar hechten wij aan. En als laatste opmerking zou ik willen meegeven – dat is ook een vraag aan de gedeputeerde – of de mensen van het platform ‘Voor de wind’, die wij allemaal gesproken hebben en die ook in de zaal zitten, of die ook een formele plek in het overlegcircuit kunnen krijgen. Want dat is nu een vraagpunt dat boven de markt hangt.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Klitsie. Dat waren de woordvoeringen uit de Staten. Dan geef ik de gedeputeerde graag de gelegenheid om de aan de orde gestelde punten nog af te handelen. En dan gaan we stemmen over de moties. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. In eerste instantie naar de heer Van Vugt. We hebben in Nederland geen een wettelijke norm die zegt: deze afstand moet het zijn. Er is bijvoorbeeld op basis van de geluidsnormering wel een ten minste-afstand aan te geven. Maar die afstand wordt bijna altijd, en volgens mij altijd, groter dan die minimale afstand. Dus op basis van geluid begint het ten minste op 350 meter. Maar het wordt per definitie een ruimere afstand op basis van de MER. Ik vind oprecht dat een pseudowettelijke norm, want dat is wat u doet als u hier nu een afstandscriterium vaststelt, juist afbreuk doet aan de zorgvuldigheid die we in ons land hebben opgebouwd om MER-onderzoek te benutten voor een goede afweging. Een afweging waarin wij in ons dichtbevolkte landje initiatiefnemers ruimte willen geven en belangen willen beschermen. Ik ben er echt van overtuigd dat met de huidige aanpak uiteindelijk ook de beste bescherming kan worden geboden aan mensen die overlast van windmolens ervaren. En dat gebeurt niet door één eenduidige norm vast te stellen die, wat mij betreft, daaraan geen recht doet.

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Ik heb het niet zelf paraat, maar heeft u misschien in beeld of je in dat hele zoekgebied, als je een afstandscriterium van minstens 850 meter hanteert, nog wel locaties overhoudt om die windmolens te kunnen plaatsen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Weet je, op sommige delen in de corridor zal dat criterium inderdaad zo ongeveer rechtvaardig zijn. Op andere plekken schrap je dus op voorhand kansrijke locaties, die helemaal op basis van de MER niet die overlast gaan geven. Het wordt in die 1 km-corridor echt afhankelijk van dichtheid van bewoning, van kenmerken van het landschap. Dan zal de norm verschillend uitpakken. En ja, ik blijf indringend ontraden om de zorgvuldige procedure die we nu gaan doorlopen... En waar u straks... U kunt misschien op basis van de MER nog eens overwegen of u die norm nog eens aan de orde wilt stellen. Maar laten we alsjeblieft eerst gewoon deugdelijk onderzoek doen.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Hoe beoordeelt het college de zuiverheid van die MER-normen enzovoort als ik kijk naar de overlast die ervaren wordt overal waar die kringen neergezet worden? In

Houten zijn er slapeloze nachten. De windmolens staan er intussen meer stil dan dat ze draaien. Als ik kijk naar de Sabinapolder hier, wat hier gebeurd is. En wat gaat er gebeuren bij de Rietvelden, waar nota bene niet eens gekeken wordt wat de beste afstand naar de bewoning is, maar waar wordt gekeken wat de beste plek in de postcoderoos is, zodat ze zoveel mogelijk geld op kunnen halen. Want daar gaat het om, het is geld. Het heeft niets met het klimaat te maken of wat dan ook.

De **voorzitter**: Uw vraag?

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar wat vindt u van die MER-procedures die schaamteloos fout zijn gegaan? Wat gaat u eraan doen?

De **voorzitter**: De vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. MER-procedures die schaamteloos fout zijn gegaan. Mijnheer Van den Berg, alsjeblieft. Kijk, een MER is een buitengewoon omvattende zorgvuldige procedure waarin al die elementen aan de orde komen. Als u aangeeft: kijk nu eens naar de realisatie en vervolgens wat er feitelijk ervaren wordt, dan zie je dat ook een commissie-MER met dat soort feedback aan de slag gaat. Als het gaat om cumulatie en geluid gaan we extensief onderzoek naar dit soort aspecten doen. Dat heeft u in de reactie kunnen lezen. En we zullen op basis van de MER met elkaar te spreken komen wat de consequenties moeten zijn van die inzichten voor de locatiebepaling. En dan kunt u het inderdaad hebben over wat de MER dan op tafel legt. Maar ik ga hier niet over Houten of over de Sabinapolder met de kleuring die u nu geeft. Dat vind ik gewoon ook geen recht doen aan de zorgvuldigheid van die procedure.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Dan wil ik graag van dit college weten wat het college aanvaardbaar acht qua slapeloze nachten voor mensen in de buurt. Wat het college aanvaardbaar acht qua neergemepte beschermde vogels. Wat het college aanvaardbaar acht qua gedode vleermuizen, wat een misdaad is in Nederland. Wat acht u aanvaardbaar? Daarop hoeft u nu niet te antwoorden, maar daar wil ik graag een schriftelijke bevestiging van. Welke overlast voor die totale onzin is acceptabel?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Laten we nu alsjeblieft gewoon een normale procedure doorlopen, mijnheer Van den Berg. U kunt straks op basis van het MER-onderzoek inderdaad beoordelen hoeveel leed we met elkaar gaan aanrichten en wat dat voor consequenties zou moeten hebben voor de keuzen die we maken. Maar laten we – en dat is in deze fase aan de orde – vaststellen wat we willen weten. Wij hebben uitvoerig aangegeven dat we meer willen weten dan we eigenlijk op basis van de normering noodzakelijk zijn te onderzoeken.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal alstublieft? Stilte in de zaal!

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat draagvlak is voor die transitie cruciaal. Dat is wat collega Spierings voortdurend onderstreept. Dat maakt dat wij een heel uitgebreide, uitvoerige MER hebben. En ik heb ook in de richting van de heer Uijlenhoet al gezegd: u bent straks op basis van die MER-resultaten vol in positie om mee te doen als het gaat om een voorkeursalternatief. En vervolgens in de provinciale

inpassingsplannen echt uw verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om de vaststelling van dat plan. Dus dat komt allemaal.

De **voorzitter**: De heer Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Ik wil tegen mijn collega Van den Berg in ieder geval het volgende zeggen. U brengt de hele tijd over de wind uw punten naar voren. Gebleken is in de Staten dat je dan het beste opiniestukken kunt schrijven voor het Brabants Dagblad. Dan hebben we daar misschien een debat.

De **voorzitter**: Wilt u even kort en krachtig interrumperen?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Daar kom ik nu toe, voorzitter. En de motie, heel simpel. Ik heb goed geluisterd naar de gedeputeerde. Ik hoor ruimte. Ik houd deze motie aan en ik kom erop terug op een moment dat het geschikt is.

De **voorzitter**: Motie 1 wordt aangehouden en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan was nu Uijlenhoet aan de beurt.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dit debat is nou eigenlijk precies de reden waarom wij die motie hebben ingediend. Want we kunnen nu via deze interruptie en via actuele moties een inhoudelijk debat gaan voeren. Het lijkt ons vanuit de GroenLinks-fractie veel beter om dat inhoudelijke debat hier met elkaar te doen als we dat ook goed hebben voorbereid, maar daarvoor wel de ruimte krijgen. En als daar mogelijk nog ideeën, kaders, suggesties aan het college kunnen worden meegegeven, dan hoor en voel ik bij de gedeputeerde dat daar best ruimte voor is om die ook in het proces mee te nemen. Ik ga ook uit van een zorgvuldige insteek van Gedeputeerde Staten en ik vertrouw er ook op dat we actief worden betrokken. Dus ook ik ben bereid om onze motie vooralsnog aan te houden.

De **voorzitter**: Oké. Motie 2 is aangehouden en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan rest nog een interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Even aanhaken op de heer Heijman over het schrijven in het BD en het ED. Ik heb laatst met de redactie van het Eindhovens Dagblad, ik denk, drie kwartier, 50 minuten aan de telefoon gehangen om een stuk geplaatst te krijgen, dat u kunt lezen op Vrijspreker.nl, maar die willen geen politiek gekleurde stukken plaatsen. Dus het komt er bij het ED op neer, als de PvdA, D66 of wie dan ook een wind laat, dan wordt het geplaatst. Het CDA idem. Maar de PVV komt daar kennelijk niet in voor.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg voor deze mededeling en de verwijzing naar de website. De gedeputeerde voor een laatste paar opmerkingen nog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. De vraag van mevrouw Klitsie, hoe we de stichting Voor de wind verder bij het proces betrekken. We hebben geregeld overleg met bewonersgroepen in het gebied. De stichting heeft aangegeven in die context niet de voorkeur te hebben om aan die tafel aan te schuiven. Daar heb ik ook begrip voor. Nogmaals, in contact met de stichting gaan we invulling geven aan maatwerk. We hebben in reactie op de zienswijze ook aangegeven dat we, voordat de MER volledig is afgerond, echt in een ontwerpfase – dat hebben we de 80%-fase genoemd – in ieder geval ook met de

mensen van de stichting aan tafel willen. Dus er is ruimte voor maatwerk. Er is altijd ruimte voor het goede gesprek. Dus wat dat betreft blijven we dat invullen, omdat dat uiteindelijk ook loont als het gaat om de beste keuzen die we hier maken.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en merk op dat er geen stemming over de moties is. Ze zijn aangehouden. Ik wil u nogmaals verzoeken om stilte in de zaal.

Stemming

102/16   Lijst ingekomen stukken 22 oktober tot en met 16 november 2016

De **voorzitter**: We zijn dan bij het volgende agendapunt aangekomen. Dat is een stemming en daarom is de bekende gong even aanwezig. Ik kijk even rond. Volgens mij zijn er niet veel leden buiten de zaal, maar we wachten een enkele seconde.

Goed. Wij gaan stemmen. Allereerst is de lijst van ingekomen stukken aan de orde, bij u bekend onder stuk nummer 102/16, de lijst van ingekomen stukken van 22 oktober tot 16 november 2016. Ik stel voor bij acclamatie in te stemmen, tenzij iemand stemming wenst. Dat is niet het geval. Dit voorstel is zo aangenomen.

103/16   Notulen van de PS-vergadering 21 oktober 2016

De **voorzitter**: Dan is er een voorstel, bij u bekend onder nummer 103/16. Het betreft de notulen van de PS-vergadering van 21 oktober jl. Ik stel voor bij acclamatie. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Dan is ook dit aangenomen.

Bespreekstukken

81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan zijn we nu bij de bespreekstukken. Als eerste is de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant aan de orde. Stuk 81/16. Het is een beleidsneutrale omzetting van de per 1 januari 2017 te vervallen landelijke regelgeving in één nieuwe integrale verordening. In de procedurevergadering van maandag a.s. ligt een voorstel hoe dit verder nadien nog uitvoerig deel uitmaakt van de beraadslagingen. Ik wens u daar even op te wijzen, ook gezien het beperkt beschikbare tijdsbeslag in deze vergadering vandaag. U bent daarvan op de hoogte. De fractie van de VVD voert als eerste het woord, mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De nieuwe Wet natuurbescherming. Enigszins verlaat, maar over twee weken treedt hij dan toch echt in werking. De kern van deze landelijke wet is decentralisatie naar de provincies, die hierdoor meer ruimte krijgen om zelf te handelen. En met die ruimte bedoel ik dan bevoegdheid en meer invloed. Vandaar dat we vandaag deze voorliggende verordening behandelen. Door GS opgesteld als beleidsneutraal en met als uitgangspunt de natuurambities, zoals opgenomen in de BRUG, de nota 'Brabant uitnodigend groen', waarvan we de evaluatie in 2017 verwachten. Het mooie van deze verordening is dat hij niet te veel beperkt is. Hij biedt ruimte voor meebewegen, voor ideeën en suggesties van anderen. Ruimte om bijvoorbeeld groene economie slim te verbinden. Denk aan energie opwekken via waterkracht, zoals bij de Dommelstroom in Sint-Michielsgestel. Of misschien wel tijdens het bewandelen van paden door recreanten in de mooie Brabantse natuur. En deze ruimte biedt kansen voor mensen uit en in het veld. En als we het dan toch hebben over de mensen in het

veld, dan noem ik bij dezen ook expliciet de jagers, de ogen en de oren van de natuur. Deze vrijwilligers zijn belangrijk als het gaat om schadebestrijding en het in de gaten houden van de wildstand. Jagers geven hun trendtellingen door aan de FBE, de Faunabeheereenheid. En wat nieuw is in de wet, de jager rapporteert achteraf wat er geschoten is. Transparant en daarmee duidelijk. Voor de FBE staat er echter ook een hele opsomming in de verordening, paragraaf 4 en 5. En ik heb het in de themavergadering al benoemd, artikel 5.8, met name sub d wordt een uitdaging. En de VVD hoopt dat we dit soort strikte en wellicht overbodige voorwaarden in een later stadium, waar nodig, aan zullen passen.

Voorzitter. In het bestuursakkoord hebben we aangegeven krachtig verder te willen met het realiseren van het Brabantse natuurwerken. Wij kijken dus uit naar een debat waarin we de inkleuring van dit beleid zullen bespreken. Want conform het Statenvoorstel is bijsturing in dit beleid mogelijk.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Een vraag aan mevrouw Otters over 5.8. U noemt dat een uitdaging, met name punt d. Maar ik ken de VVD beter als een fractie die zegt dat een verordening helder, duidelijk en handhaafbaar moet zijn. Ziet u het als een uitdaging om te handhaven of zegt u: nee, voor ons is dit zo helder en duidelijk; dit kunnen we handhaven?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Het is een uitdaging voor de jagers, met name. Maar terugkomend op wat wij hier nu gaan bespreken, in principe beleidsarm en we gaan hem later nog inkleuren. Dus vandaar dat ik het wel vernoemd heb, ja.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. En dat is eigenlijk mijn tweede punt erbij. Eigenlijk is dit geen beleidsarm doorvertalen. Dit is extra regels leggen op de beleidsarme invulling, zoals we die zouden doen. Dit is toch contrair aan de afspraak die er ligt dat we het beleidsarm zouden invoeren?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Daar heeft u indirect een punt, maar wellicht dat we toch maar eens even moeten gaan kijken. Eerst implementeren, want het is al bijna 1 januari. En dan later erop terugkomen hoe we ergens tegenaan lopen.

Ik wil eindigen met dat de VVD het als een kans ziet om mee te bewegen en daarmee in te spelen op belangrijke ontwikkelingen, kansen en goede ideeën. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Kuijken, CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Het CDA had vandaag graag bij wijze van een motie vreemd aan de orde van de dag de aanpassingen van de Verordening stikstof besproken. Alleen heeft de procedurevergadering daarvoor een stokje gestoken. Ik heb daar toch in mijn bijdrage niet op geanticipeerd, maar dit zal ongetwijfeld nog aan de orde komen, denk ik, bij de bespreking van dit stuk.

De keuze van dit college om de beleidsrijke wijziging van de Verordening natuurbescherming uit te stellen is goed te verdedigen. Het is logisch om hiermee te wachten tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De Verordening natuurbescherming kan dan meteen ingebed worden in de Omgevingsverordening. De

belangrijkste boodschap van het CDA voorafgaand aan dit inbedden is dat de Verordening natuurbescherming in dezelfde geest wordt geïmplementeerd als in de Omgevingswet. We hebben geen behoefte aan een nieuwe dikke pil.

Ook is het logisch om de evaluatie van BRUG, Brabant Uitnodigend Groen en het natuurbeleid bij de belangrijkste wijzigingen te betrekken. Wat wel opmerkelijk is, is dat er op andere vlakken blijkbaar niet gewacht kon worden op de evaluatie van BRUG. Maar daar komen we als CDA zo dadelijk nog over te spreken bij het volgende agendapunt.

Er resteert voor het CDA één enkele vraag. De Verordening natuurbescherming zegt dat in het faunabeheerplan beschreven moet worden de wijze waarop het populatiebeheer, schadebestrijding en uitoefening van de jacht samenhangen. Dit lijkt om meer nieuwe regels te gaan. We hebben zonet de discussie tussen de VVD en de ChristenUnie gehoord. Het CDA is erg kritisch op de uitvoerbaarheid en de controleerbaarheid van deze regels en zou daar om deze reden best vanaf willen. Het enige waar we nog over twifelen is de timing. De vraag aan het college is dan ook: wat gebeurt er als we deze eisen van het faunabeheerplan niet stellen? Volgens de planning komt de beleidsrijke wijziging pas aan de orde bij de inbedding in de Omgevingsverordening.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Kuijken** (CDA): Ja. Dit is mijn laatste zin, mijn laatste vraag. Hoelang moeten de faunabeheerplannen op deze wat onuitvoerbare regels aansluiten? Duurt dat een jaar of anderhalf jaar?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken voor zijn bijdrage. De fractie van de SP, de heer De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Dank u wel, voorzitter. De verordening die nu voor ons ligt, moet zo snel mogelijk beleidsneutraal ingevoerd worden, omdat de landelijke Natuurbeschermingswet op 1 januari 2017 ingaat. Wij zullen dus op een later moment ons licht nog mogen laten schijnen over zaken die wij als PS zouden willen verwijderen, toevoegen of aanpassen. Toch zou ik al een klein voorschotje op dat moment willen nemen door een paar dingen te noemen die volgens mijn fractie al gezegd of gevraagd moeten worden.

Allereerst het onderwerp jacht. Dit gaat eigenlijk over wat dan plezierjacht heet. En die term roept bij de fractie van de SP veel onbegrip op. Of eigenlijk, zeg maar gerust, weezin. Wildbeheer en schadebestrijding zijn nodig en waar niks anders helpt, is dan wat afschot heet een noodzakelijk kwaad. Maar plezier aan het doodschieten van dieren valt volgens ons niet te combineren. Plezier beleven aan het doodschieten van andere levende wezens is barbaars. Er zijn mensen die hier blijkbaar toch plezier aan beleven. En naast 'schaam je' zou ik tegen deze mensen willen zeggen: ga lekker gamen. Tenzij je iets hebt tegen een prooi die terugschiet, kan ik je het spel Doom aanbevelen.

In de verordening, zoals die er nu ligt, staan wel wat kleine dingen, die bijvoorbeeld vragen aan een jager om extra beschrijvingen te doen of plichten van jagers, die wat concreter gemaakt worden. Maar mijn fractie vindt het toch jammer dat we niet de mogelijkheid krijgen om plezierjacht vergaand in te perken of te ontzeggen.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken en ik heb graag stilte in de zaal. Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel. Ik vind dat hier heel harde woorden gesproken worden richting de jagers, als het gaat om de benuttingsjacht of de plezierjacht. Het is maar net van welke kant je het bekijkt. Deze jagers oogsten met regelmaat een eend of een fazant uit de natuur. Als u dit zo weezinwekkend vindt, vindt u het dan bijvoorbeeld ook oneerlijk dat er vissen uit de oceaan worden gehaald om op te eten? Vindt u dat ook weezinwekkend?

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Er is een verschil tussen voedselvoorziening en plezierjacht. Daar maken we ook duidelijk onderscheid in.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): En de benuttingsjacht kan niet worden gezien als een soort van voedselvoorziening?

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Als de voedselvoorziening wordt gebruikt als excuus om met plezier dieren dood te schieten, dan niet, nee.

De **voorzitter**: Ik snap overigens dat Kijken en Otters op dit punt interrumpen. Maar dat is een klein detail. Mevrouw Otters. Gaat uw gang.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag aan de heer De Jonge. Waar staat het woord 'plezierjacht' in de wet en ook in deze verordening?

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Dat staat er niet in, maar er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen schadebestrijding en beheer. En daarna wordt jacht genoemd. En daar zijn ook veel minder aanvullende eisen voor gesteld. En volgens mij duidt dat duidelijk op plezierjacht. Dus geen noodzakelijke jacht.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): U doelt waarschijnlijk op de benuttingsjacht. En u bent er ook mee bekend dat dat een landelijke aangelegenheid is? Dat u als Provinciaal Statenlid er verder niets qua besluiten over heeft te vinden.

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Ja. Als u even een klein momentje heeft, dan kom ik daar zo nog op terug.

De **voorzitter**: Ik snap dat er wat opmerkingen gemaakt moeten worden, maar er is al aangekondigd dat dit onderwerp uitvoerig ter sprake zal komen bij de verdere behandeling van de verordening en vandaag als zodanig niet op de agenda staat. In die geest de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Eén vraag. Ziet u mogelijkheden om die hobbyjacht, zoals wij dat noemen, in te perken of komt u daar nu op terug?

De **voorzitter**: Wij komen daar volgens mij later op terug. Maar ik geef de heer De Jonge graag de gelegenheid om zijn betoog te vervolgen.

De heer **De Jonge** (SP): Ja. Even zien waar ik ben gebleven. Maar mijn fractie vindt het toch jammer dat we niet de mogelijkheid krijgen om de plezierjacht vergaand in te perken of te ontzeggen. Dus dat was hem. Is de gedeputeerde van mening dat we met deze verordening hier wel zo ver mogelijk in gaan? Het andere wat mijn fractie nu alvast genoemd wil hebben, gaat over de bunzing, hermelijn en wezel.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik wil toch de vraag stellen of de SP met de voorliggende verordening wel in kan stemmen. Want u zegt: ik stem in met een beleidsarme verordening. Vervolgens gaat u allemaal vragen stellen en wilt u juridische termen gaan wijzigen. En vervolgens vraagt u ook nog aan de gedeputeerde dat wat hier voorligt wel zover gaat dat we hiermee de jacht beperken. Is dit wel de verordening, waarmee u dan wel kunt instemmen?

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): De verordening wordt verder uitgewerkt, maar zoals die nu ligt, ja.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dan snap ik echt niet dat u hierin juridische termen wilt aanpassen en dat u heel grote woorden gebruikt van 'ga maar zo ver mogelijk om die jacht te beperken; die antwoorden heb ik nodig van de gedeputeerde om mijn standpunt in het debat te kunnen bepalen'. Terwijl u eigenlijk al zegt: ik ga toch voor het stuk stemmen. Ik snap dat niet.

De **voorzitter**: De Jonge.

De heer **De Jonge** (SP): Mijn vraag is meer bedoeld om een verduidelijking te krijgen en niet om juridische bescherming te doen.

De hermelijn en de wezel. Alterra heeft vastgesteld dat de gunstige staat van instandhouding van deze soort in het geding is. Hierdoor kan vaker een ontheffing nodig zijn voor ruimtelijke ingrepen en er wordt voor lopende projecten een overgangstermijn van negen maanden genoemd. Mijn fractie vraagt zich af hoeveel slechter die gunstige staat van instandhouding zal worden bij een doorloop van 9 maanden. Ook vraagt mijn fractie zich af wat er gaat gebeuren als een dergelijk project langer doorloopt dan de negen maanden overgangstermijn. Moet het project dan alsnog stoppen of zijn er maatregelen die dan door de uitvoerder genomen kunnen worden om die negatieve effecten zagezegd te compenseren? Als die maatregelen mogelijk zijn, is dan negen maanden niet erg lang om te mogen wachten met die maatregelen? Gelukkig duurt het geen negen maanden totdat we over deze zaken verder kunnen spreken.

Tot slot, voorzitter, om positief af te sluiten. Mijn fractie is erg te spreken over het feit dat in deze verordening, in artikel 2.7, een vrijstelling is opgenomen, waardoor we keutels en braakballen bij ons mogen hebben. Alvast smakelijk eten voor vanavond. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Jonge. De fractie van de PVV, Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Weliswaar is deze verordening volgens GS beleidsneutraal opgesteld, maar een groot deel van dat bestaande beleid kan de PVV zeker niet onderschrijven. Zoals het stikstofbeleid, Natura2000 en Brabant Uitnodigend Groen, oftewel BRUG. Bovendien sluiten de doelen ook aan bij de ambities van BRUG en het bestuursakkoord waar de PVV niet achter staat. Bijvoorbeeld artikel 1.4 lid 2 en ook de daarbij behorende artikelsgewijze toelichting, waarin

omwille van Brusselse Natura2000-regelzucht weer zware eisen worden opgelegd aan onze Brabantse boeren. Per 2027 moeten alle stallen voldoen aan emissiereductie-eisen, anders moeten deze buiten gebruik worden gesteld. En nu blijkt dus dat de gedeputeerde ook nog verder wil gaan door al per 2020 deze eisen aan boeren op te leggen. Wanneer stoppen GS nu eens met buigen voor Brussel en wanneer stoppen ze nu eens om onze Brabantse boeren, de gezinsbedrijven het werk onmogelijk te maken?

Voorzitter. Wat het onderdeel jacht betreft, aansluitend op de eerdere discussies dat nadere beperkingen van de hobbyjacht niet mogelijk zouden zijn, willen we toch kijken naar de zeer beperkte beleidsruimte hiervoor. In dit kader hebben GS een aantal randvoorwaarden opgenomen om richting te geven aan de faunabeheereenheden. Bijvoorbeeld dat ze moeten beschrijven wat het maatschappelijk belang is van de uitoefening van die jacht. Kan dat richting geven niet steviger worden ingezet, in plaats van alleen een beschrijving van maatschappelijke belangen? Dit onderdeel is uitgewerkt in artikel 5.8 sub b, maar is daarin nogal vaag omschreven. Wat moet nu concreet worden verstaan onder maatschappelijke belangen? Waarop worden deze beoordeeld en aan de hand van welke criteria? Kan ook onder die maatschappelijke belangen het belang van dierenwelzijn worden verstaan, dan wel het enkel inzetten van jacht als laatste redmiddel en prioriteit geven aan diervriendelijke alternatieven?

Met deze verordening wordt ook de Verordening ophokplicht duiven ingetrokken. Welke afspraken zijn er nu gemaakt met duivenmelkers en jagers om te voorkomen dat sportduiven in het jachtseizoen worden afgeschoten? En hebben GS hierbij rekening gehouden met Brabant als grensprovincie nu de Belgische duivenbond juist heeft opgeroepen tot een ophokplicht voor sportduiven. En is er iets met België en ook met de ons omliggende provincies afgesproken om te voorkomen dat sportduiven aan weerszijden van onze grenzen per ongeluk worden afgeschoten? Voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De fractie van D66, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Nu alle provincies per 1 januari 2017 grotendeels verantwoordelijk worden voor natuurbescherming in Nederland is dat wat D66 betreft het moment om samen de natuurambities voor Brabant te bepalen. Deze kans om ons in te zetten voor duurzame bescherming van de natuur in Brabant willen we vooral niet onbenut laten. Via de verordening krijgen we immers een instrument waarmee we regie kunnen voeren op het natuurbeleid in Brabant. Daarmee geeft het Rijk de provincies expliciet ruimte voor eigen invulling. Maar dan moeten we ruimte zoeken om de Verordening natuurbescherming weer beleidsrijk te maken. De fractie van D66 wil daarmee liever niet wachten tot de evaluatie van de natuurvisie BRUG of de nieuwe Omgevingsvisie, maar op korte termijn als Provinciale Staten in gesprek met het college gaan om gezamenlijk natuurambities te bepalen. Die ambities kunnen we vervolgens via de verordening meegeven aan partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van de verordening, zoals de Faunabeheereenheid, de wildeenheden en de zwijntafels. D66 is blij met de beweging dat Provinciale Staten meer bij de beleidsvorming van het college worden betrokken. Zoals vanochtend ook bij de themavergadering over de ganzenproblematiek. Daar werd voorgesteld om een tijdelijke werkgroep vanuit PS samen te stellen. Wellicht kan dit instrument ook hier worden ingezet om een voorstel voor Provinciale Staten voor te bereiden. De gedeputeerde vragen we om hier passende ambtelijke ondersteuning bij te bieden.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dat zijn natuurlijk woorden naar ons hart, als GroenLinks, om snel te komen tot een beleidsrijke invulling en daar ook maatschappelijke partners en organisaties bij te betrekken. Wel miste ik nog partners op het gebied van landschap en natuur. Daarom ook mijn vraag aan D66. Want u noemt nu vooral partners op het gebied van faunabeheer. Sluit u die bewust uit?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja. Dan snap ik uw vraag niet helemaal. Het gaat mij om de werkgroep vanuit de Staten hè. En de spelregels en kaders die we vanuit die Staten willen meegeven, gelden wat mij betreft voor alle uitvoerende partijen bij de verordening.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Dan zal ik het nog wat expliciteren. In de beleidsrijke invulling van onze natuurbeschermingstaken kun je natuurlijk ook denken aan andere zaken dan alleen faunabeheer. Landschappen, leefgebieden, soortenbeleid, zijn dat ook zaken waarvan D66 van mening is dat wij daar snel met elkaar en wellicht ook maatschappelijke partners om de tafel over moeten?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja. Het is jammer dat u vanochtend zei dat u niet aan die werkgroep wilde deelnemen, want ik denk dat we juist in die werkgroep dit kunnen gaan vaststellen met elkaar.

De **voorzitter**: U was klaar met uw betoog. Dan de fractie van de PvdA, de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank u, voorzitter. Een aantal andere partijen heeft het al gezegd. We voeren nu de verordening beleidsarm in. Wij willen echter ook graag beleidsrijke toevoegingen. Die gaan we niet nu doen. Wij vinden het prima om dat in januari te doen, als die werkgroep in gang wordt gezet, waar mevrouw Dingemans ook al aan refereerde. De PvdA wil daar ook graag aan deelnemen om op dat moment de uitwerking voortvarend ter hand te nemen. Een aantal uitgangspunten hebben we daarbij en die willen we op dit moment niet onvermeld laten, omdat we het belangrijk vinden om die als piketpalen mee te geven als we in die groepen aan de slag gaan. Een daarvan is dat voor ons een samenstelling van het bestuur van de Faunabeheereenheid heel cruciaal is. De wet heeft ook duidelijk gezegd dat de jacht vermaatschappelijkt wordt en dat andere partijen dan de gebruikelijke op dit moment in het FBE-bestuur aanwezig, mee moeten kunnen praten. Wij denken daarbij aan partijen zoals de Dierenbescherming. Wij hebben vanochtend op vraag van mevrouw Otters aan de Dierenbescherming ook vernomen dat zij daartoe ook bereid zijn. We begrijpen uit de verschillende provincies en van verschillende juristen dat er onduidelijkheid is over welke eisen wij als PS in de verordening kunnen stellen aan de partijen die toegelaten worden tot het bestuur van de FBE. Wij zouden dat graag laten onderzoeken, zodat we in januari, als we aan de slag gaan, weten wat nu wel en niet kan als we hem beleidsrijk maken.

Een ander punt dat voor ons heel belangrijk is, is het uitgangspunt. Het uitgangspunt wat ons betreft moet zijn dat aantalsreductie nooit een doel mag zijn, schadebeperking wel. Nu begrijpen we uit de woorden van de gedeputeerde uit het verleden dat dat wat hem betreft ook zo is. Wij vinden dat nog niet voldoende tot uiting komen in de huidige beleidsarme verordening. Dus wij willen dat graag als uitgangspunt nog een keer duidelijk neerzetten.

Een ander punt dat voor ons heel belangrijk is, is dat structurele methoden, bij voorkeur diervriendelijk om schade te voorkomen, en dierenwelzijn daarmee ook te bevorderen, de voorkeur moeten krijgen boven incidentele dingen als afschot. Die uitgangspunten willen wij graag meegeven en dat willen we hier dus ook als piketpaaltje doen.

Een belangrijke zorg die we verder nog hebben, waarover wij hopen dat de gedeputeerde wellicht een antwoord op kan geven en dat we anders ook graag aangepast zouden zien is bijlage 4. In die bijlage

staan drie soorten genoemd die eigenlijk vrijgesteld zijn van de meeste regels uit de verordening. Die drie soorten zijn niet zozeer het probleem, maar er staat ook in de toelichting dat GS soorten aan die lijst kunnen toevoegen. En voor die soorten gelden dus allerlei andere regels uit de verordening niet en kunnen ook alle middelen ingezet worden. Wij zouden graag zien dat het in plaats van een GS-bevoegdheid om die soorten toe te voegen een PS-bevoegdheid is. Daarover ook hoor ik ook graag een antwoord van de gedeputeerde, hoe hij daar tegenaan kijkt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort voor zijn bijdrage. Dan mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks nu.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. 'We hebben maar één aarde, daar moeten we verantwoord mee omgaan. Op dit moment belast de mens de aarde meer dan haar herstellend vermogen aan kan.' Voorzitter. Ik citeer hier niet het GroenLinks-verkiezingsprogramma, hoewel dat had gekund, maar de website van Eneco. Om maar aan te tonen dat het ecologisch bewustzijn tot velen is doorgedrongen. Net als GroenLinks dat voelt en vindt, willen ook veel bedrijven de aarde niet slechter doorgeven aan de volgende generaties, die hier leven. Dat biedt kansen voor het faciliteren van natuur inclusief ondernemen door nu heldere kaders te scheppen als provincie. Maar nee, daar heeft ons college niet voor gekozen. De nu voorliggende verordening is de facto gericht op het toelaten van uitzonderingen op beschermen en niet op het waarborgen van een betere bescherming. Wonderlijk genoeg zijn er wel enige vrijstellingen opgenomen waarvan je op je klompen kunt aanvoelen dat deze de natuur zullen aantasten, zoals het uitrijden van mest nabij Natura2000-gebieden. Dit willen we graag per motie herstellen.

Deze verordening was een uitgelezen kans om met onze Staten nog deze bestuursperiode kaders vast te stellen ter bescherming, herstel en ontwikkeling van onze bijzondere provinciale natuurgebieden en landschappen en programma's om diersoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Denk aan onze Brabantse weidevogel, de Kievit of aan onze heides en vennen, waar de kwaliteit hard achteruit holt. De tijd wordt krap als we wachten tot de evaluatie van BRUG. Natuur is onderbelicht als we deze meenemen in het uitgebreide implementatietraject van de Omgevingswet, vallend onder een andere gedeputeerde. Kijk alleen wat er hier gebeurt bij een onderdeel dat wel beleidsrijk genoemd mag worden, de jacht. Dat maakt terecht veel los hier en wij dienen van harte daarom een van de amendementen in met de Partij voor de Dieren om faunabeheer nog zorgvuldiger te kaderen, zoals de onafhankelijkheid van de voorzitter van de Faunabeheereenheid. Maar nieuw beleid vaststellen straks aan het eind van de bestuursperiode zorgt ervoor dat Provinciale Staten in deze samenstelling niet kunnen controleren of de natuur echt beschermd wordt, dan wel zo je wilt, of onze miljoenen aan ecologiegelden wel doelmatig besteed worden. Om te voorkomen dat wij onze controlerende taak niet kunnen uitoefenen, dient GroenLinks een motie in.

Voorzitter. Scherp als GroenLinks is op toezicht en handhaving van de natuur in het buitengebied, willen wij ook middels een motie de nieuwe en niet gemakkelijke taak van onze Brabantse omgevingsdiensten, namelijk het toezicht op naleving van gedragscodes ten aanzien van flora en fauna, verwaarloosd door het Rijk, kunnen controleren.

Motie M3 'Actieve natuurbescherming'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend Statenvoorstel 81/16 A, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

overwegende dat:

- gekozen is om de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant beleidsneutraal en beleidsluw in te vullen;
- de verordening de facto gericht is op het toelaten van uitzonderingen op bescherming en niet op het

- waarborgen van een betere bescherming;
- we ons als provincie te houden hebben aan de Europese Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en de biodiversiteitsdoelen; deze moeten leidend zijn bij de inspanningen van de provincies op het gebied van gebiedsbescherming en soortenbescherming;

constaterende dat:

- de natuurdoelen nog niet binnen bereik liggen;
- het ontwikkelen van specifieke regionale beleidsinstrumenten tijd kost (denk bijzondere provinciale natuurgebieden, bijzondere provinciale landschappen, programma's om diersoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen, et cetera);
- de tijd in deze bestuursperiode krap wordt als gewacht wordt tot bespreking van de evaluatie BRUG en het implementatietraject van de Omgevingswet;

dragen Gedeputeerde Staten op:

- nog voor het zomerreces van 2017 aan PS een fase II in de implementatie van de Wet natuurbescherming in Noord-Brabant voor te leggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: P. Surminski"

Motie M4 'Handhaving en toezicht Wet natuurbescherming'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend Statenvoorstel 81/16 A, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

constaterende dat:

- het aantal taken voor toezicht en handhaving van de provincie toeneemt, waaronder gedragscodes (flora/fauna) die voorheen onder het Rijk vielen;
- actieve handhaving een punt van zorg is dat onder meer in IPO-verband, met het Rijk is gedeeld;

overwegende dat:

- ondernemers en particulieren in Brabant moeten kunnen rekenen op handhaving en toezicht op onregelmatigheden met betrekking tot jacht en vernielingen aan flora/fauna;

roepen Gedeputeerde Staten op:

- te onderzoeken wat de financiële en beleidsmatige consequenties zijn van actief toezicht en handhaving van gedragscodes ten aanzien van flora en fauna;
- hierover in 2017 te rapporteren aan Provinciale Staten;

en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: P. Surminski"

Amendement A1 'Geen vrijstelling verspreiding meststoffen nabij kwetsbare natuur'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend Statenvoorstel 81/16 A, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

besluiten van artikel 1.2.1 het onderdeel (b, 'het op of in de bodem brengen van meststoffen') te schrappen, en als nieuwe tekst vast te stellen:

Artikel 1.2 Vrijstelling vergunningplicht

1. Het verbod, bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de wet, is niet van toepassing op:
  - a. het weiden van vee;
  - b. agrarische beregening uit grondwater.

Toelichting

- Een vrijstelling van op/in de bodem brengen van meststoffen nabij Natura2000-gebieden is gezien

onze natuurdoelen ecologisch onverstandig in Brabant.

- De vrijstelling is mogelijk Europeesrechtelijk niet aanvaardbaar. Zo moeten volgens de Habitatrichtlijn significante gevolgen voor Natura2000-gebieden worden voorkomen.
- Bij de vraag of handelingen toelaatbaar zijn, moet het voorzorgbeginsel worden toegepast. Dit betekent dat het vrijstellen van een vergunningplicht van een hele categorie activiteiten alleen mogelijk is wanneer voor die gehele categorie bij voorbaat zonder redelijke wetenschappelijke twijfel vast staat dat significantie niet zal optreden.

GroenLinks: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: P. Surminski"

Amendement A2 'Borging onafhankelijkheid voorzitter FBE'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend Statenvoorstel 81/16 A, Verordening natuurbescherming Noord-Brabant; besluiten aan artikel 4.3.1 toe te voegen:

De voorzitter:

- a) heeft geen dienstverband of in de afgelopen drie jaren geen dienstverband gehad bij één van de in het bestuur vertegenwoordigde partijen; en
- b) is geen jachthouder.

Toelichting

- Een onafhankelijk voorzitter van de faunabeheereenheid wordt van belang geacht gezien de mogelijk tegenstrijdige belangen van de verschillende in het bestuur deelnemende partijen.
- Om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, is het goed om in deze verordening te preciseren hoe we onafhankelijkheid in deze - voor faunabeheer, faunabescherming en schadebestrijding zo belangrijke - rol definiëren en borgen.

GroenLinks: Hagar Roijackers

Partij voor de Dieren: P. Surminski"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. Ik hoorde een motie, die ik graag snel in ontvangst neem. Vier stuks. Ik wil overigens de andere sprekers nog in eerste termijn vragen om, gezien de vlotte doorloop van de behandeling van het onderwerp, de moties die mogelijk nog worden voorzien alvast in te dienen hier bij de tafel.

De heer Oosterveer zag af van de spreektijd. Mevrouw Surminski, Partij voor de Dieren, heeft dan het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. 'En dan, wat is natuur nog in dit land? Een stukje bos ter grootte van een krant. Een heuvel met wat villaatjes ertegen.' Jack Bloem was domweg gelukkig in de Dapperstraat. Maar in 1945, toen hij dit gedicht schreef, was de natuur in ons land een paradijs vergeleken met de versnipperde, verdroogde, vergiftigde en door recreanten platgestampte situatie van nu. Na de Tweede Wereldoorlog is de aftakeling van onze natuur in sneltreinvaart gegaan. Bescherming en herstel gaan moeizaam. Van alle nadelige factoren is areaalverlies waarschijnlijk de belangrijkste. Met het ambitieuze Natuurbeleidsplan van de jaren 90, de robuuste Rijks EHS, was Nederland aanvankelijk goed op weg. Helaas heeft het beleid van Bleker met zijn dramatische bezuinigingen er een dikke streep door gehaald. De natuur moet zichzelf maar bekostigen.

Door de decentralisatie is Brabant nu zelf aan zet. De ambitie om de volledige EHS te realiseren blijft bestaan, maar de uitvoering is op zijn zachtst gezegd een uitdaging. De nieuwe Wet natuurbescherming zwakt helaas de echte natuurbescherming nog weer verder af. In deze wet is alleen nog opgenomen wat door Europa is verplicht. En van de ruim 1500 inheemse wilde plantensoorten zijn er nog maar 80

daadwerkelijk beschermd. En de gebiedsbescherming is teruggebracht tot uitsluitend de Natura2000-gebieden. De rest heet dan eufemistisch 'De ondernemende EHS'. De hele EHS, inclusief Natura2000-gebieden, wordt in toenemende mate blootgesteld aan economische ontwikkeling en intensieve recreatie. Natuurgebruik is bepaald geen natuurbescherming. Natuur is dynamisch. Onder invloed van steeds veranderende omstandigheden veranderen ook steeds de aantallen en soorten planten die er voorkomen. Kijk alleen maar naar de invloed van het agrarisch beleid in het gedicht van Bloem. Het heeft geleid tot een verarming van het landschap en de biodiversiteit door de ontginningen en ruilverkavelingen. In de jaren 60 tot een enorme afname van roofvogels door DDT, maar ook een toename van weidevogels in de rijk bemeste, maar toen nog natte weilanden, met een top van maar liefst 130.000 paar grutto's in de vroege jaren 70. En we hebben nu een regime dat funest is voor insecten. Met desastreuze gevolgen voor alle soorten die daar weer van afhankelijk zijn, maar wat wel zorgt voor enorme aantallen ganzen. Want je krijgt de natuur die je verdient en niet wat je leuk vindt. En dus moeten die ganzen maar dood. We nemen speciale maatregelen voor grutto's en vinden dat dan weer een reden om vossen te schieten. Want daar waar de belangen van dieren en mensen conflicteren, zorgen wij ervoor dat mensen aan het langste eind trekken. Dat we het merendeel van de conflicten aan ons eigen handelen te danken hebben, speelt geen rol bij de morele afwegingen. We gaan door met ons landbouwbeleid en we rijden consequent te hard in het buitengebied. Jagers zijn graag bereid om de uitvoerende rol op zich te nemen. Hierin blijmoedig ondersteund door betalende jachttoeristen uit het buitenland, want ondernemen zit ons in het bloed. Een centrale rol is vastgelegd voor de FBE en het Faunabeheersplan. En daar ligt een merkwaardige concentratie van macht. Immers, daar wordt bepaald wat het probleem is, hoe groot het probleem is, hoeveel dieren gedood gaan worden. De uitvoering wordt geregeld via de wildbeheereenheden en vervolgens controleert en evalueert de Faunabeheereenheid haar eigen beleid. De trias politica en de scheiding van de machten gaan hier in elk geval niet op. De samenstelling van het bestuur van de Faunabeheereenheid is een zaak van de Faunabeheereenheid. Oude jongens krentenbrood heet dat. De verplichting om maatschappelijke organisaties in het bestuur op te nemen lijkt een wassen neus, want met één persoon die zowel Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Brabants Landschap vertegenwoordigt, is kennelijk aan deze verplichting voldaan. En ook de eis dat de voorzitter onafhankelijk moet zijn, wordt soepel ingevuld. Hij mag niet in dienst zijn van een van de deelnemende organisaties, maar het is niet uitgesloten dat hij zelf jager of grondgebruiker is en eventueel zelf belanghebbende dus.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik verbaas mij uw woorden net te horen, omdat u vanochtend zelf gevraagd heeft aan de voorzitter van de FBE of hij inderdaad een onafhankelijke voorzitter is. En daar heeft hij keurig op geantwoord en we hebben ook die conclusie mogen trekken. Dus het verbaast mij dat u hier iets suggereert.

Nog even naar de samenstelling van de FBE. We hebben vanochtend ook te horen gekregen dat waarschijnlijk de Dierenbescherming ook zal toetreden. Dan zitten er vijf personen in, waarvan drie zeer nauw betrokken bij de flora en fauna. Dan is er toch sprake van een zeer evenwichtige samenstelling van de FBE, waar het hart op de goede plek ligt wat betreft flora en fauna?

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Het gaat ons over de borging van die belangen. En zoals u ziet, is dat met name voor de functie van de voorzitter niet vastgelegd dat die onafhankelijk is in de zin, zoals ik dat hier aangeef. Er staat alleen nu in dat hij niet in dienst mag zijn van een van de deelnemende organisaties. Maar een verder onafhankelijke houding is niet vastgelegd en daar gaat het ons om.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters. Nee? Gaat uw gang.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik hoop dat u ook een beetje vertrouwen heeft in de mensheid. En dat is een vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Is dat een vraag die ik moet beantwoorden? Oké.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik heb een vraag aan de VVD. Vertrouwen is goed... Ik maak hem niet af. Is het niet zo dat je wetten juist vaststelt om te zorgen dat bepaalde zaken geborgd zijn? En is dit niet als nieuwe verordening bij uitstek een regel om de zaken gewoon goed op voorhand met elkaar af te spreken en te garanderen dat het niet misgaat, zoals dat in het strafrecht bijvoorbeeld al veel langer gebruikelijk is?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers en mevrouw Otters geeft u antwoord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): We kunnen inderdaad alles gaan vasttimmeren met regeltjes. Maar als de afgelopen jaren al de situatie is dat sprake is geweest van een onafhankelijke voorzitter, dan neem ik aan dat die trend ook doorgezet zal worden en daar mogen we ook van uitgaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dan gaat mevrouw Otters uit van een soort eeuwigheid van leven. En ik kan me niet voorstellen dat ze dat hiermee bedoelt.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb weinig behoefte om hier verder op te antwoorden. Dank u vriendelijk.

De **voorzitter**: Dan wil ik mevrouw Surminski vragen om haar betoog te vervolgen.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Prima. Het gaat er ons alleen om, om de zaken die hier genoemd zijn ook werkelijk geborgd vast te leggen. En als het al het geval is, dan zal er denk ik weinig bezwaar zijn tegen onze voorstellen.

Goed. Daarnaast komen we met een aantal wensen ten aanzien van het faunabeheerplan. Met name een nadrukkelijke rol voor alternatieve, niet dodelijke preventieve maatregelen. Het onderzoek van de Dierenbescherming toonde aan dat beleidsmakers daar vaak wel voor open staan, maar dat er bij jagers en grondgebruikers het niet onderbouwde idee leeft dat dergelijke maatregelen te lastig, te duur of inefficiënt zijn. Wij dagen uit om daarnaar toch wat verder te kijken. Daarom willen we ook graag het faunabeheerplan een maximale duur van vier jaar toekennen en ze elke periode objectief laten evalueren.

Ook het gebruik van vrijstellingen en ontheffingen op voorhand moet kritischer worden bekeken en beter onderbouwd. Bijlage 4 is al genoemd en wij sluiten ons daar graag bij aan. Als een voorbeeld kan ik de

roek noemen, een vogel die in Brabant de afgelopen tien jaar met maar liefst 50% achteruit is gegaan en nog steeds een ontheffing op voorhand kent.

En dan gaan we tot slot in op de jacht op de vrij bejaagbare soorten. Het faunabeheerplan moet het afschot in het kader van populatiebeheer, het voorkomen van schade en overlast en de jacht in samenhang zien. En dat is terecht, want hoewel het voor dieren natuurlijk niet uitmaakt op grond van welk juridisch regime er wordt gedood, maakt het voor de populatie wel uit of er een en-en- dan wel een of-of-beleid geldt. Opvallend in dit verband is de opmerking dat de maatschappelijke belangen die met jacht worden gediend, moeten worden benoemd. Maar daar kan ik me niets bij voorstellen. Kijk, dat schadebestrijding maatschappelijk belang kent, dat is zo. Soit. Maar wat is dan het maatschappelijke belang van jacht? Want dan hebben we het dus wel over die vijf soorten. Ik zie alleen het voordeel van de jager hierin. En mogen we dan ook meteen de maatschappelijke nadelen van jacht even benoemen: onrust en onveiligheid in natuurgebieden, ook nietsvermoedende wandelaars en honden worden aan- of soms zelfs doodgeschoten, verstoring van ecosystemen, het doden van echte of vermeende concurrenten, met als triest hoogtepunt het doodschieten van de zeearend afgelopen week in Friesland, dieren die schuw worden, zodat andere natuurliefhebbers het genoeg om dieren in hun normale doen te observeren wordt ontnomen en last but not least gehoorbeschadiging bij jagers waardoor ze kennelijk doof worden voor andere argumenten. Ik dank u.

Amendement A4 'Intrinsieke waarde van het dier'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;
besluiten:

- dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan artikel 5.4 Algemene eisen:
11 c. de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier,".
dat de nummering van de volgende leden van artikel 5.4 hierop wordt aangepast;

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers

Toelichting

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van de natuur (artikel 1.10). Het betreft de intrinsieke waarde van de natuur in al haar verschijningsvormen. Hiermee erkent de wet de intrinsieke waarde van elk individueel dier, zo blijkt uit het memorie van antwoord.

Deze doelbepaling zou opgenomen moeten worden in de faunabeheerplannen. Daarmee is voor de faunabeheereenheid duidelijk hoe zij dieren moeten waarderen bij het schrijven van de faunabeheerplannen. De FBE kan daarover verantwoording afleggen door hieraan een paragraaf te wijden in de faunabeheerplannen. Daarnaast biedt het in ingewikkelde zaken ook een toetssteen voor een rechter. Hierom pleitte professor C.J. Bastmeijer in de hoorzitting over de wet in de Tweede Kamer ook voor het opnemen van de intrinsieke waarde van de natuur in de wet, hetgeen ook is gebeurd. Het zou goed zijn deze bepaling ook in de verordening op te nemen."

Amendement A5 'Definitie duurzaam beheer'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;
besluiten:

- dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan artikel 5.1 Begripsbepalingen:

11a. duurzaam beheer: het geheel aan maatregelen dat erop is gericht het effect van fauna op door de wet erkende belangen te verminderen. Het betreft niet alleen direct ingrijpen in aantallen dieren, maar ook indirect beïnvloeden van de aanwezigheid van dieren;

- dat de nummering van de volgende leden van artikel 5.1 hierop wordt aangepast; en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

Toelichting

Het Faunabeheerplan is gericht op het duurzaam beheer van in het wild levende dieren (artikel 5.4 en artikel 5.5). De term duurzaam beheer behoeft een sluitende definitie in deze verordening.

Het gaat hier om het geheel van preventieve maatregelen, zoals niet-dodende verjaagmethoden, het weren van dieren, het niet doden van predatoren en het aanpassen van het landschap."

Amendement A6 'Evaluatie effectiviteit ingezette middelen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

Besluiten

- dat de volgende tekst wordt toegevoegd aan artikel 4.5 Jaarlijks verslag, eerste lid:

11 d. een rapportage waarbij alle ingezette middelen bij het bestrijden en voorkomen van belangrijke schade aan de in de wet genoemde belangen worden betrokken;

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers

Toelichting

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat het doden en vangen van in Nederland van nature in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (artikel 3.3, vierde lid) en in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn (artikel 3.8, vijfde lid) op basis van een verordening en vrijstelling alleen is toegestaan indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor het probleem waarvoor het vangen en/of doden een oplossing zou zijn. Preventieve, niet-dodelijke middelen hebben de voorkeur op dodelijke middelen bij het voorkomen van schade aan de erkende belangen.

Over de effectiviteit van niet-dodelijke, preventieve middelen bestaat nog geen eenduidigheid. Er blijkt weinig gekwantificeerd onderzoek beschikbaar te zijn.

Kennis over de in te zetten middelen, zowel dodelijk als niet-dodelijk, is echter noodzakelijk om te kunnen beoordelen welke bevredigende oplossingen voorhanden zijn. Het is daarom zinvol om de effectiviteit van alle ingezette middelen jaarlijks te laten evalueren en hierover te laten rapporteren in het jaarverslag.

Om te voorkomen dat dodelijke middelen worden ingezet in gevallen waarbij vooraf bekend had kunnen zijn dat niet-dodelijke middelen een bevredigende oplossing konden bieden - dus om te voorkomen dat aan het bepaalde in artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wet natuurbescherming niet wordt voldaan - is het verstandig om een onderbouwing voor de keuze van handelingen als algemene eis in het faunabeheerplan op te nemen (artikel 5.4)."

Amendement A7 'Vierjarig en geëvalueerd Faunabeheerplan'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

besluiten:

- dat de tekstpassage van artikel 5.2, te weten:

11 Artikel 5.2 Geldigheidsduur

1. *Een faunabeheerplan heeft een geldigheidsduur van ten hoogste 6 jaren.*
2. *De faunabeheereenheid kan het faunabeheerplan wijzigen gedurende het tijdvak waarvoor het is vastgesteld.*
3. *De wijziging, bedoeld in het tweede lid, behoeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.*
4. *Gedeputeerde Staten kunnen op verzoek van de faunabeheereenheid de geldigheidsduur, genoemd in het eerste lid, met maximaal 24 maanden verlengen."*

vervalt, en als volgt wordt gewijzigd:

11 Artikel 5.2 Geldigheidsduur

1. *Een faunabeheerplan heeft een geldigheidsduur van ten hoogste 4 jaren.*
2. *De faunabeheereenheid kan het faunabeheerplan wijzigen gedurende het tijdvak waarvoor het is vastgesteld.*
3. *De wijziging, bedoeld in het tweede lid, behoeft de goedkeuring van Gedeputeerd Staten.*
4. *In het vierde jaar van een faunabeheerplan wordt aan Provinciale Staten een evaluatie van de eerste 3 jaren gepresenteerd.*

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers

Toelichting

Indien een faunabeheerplan een geldigheidsduur van 6 jaren heeft, regeren Gedeputeerde Staten ruim over haar eigen bestuursperiode heen. Dit is zelfs mogelijk in die mate dat een volgend college géén goedkeuring verleent over het faunabeheerplan dat tijdens haar bestuursperiode van kracht is. Dit is mogelijk indien een college in het laatste jaar van haar bestuursperiode een faunabeheerplan van 6 jaar goedkeurt.

Om dit te voorkomen dient de maximale geldigheidsduur van een faunabeheerplan gelijk te zijn aan de maximale bestuursperiode van een college, dus vier jaren.

Om na die vier jaren de opgedane kennis en ervaringen ten goede toe te wenden in het nieuwe faunabeheerplan, wordt in het vierde jaar een evaluatie over de eerste drie jaren gepresenteerd.

Het gaat hier om het geheel van preventieve maatregelen, zoals niet-dodende verjaagmethoden, het weren van dieren, het niet doden van predatoren en het aanpassen van het landschap."

Amendement A8 'Onderbouwing van doden als enige oplossing'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant; besluiten

- dat de tekstpassage van artikel 5.4, eerste lid 1, te weten:

'j. voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel bedoelde handelingen;'

vervalt, en als volgt wordt gewijzigd:

'j¹¹ voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel bedoelde handelingen, en in geval wordt gekozen voor de handeling doden, een onderbouwde beschrijving waarom alternatieve handelingen of handelwijzen niet tot een bevredigend resultaat zullen leiden en een onderbouwde beschrijving van in hoeverre de gekozen handeling effectiever zal zijn dan alternatieve handelingen;'

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

Toelichting

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat het doden en vangen van in Nederland van nature in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (artikel 3.3, vierde lid) en in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn (artikel 3.8, vijfde lid) op basis van een verordening en vrijstelling alleen is toegestaan indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor het probleem waarvoor het vangen en/of doden een oplossing zou zijn. Preventieve, niet-dodelijke middelen hebben de voorkeur op dodelijke middelen bij het voorkomen van schade aan de erkende belangen."

Amendement A9 'Evenwichtige bestuursamenstelling Faunabeheereenheid'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

besluiten aangaande artikel 4.3 Bestuursamenstelling:

- dat onder het eerste lid een lid wordt toegevoegd met de volgende tekst:
'2. Het bestuur bestaat uit ten minste twee vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke organisaties die namens deze het belang behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren in de regio.'
  - dat de nummering van de volgende leden van artikel 4.3 hierop wordt aangepast;
- en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers

Toelichting

Met amendement Heerema en Leenders op de Wet natuurbescherming is het voorstel om een gedetailleerd afschotplan als onderdeel van het faunabeheerplan op te nemen, komen te vervallen. Daarvoor in de plaats is met het amendement toegevoegd dat in het bestuur van een faunabeheereenheid ook maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd (artikel 3.12, tweede lid).

De intentie van deze en andere aanpassingen die met het amendement zijn doorgevoerd, is *'dat het beheer van in het wild levende dieren op een maatschappelijk verantwoorde en transparante wijze plaatsvindt.'*

Verder is in de toelichting op het amendement aangegeven: *'Het is aan provincies om hierover nadere regels te stellen, zoals het precieze aantal en de aard van de organisaties of in voorkomend geval welke specifieke organisaties.'*

Met dit amendement wordt geregeld dat het bestuur van de faunabeheereenheid een evenwichtiger vertegenwoordiging van de maatschappij is, doordat naast organisaties die jacht voorstaan, ook organisaties zijn vertegenwoordigd die het doden van in het wild levende dieren tot een minimum willen beperken. Hieronder vallen organisaties als Dierenbescherming, Vogelbescherming en Ganzenbescherming.

Hiermee kan op transparantere wijze recht worden gedaan aan het principe dat het doden van dieren een uiterste middel is ter bescherming van de erkende belangen, zoals artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wet natuurbescherming dit voorschrijven."

Amendement A10 'Geen jacht zonder noodzaak'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

besluiten:

- dat de volgende tekstpassage uit artikel 5.4 Algemene eisen, eerste lid:

'h. kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten, ten aanzien waarvan binnen de provincie een duurzaam beheer of schadebestrijding noodzakelijk wordt geacht, gebaseerd op uitgevoerde (trend/tellingen, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebieden gedurende het jaar;'

 vervalt, en als volgt wordt gewijzigd:

'h. kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten, ten aanzien waarvan binnen de provincie een duurzaam beheer of schadebestrijding noodzakelijk wordt geacht, of ten aanzien waarvan sprake is van jacht door grondgebruikers, gebaseerd op uitgevoerde (trend/tellingen, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebieden gedurende het jaar;'
- dat de volgende tekstpassage:

'Artikel 5.8 Eisen met betrekking tot de jacht
Inzake de jacht bevat het faunabeheerplan ten minste:

  - a. de gegevens, genoemd in artikel 5.4, onder a tot en met i;*
  - b. in samenhang met de gegevens, genoemd in artikel 5.4, onder c, een beschrijving van de maatschappelijke belangen die worden gediend met de uitoefening van de jacht,'*
  - c. een omschrijving van de 'redelijke stand van het aanwezige wild bedoeld in artikel 3.20, derde lid, van de wet, onderverdeeld naar wildsoort per representatief gebied,·*
  - d. een beschrijving van de maatregelen die door jachthouders op het niveau van een wildbeheereenheid of de wildbeheereenheden worden getroffen indien, als gevolg van de in het faunabeheerplan beschreven jacht, de redelijke stand van het aanwezige wild of de aanwezige wildsoorten negatief wordt beïnvloed,·*
  - e. een beschrijving van de wijze waarop jachtaktehouders de gegevens, bedoeld in artikel 3.13, eerste lid, van de wet, verstrekken aan de faunabeheereenheid,·*
  - f. een beschrijving van de ontwikkeling van de populatie op basis van trendgegevens.'*
 vervalt, en als volgt wordt gewijzigd:

'Artikel 5.8 Eisen met betrekking tot de jacht
Inzake de jacht bevat het faunabeheerplan ten minste:

  - a. de gegevens, genoemd in artikel 5.4, onder a tot en met i;*
  - b. een beschrijving van de wijze waarop de planmatigheid en de coördinatie van de uitvoering van de jacht is gewaarborgd;*
  - c. in samenhang met de gegevens, genoemd in artikel 5.4, onder c, een beschrijving van de maatschappelijke belangen die worden gediend met de uitoefening van de jacht;*
  - d. een onderbouwing van de noodzaak van de jacht van de in artikel 5.4, eerste lid, onderdeel h, bedoelde diersoorten, waaronder een onderbouwing van de schade aan de belangen als bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, onderdeel b, onder 1 tot en met 4, artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, onder 1 tot en met 3 en artikel 3.10, tweede lid, aanhef en onderdeel b tot en met d, van de wet, die zouden worden geschaad indien niet tot beheer zou worden overgegaan;*
  - e. een beschrijving van de mate waarin de in onderdeel d bedoelde belangen in de looptijd van het voorgaande faunabeheerplan zijn geschaad;*
  - f. per diersoort en gewas een beschrijving van de handelingen die in de looptijd van het voorgaande faunabeheerplan zijn verricht, om het schaden van de in onderdeel d bedoelde belangen te voorkomen, alsmede, voor zover daarover redelijkerwijs kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen;*
  - g. per diersoort een beschrijving van de aard, omvang en noodzaak van de handelingen die*

zullen worden verricht om de schade zoals bedoeld in onderdeel d te voorkomen dan wel te beperken;

- h. voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel g bedoelde handelingen;*
- i. een beschrijving van de wijze waarop de effectiviteit van de voorgenomen handelingen zal worden bepaald;·*
- j. een beschrijving van de plaatsen in het werkgebied van de faunabeheereenheid waar en de perioden in het jaar waarin de in onderdeel g bedoelde handelingen zullen plaatsvinden;*
- k. een gestructureerd plan waarin de inzet van passende en doeltreffende preventieve maatregelen wordt beschreven waarmee schade wordt voorkomen;*
- l. een omschrijving van de redelijke stand van het aanwezige wild bedoeld in artikel 3.20, derde lid, van de wet, onderverdeeld naar wildsoort per representatief gebied;*
- m. een beschrijving van de maatregelen die door jachthouders op het niveau van een wildbeheereenheid of de wildbeheereenheden worden getroffen indien, als gevolg van de in het faunabeheerplan beschreven jacht, de redelijke stand van het aanwezige wild of de aanwezige wildsoorten negatief wordt beïnvloed;·*
- n. een beschrijving van de wijze waarop jachtaktehouders de gegevens, bedoeld in artikel 3.13, eerste lid, van de wet, verstrekken aan de faunabeheereenheid;·*
- o. - een beschrijving van de ontwikkeling van de populatie op basis van trendgegevens;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: P. Surminski

Toelichting

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van de natuur (artikel 1.10). Het betreft de intrinsieke waarde van de natuur in al haar verschijningsvormen. Daarmee erkent de wet de intrinsieke waarde van elk individueel dier.

Het doodschieten van een dier zonder nut of noodzaak gaat volledig voorbij aan deze intrinsieke waarde. Waar bij het beheer van populaties op basis van een ontheffing en vrijstelling nut en noodzaak dient te worden aangetoond, is dit voor haas, konijn, fazant, wilde eend en houtduif niet het geval.

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om nadere eisen te stellen aan een faunabeheerplan. Met dit amendement gelden de voorwaarden die gelden voor ontheffing en vrijstelling ook voor jacht."

Motie M6 'PS beslist over vrijstellingen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

overwegende dat:

- het is onwenselijk om dieren te doden zonder noodzaak, en het doden van dieren dient daarom enkel als laatste redmiddel te worden ingezet, zoals bedoeld in artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wet natuurbescherming;
- een vrijstelling een grofmazig instrument is dat nu ook ingezet kan worden als er geen dreigende schade is, in het kader van natuurbeheer of in het kader van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- een vrijstelling geen maatwerk levert en niet leidt tot inventief oplossen van problemen;

verzoeken Gedeputeerde Staten;

- de verordening zo aan te passen dat de bevoegdheid om bijlage 4 te wijzigen, zoals bedoeld in artikel 3.2, vijfde lid, aan Provinciale Staten toekomt;

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski."

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van de ChristenUnie/SGP, de heer Vreugdenhil nu.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik vrees dat de overgang in bijdragen groot zal zijn. Voorzitter. Vanmorgen reed ik door het Land van Heusden en Altena naar Den Bosch toe. En als ik in mijn auto stap vliegen de ganzen uit de Biesbosch over me heen om in het buitengebied te foerageren. Ik reed even later langs de Kornse Boezem, een prachtig natuurgebied waarin natuurontwikkeling, waterzuivering met een enorm helofytenfilter en waterberging met elkaar samengaan. En aan de rand van de Kornse Boezem zat een klucht patrijzen, negen stuks. En even later in Dussen zaten er nog elf. Ik heb ze ook even op Twitter gezet. En dan rijd ik door dat gebied heen, en zitten er prachtige melkveebedrijven, grootschalig, kleinschalig. Ook een aantal die de Noordwaard, de Biesbosch hebben moeten verlaten en tien jaar geleden het gebied in geplaatst werden. En voordat ik de brug overstak bij Heusden zat aan de zijkant nog een enorme groep regenwulpen, die daar in de uiterwaarden zaten te foerageren.

Voorzitter. Ik heb weleens het idee dat ik in een heel ander gebied leef dan veel van de Statenleden. Misschien is dat het paradijs, ik denk het niet. Maar het is wel een gebied waarin natuur, jacht en landbouw samengaan en waar we dat in goede harmonie met elkaar ook vormgeven. Voorzitter. En ik ben dan ook blij dat op 1 januari het natuurbeleid wordt gedecentraliseerd naar de provincies. Want daarmee krijgen de provincies meer ruimte om gebiedsgerichte aanpak van het natuurbeleid invulling te geven. Maar dat vereist wel maatwerk. Natuurbeleid en het draagvlak, dat vormgegeven wordt door mensen met passie voor hun leefomgeving. Voorzitter. En de nieuwe Natuurwet geeft de provincie ook de kans om natuur te verbinden met maatschappelijke vraagstukken: economie, leefklimaat, biodiversiteit. En ik vind het dan ook jammer dat de kans niet benut is om nu hier te komen tot een beleidsrijke invulling. Er is al veel over gesproken, dat debat gaan we in het voorjaar voeren. Maar dan zullen we ook echt meters moeten maken.

Voorzitter. Maar een goed natuurbeleid kan niet zonder jacht. En ja, mijnheer De Jonge, ik ben ook zo iemand die geniet van de jacht en ze hebben ook nog nooit naar me teruggeschoten. Maar ik eet ook mijn eigen kippen en kwartels op, en die schieten ook niet terug. En een biologisch stukje vlees kan ik mij niet indenken. Want schadebestrijding en populatiebeheer zijn belangrijke onderdelen van het natuurbeleid en niet voor niets ook opgenomen in deze verordening. En het benutten van wild door middel van een verantwoord afschot past daar ook bij. En dat moet open en transparant gebeuren. En het is goed dat daar heldere regels voor zijn op basis van tellingen vooraf en verantwoording van afschot achteraf. Dat gebeurt op dit moment al. Maar we moeten er wel oog voor hebben dat we met deze verordening wel een duidelijk beleid vaststellen. En de extra eisen die opgenomen worden met betrekking tot de jacht in artikel 5.8 voegen niets toe aan wat er al staat in artikel 5.4, in combinatie met wat wettelijk vastgelegd is en in de memorie van toelichting door de staatssecretaris is verduidelijkt. Dit artikel levert alleen maar meer onduidelijkheid op, alleen al omdat de term 'maatschappelijk draagvlak' niet helder gedefinieerd is en daarom de uitvoering van dit artikel niet handhaafbaar maakt. En daarom dien ik ook een amendement in om artikel 5.8 volledig te schrappen. En dan gaan we de discussie wel aan bij de echte beleidsrijke wijziging.

Voorzitter. Met betrekking tot de jacht vinden wij het ook belangrijk dat alles wat geschoten wordt ook daadwerkelijk in de voedselketen wordt gebracht. Ook dat creëert draagvlak, biologisch vlees en het tegengaan van verspilling wordt daarmee gerealiseerd. En ik denk met de kerstperiode voor de deur dat velen van u ook wel zullen genieten van een lekker stukje wild.

Voorzitter. Deze voorliggende verordening bevat ook uitgangspunten voor het aanpassen van stallen in Brabant. Het stikstofbeleid.

De **voorzitter**: Interruptie Oosterveer.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Dank u wel. Het doet mij genoegen dat u aan het woord bent, want ik ben wat teleurgesteld over wat we daarnet allemaal hoorden. Een verhandeling, die mij diep in het hart trof van de Partij voor de Dieren. Wat daar geponeerd werd van 'schandelijk dat je ze aan het afschieten bent' als je als laatste in de keten zit en dan met een gerust hart kunt vertellen dat je dus bevruchte eieren, waar een embryo in zit, wel mag schudden. Dat is ook moord.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Ik heb nog even een vraag aan collega Vreugdenhil. U had het erover dat alles dat wordt geschoten in de voedselketen terecht moet komen. Er zijn vorig jaar ongeveer 300.000 kraaiachtigen geschoten. U wilde die toch niet opeten, neem ik aan?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Nee, we hebben het hier over de benuttingsjacht. Je hebt drie aspecten. Je hebt populatiebeheer, afschot op basis van schade en benuttingsjacht. En de jacht voor de benutting, daarvan vinden wij dat al het wild ook daadwerkelijk in de voedselketen terecht moet komen. En daar speelt inderdaad ook de discussie overheen of je ganzen gaat vergassen waardoor je ze niet meer kunt opeten. Of kies je andere mogelijkheden om de bejaging van ganzen te doen, daar gaan we ook nog over spreken, zodat ze ook daadwerkelijk genuttigd worden. Dat vinden wij een belangrijk punt.

Voorzitter. De verordening die wij vandaag vaststellen bevat ook de uitgangspunten voor de aanpassing van stallen in Brabant. Het uitgangspunt van de provincie in artikel 1 van deze verordening, dat aanpassing van de stallen aan de Verordening stikstof aan moet sluiten op het investeringsregime van veehouderijen, onderschrijven wij van harte. En vaak gaat dat in combinatie met een uitbreiding, waarbij een veehouder investeert in nieuwe stallen of in belangrijke renovatie van bestaande stallen. Op die momenten worden investeringen benut voor emissiereducerende systemen, die voldoen aan de eisen van bijlage 2 van de verordening. En deze eisen worden ook periodiek aangescherpt. Wij zijn het daarmee eens. En de memorie van toelichting op artikel 1 is ook helder van dit college.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. De heer Vreugdenhil begint zijn verhandelingen altijd zo beeldend. En dat geeft een goed gevoel, want veel liefde voor het landschap spreekt daar uit. Maar ik vraag me toch ook echt af of dat gepaard gaat met liefde voor de natuur. En ik vraag het opnieuw vanuit het begrip van rentmeesterschap. Stikstof zorgt voor achteruitgang van de natuur, ook van ons landschap. Gaat u dat niet aan het hart?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dat gaat me aan het hart. Net zoals me de uitstoot van auto's en andere bedrijven aan het hart gaan. En daarom hebben we daarop ook een helder beleid. En volgens mij is bijlage 2 van de verordening die we nu vaststellen, waarbij we ook zeggen aan te sluiten bij het investeringsregime maar het wel aanscherpen en komen tot een forse reductie, juist wat u daar wilt bereiken. En als ik dan beeldend mag zijn, als ik dat rondje van mijn huis hierheen maak, kom ik inderdaad langs een aantal mooie bedrijven, ook kleinschalige bedrijven, die door een maatregel van dit college zouden omvallen omdat ze een investering niet kunnen doen, maar precies het bedrijf is dat we in de regio moeten behouden: kleinschalig, grondgebonden, bijna grondgebonden en een boer van de toekomst met een jonge

ondernemer erop. Dat zijn voor mij wel de ondernemers die ook nog een keer investeren in weidevogelbeheer, die een stuk van hun land beschikbaar stellen om naar een natte evz te komen, zodat de kievit, grutto en patrijs ook daadwerkelijk een plek hebben om hun jongen op te voeden. Ja, dat gaat me aan het hart.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, maar opnieuw kiest u ervoor om via een lusje weer terug te komen bij de economie. We zijn een provinciale overheid en gaan niet over het ene grondgebonden bedrijf bij u in de buurt. Maar als we aan de lat staan om onze natuur te beschermen tegen de effecten van te veel stikstof, vaak gecombineerd met ammoniak, fijnstof, wat dat voor effecten heeft voor onze gezondheid, dan constateren we dat de emissies vanuit de veehouderij niet teruglopen, er grote gezondheids- en ecologische effecten zijn, moeten we dan als rentmeester niet bereid zijn om onze verordening aan te scherpen?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): We hebben die melkveehouderijbedrijven ook nodig om daadwerkelijk de patrijs, grutto en kievit in ons weidevogelgebied te behouden. Het is met elkaar in balans. Het hoeft niet altijd tegengesteld te zijn. Dat er stappen gezet moeten worden is helder. Als ik met alle ondernemers in de regio spreek, 2028 heldere afspraken met elkaar gemaakt. Dan gaan we naar een hele forse reductie van ammoniakemissie toe. Daar wil iedereen zich aan conformeren. Maar wel in een tempo waarin de goede bedrijven niet omvallen door een maatregel die hier genomen wordt en eigenlijk is als een schot hagel, dat over heel Brabant uitgeschoten wordt.

De **voorzitter**: Ja. Ik wil u er wel even op wijzen dat hier voorligt een andere verordening dan de verordening die nu zo centraal staat in uw betoog. En ik wil u erop wijzen dat we ook niet de tijd en ruimte hebben om allerlei onderwerpen die erbij gehaald worden vandaag te behandelen.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Artikel 1 gaat heel specifiek over stallen en ook de toelichting van het college daarop.

De **voorzitter**: Ja. Er is altijd een verband te leggen. Ik probeer even de orde van het debat een beetje op de focus van de centrale onderwerpen te houden. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De heer Vreugdenhil spreekt over goede bedrijven en dan zijn er waarschijnlijk ook slechte bedrijven. Ik vind wel dat hij een beetje aan het shoppen is. We moeten het algemeen belang dienen. U zegt dat dat ene bedrijf zo mooi is, dat grondgebonden biologische bedrijf, whatever. Bent u het met mij eens dat u op die manier – wat ik ook altijd tegen de gedeputeerde zeg – een tragedy of the commons beoogt? Iedereen doet een duit in het zakje en uiteindelijk is niemand meer verantwoordelijk voor de schade.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Het eerste ben ik van harte met u eens. Want ik zie dat er regio's, bedrijven zijn die aangepakt moeten worden. Ik zie ook bedrijven die we moeten stimuleren. En met een generieke maatregel, generiek beleid hier vanuit de Staten voorgesteld, pakken wij een heel aantal verkeerde bedrijven. En daar blijf ik inderdaad voor strijden. Want die agrarische bedrijven hebben wij

nodig om die balans tussen economie, voedselvoorziening, natuur, cultuurhistorie ook te realiseren. En dat is het Brabant waar ik van houd, ja.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Maar zegt u daarmee dat u dadelijk bij de behandeling komt met een lijstje van goede bedrijven, die dat allemaal wel doen, die natuurbeheer? En dat die dan vrijstelling krijgen? Maar dat de andere dan wel aangepakt worden? Ik noem de intensieve megastallen, die niets bijdragen op landelijk gebied.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Volgens mij is dat een standpunt dat ik hier al elke keer herhaal en waar ik ook vandaag mee begonnen ben. En juist ook de nieuwe Natuurwet, de nieuwe verordening, waarin alles eigenlijk bij elkaar gebracht wordt, geeft ons die mogelijkheid om tot gebiedsgericht beleid te komen. Specifieke maatregelen voor specifieke gebieden. En daar wil ik zo graag naartoe, want dan scheren we niet heel Brabant over één kam, kunnen we de echte problemen aanpakken en kunnen we ook investeren in de gebieden waar het ook daadwerkelijk nodig is.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Waarom wij dat nu hier melden bij dit stuk, gekoppeld aan artikel 1, is dat wij vanmorgen heel graag een separaat debat hierover hadden willen voeren. Omdat wij de urgentie zien van de maatregelen die door het college voorgesteld worden. Omdat bedrijven nu daadwerkelijk een keuze moeten maken. Vanaf 1 januari staan ze aan de lat vanuit het Fosfaatreductieplan, waarin een bedrijf keuzen moet maken. Voorzitter. En gezien de reactie in de krant na de themavergadering hebben wij er niet zo heel veel vertrouwen in dat de gedeputeerde de lijn die in de themabijeenkomst helder was ook daadwerkelijk zal nakomen. En twee, we vinden de termijn om in het voorjaar ergens over deze maatregel te gaan spreken veel te krap, gezien de specifieke vragen en keuzen waar bedrijven voor staan.

De **voorzitter**: Ik wil graag stilte in de zaal. De heer Heijmans heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Via u aan de heer Vreugdenhil. Waarom heeft u vanmorgen een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend die hetzelfde luidt als de motie die u nu indient? Wat was de reden om hem vanochtend als actuele motie in te dienen?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ik leg het net uit, waarschijnlijk heeft u dat niet gehoord. Ik had graag een separaat debat daarover willen voeren. Dan had ik hem hier niet erbij hoeven voegen. Maar aan de andere kant, als hier een beleidsarme verordening neergelegd wordt, waar wij vandaag over stemmen, dan zeg ik 'prima, dat ondersteun ik'. Maar dat betekent nog steeds, mijnheer Heijmans, dat de lijn van het college hieraan contrair is. Als we nu zeggen aan te sluiten bij het investeringsregime, ik neem aan dat u straks gaat instemmen, daarmee geeft u aan, artikel 1, dat we netjes 2028 gaan handhaven. We geven ruimte aan bedrijven voor het investeringsregime. En tegelijkertijd zit uw eigen gedeputeerde andere vraagstukken hier overheen te gooien, creëert onduidelijkheid en heeft daarmee een hele sector in een heel lastige positie gebracht.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Vreugdenhil. U weet dat actuele moties, ofwel moties vreemd aan de orde van de dag, mogelijk zijn voor onderwerpen die niet geagendeerd zijn. Door hem in te dienen hebt u daarmee al aangegeven dat hij eigenlijk vandaag niet geagendeerd is, anders had u hem niet als actuele motie ingediend. En als u een separaat debat wilt, mijnheer Vreugdenhil, dan moet u het juist bij het agendapunt aan de orde stellen, want dan hebt u uw separate debat en doet u dat niet bij een motie vreemd aan de orde van de dag.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Mag ik u een wedervraag stellen, mijnheer Heijmans? Waarom heeft de coalitie vanmorgen eigenlijk geblokkeerd dat het debat hierover gevoerd kon worden? Misschien is dat wel de vraag die hier gesteld moet worden.

(Geroffel op tafels)

De **voorzitter**: Nee! Dit is niet de bedoeling. U weet dat het niet toegestaan is. En ik wil u dringend verzoeken dit soort geluiden en andere vormen van waardering achterwege te laten.

De heer **Heijmans** (SP): Dat heb ik u denk ik vanmorgen ook al duidelijk gemaakt: omdat we hier een bepaalde manier van debatteren met elkaar hebben en naar elkaars argumenten luisteren, overwegingen doen en zaken bespreken in een themacommissie. En vervolgens uiteindelijk in een Statenvergadering tot een afrondend besluit komen, een weloverwogen besluit. En wat u probeert te doen is uit een zorgvuldig besluitvormingsproces uw kersjes te plukken. En daar bij wijze van spreken ongeveer hetzelfde te doen. We hadden vanmorgen ook een motie in kunnen dienen over de Natuurbeschermingswet. Het zou toch te gek voor woorden zijn, mijnheer Vreugdenhil, als wij op deze onzorgvuldige manier met de belangen van die boeren, waar u het ook over heeft, omgaan? Want stel dat wij vandaag zeggen dat het jaar 2020 eruit gaat, weten zij dan of het 2021 gaat worden? Die duidelijkheid die u wilt, is juist gediend bij een duidelijk en zorgvuldig besluitvormingsproces, zodat zij straks precies weten waar zij aan toe zijn. En niet op deze manier door er even iets uit te halen, want hiermee bedrijft u bühnepolitiek.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Mijnheer Heijmans. Dus u vindt het duidelijk dat een bedrijf aan moet geven het hele bedrijf over drie jaar gerenoveerd te hebben. Vervolgens moet dat bedrijf binnen die drie jaar zijn vergunning en alle zaken eromheen regelen, wat het absoluut niet gerealiseerd kan krijgen. Die datum 2020 is absoluut niet haalbaar en dat signaal zou hier vanuit de Staten afgegeven moeten worden. En ik heb u ook in de themabijeenkomst gezegd bereid te zijn om met elkaar mee te denken hoe we deze maatregel insteken. Wat mij betreft wel gebiedsspecifiek, waarin we inderdaad die bedrijven in die gebieden aanpakken waar het nodig is. Ik ben het met u eens om over dat beleid te spreken. Maar u doet dat in uw coalitie. Ik doe dat in deze Staten in het openbaar.

De **voorzitter**: De heer Heijmans heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Vreugdenhil. U probeert iets te suggereren dat er niet is. U suggereert alsof er nu door boeren gereageerd moet worden op een besluit dat er ligt. Er ligt nog geen besluit. Er wordt misschien een besluit genomen. En hoe dat precies zal luiden, weet u nog niet en weet ik nog niet. En u probeert schijnzekerheid te bieden.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Vreugdenhil! We gaan nu even door met de volgende interrupties, want er worden argumenten over en weer herhaald aan de rand van de orde van wat in dit debat echt op tafel ligt. De heer Van Hattem was geloof ik als eerste. Gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik meen ook zelfs meer interrupties dan de toegestane twee te hebben gezien.

De heer **Heijmans** (SP): Er werd mij een vraag gesteld, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat waren ook interrupties.

De **voorzitter**: Laat de orde van de vergadering maar even bij mij, ja? De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik weet dat de voorzitter daar altijd heel scherp op is. In de procedurevergadering heeft de heer Heijmans een heel pleidooi gehouden om hier vandaag niet te lang en te uitvoerig te spreken en te letten op de tijd. Wat de heer Heijmans net deed, was gewoon de procedurevergadering van vanochtend herhalen, terwijl hier in dit debat de Verordening stikstof gewoon geagendeerd staat en de heer Vreugdenhil naar mijn idee gewoon het volste recht heeft om een motie hierover in te dienen en dit onderwerp ter sprake te brengen. Die termijnen zitten erin. Dus van mijn kant een oproep aan de heer Heijmans om niet nog een keer de procedurevergadering te gaan herhalen.

De **voorzitter**: Nou, dat gaan we dan nu ook niet doen. En hier ligt voor de Verordening op de natuurbescherming en niet de door u genoemde verordening. Laten we dat met elkaar nog eens even hier op tafel hebben liggen, ook in het licht van wat vanochtend al meerdere malen is gewisseld. De heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Mijnheer Vreugdenhil. Ik heb eigenlijk maar één vraag. Is de Verordening stikstof, waar we het twee weken terug ook al over hebben gehad, een expliciet onderdeel van deze Wet natuurbescherming? En als dat zo is, dan heeft u denk ik het volste recht om daar van alles over te vinden.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Artikel 1 gaat over de nieuwe stallen en welke eisen daaraan gesteld worden met betrekking tot de stikstofreductie. En daar is bijlage 2 aan gekoppeld, waarin dat helder uiteengezet is. En misschien is het wel aardig, misschien moeten we het allemaal in iBabs nog eens een keer doen, de toelichting op artikel 1 door het eigen college te geven, waarin het nog eens een keer helder uiteenzet waarom het zo belangrijk is om 2028 als termijn te handhaven. Ik kan het haast niet helderder en duidelijker zeggen dan daar in de toelichting staat.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik dien dan ook een motie in die ertoe oproept om in ieder geval de maatregel van tafel te halen, zoals die door het college in de themavergadering is gepresenteerd en naar buiten is uitgedragen. En ik ga graag met de voltallige Staten in gesprek om te kijken hoe we hier invulling aan geven, hoe we met name ook de stoppende bedrijven in het vraagstuk mee kunnen nemen en tot een goed voorstel kunnen komen. En volgens mij moeten we daarover het gesprek voeren. Richting de heer Heijmans zeg ik dat met name de melkveesector vanaf 1 januari voor de vraag staat of zij moeten of gebruik kunnen maken van de stoppersregeling en de 50 miljoen euro van het Rijk. Die staan vanaf 1 januari voor de vraag: welke regels heb ik allemaal nog te verwachten vanuit Den Bosch? En dat is de urgentie van dit vraagstuk. Dat is de urgentie waar die bedrijven mee zitten. En als wij dan zeggen rustig de tijd nemen tot mei, juni om daar ons ei over te leggen, dan zijn we ondernemers in ieder geval niet ten dienste. En dat is in ieder geval niet de lijn die onze fractie hierin hanteert. Wij willen helder en duidelijk zijn en gaan graag met de voltallige Staten het gesprek aan om invulling hieraan te geven.

Amendement A3 'Schrappen artikel 5.8 aanvullende eisen met betrekking tot de jacht'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant;

besluiten:

artikel 5.8 'Eisen met betrekking tot de jacht' in zijn geheel te schrappen;
en gaan over tot de orde van de dag.

ChristenUnie/SGP: Hermen Vreugdenhil

Toelichting

Gehoord de beraadslaging in de themavergadering stel ik voor om artikel 5.8 in zijn geheel te schrappen. Het voegt niets toe aan artikel 5.4 in combinatie met wat wettelijk reeds vastgelegd is en in memorie van toelichting door de staatsecretaris is verduidelijkt. Tevens levert dit artikel onduidelijkheid op omdat 'maatschappelijk draagvlak' niet zodanig gedefinieerd is dat de uitvoering van dit artikel handhaafbaar is."

Motie M5 'Geen verplichte vervroegde aanpassing van stallen ouder dan 15 jaar'

"Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 15 december;

gehoord de beraadslaging tijdens het landbouwdebat d.d. 2 december 2016;

gelezen de toelichting op artikel 1.1 en 1.4 van de Verordening natuurbescherming die het uitgangspunt hanteert bij het verplicht installeren van emissiereducerende systemen aan te sluiten bij het investeringsregime van veehouderijen bij renovatie en bouw en nieuwe stallen;

draagt het college op de voorgenomen maatregel voor het naar voren halen van de uiterste termijn waarop verouderde stallen moeten voldoen aan de Verordening stikstof, te weten 1 januari 2020, van tafel te halen.

en gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie/SGP: Hermen Vreugdenhil

CDA: Ton Braspenning

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. De heer Heijman, Lokaal Brabant.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Toch even van de orde. Er is een motie ingediend. En de vraag die ik aan u als voorzitter wil stellen, is of de motie, naar uw idee, binnen de orde valt of buiten de orde is.

De **voorzitter**: Ja. Die vraag zal ik straks proberen te beantwoorden. Als die antwoorden al aan mij zijn. Maar we gaan nu even met de orde van de vergadering door. En dat is de heer Heijmans van Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Ik snap de verwarring, maar het is de heer Heijman van Lokaal Brabant, een 's' eraf. Lokaal Brabant zet een dikke streep onder het verhaal van de ChristenUnie. Een uitroepteken erachter en we sluiten ons daar helemaal bij aan. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Ik schors de vergadering voor een enkele minuut. Want we moeten ook de afweging maken of we de gedeputeerde vragen de beantwoording meteen ter hand te nemen, voor de lunch. Ik kijk ook even naar de inwendige mens. Kunnen we nog even door? Ja. We gaan nog even door. Ik schors de vergadering voor een minuut.

Schorsing.

De **voorzitter**: Goed. De vergadering is heropend. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Nogmaals eens ter inleiding, het is al bij de verschillende bijdragen denk ik aan de orde gesteld. Deze verordening is zo beleidsarm mogelijk, omdat we per 1 januari een verordening moeten hebben. Omdat dan de wet in werking treedt. Maandag ligt in uw procedurevergadering een voorstel voor om tot een werkgroep te komen van uw Staten, die in januari, in een zeer intensief traject kan ik u beloven, betrokken gaat worden bij de beleidsrijke invulling van het faunabeheerbeleid. En daarmee van deze verordening. En dan heeft u alle mogelijkheden om allerlei andere voorstellen nog in te dienen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Is daarmee gezegd dat die werkgroep alleen over faunabeheer zal gaan en niet over alle andere mogelijke beleidsrijke invullingen van de natuurbeschermingsverordening?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee. Hij gaat over deze verordening. Als u denkt daarmee de Stikstofverordening ook te kunnen behandelen, bent u aan het verkeerde adres bij mij.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee. Ik bedoelde hem eigenlijk, voorzitter, naar aanleiding van de opmerking van de D66-fractie, dat de werkgroep ook over bijvoorbeeld landschap of natuur zou gaan. Maar dat is niet de bedoeling toch?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, nee, nee. We hebben het echt over deze verordening die nu beleidsarm is en die beleidsrijk gemaakt kan worden door inbreng van uw Staten.

Even de vragen die zijn gesteld. Verschillende fracties hebben gewezen op paragraaf 4 en 5, dat dat een forse uitdaging gaat worden. Met name 5.8 is verschillende keren ter sprake gekomen. Behalve dan dat u

daarover in januari verder kunt discussiëren. Volgens mij zijn die paragrafen niet zo heel veel anders dan artikel 10 uit het Besluit faunabeheer waar deze een vervanging van zijn. Het is een beleidsarme decentralisatie, ook van die artikelen. Dus volgens mij verandert er niet zoveel ten opzichte van de vorige situatie.

Het CDA vraagt, behalve over deze paragraaf, ook wanneer we de huidige verordening weer kunnen aanpassen. Nou, vanaf januari in die werkgroep, stel ik me zo voor, dat de Staten zelf komen met een voorstel over hoe de beleidsrijke verordening er dan wel uitziet.

De SP heeft moeite met de termen 'plezierjacht', 'hobbyjacht' en 'benuttingsjacht'. En alles wat op 'jacht' rijmt. Dat kan. Er worden eisen gesteld aan die jacht in paragraaf 5.8. En daarover kunt u in januari natuurlijk nog strengere eisen stellen.

Het verhaal over de bunzing, hermelijn en wezel, waarvan de vrijstelling wordt ingetrokken bij bouwprojecten.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Op dit punt had ik echt verwacht dat u veel steviger afstand zou nemen van de woorden die daar zijn gesproken. Want we hebben het inderdaad over benutting. Dat is volgens mij ook de juridische term die in de verordening thuishoort. U bent ervoor om deze verordening helder en duidelijk naar buiten te kunnen uitleggen. En dan verwacht ik ook dat u die term gebruikt en afstand neemt van de andere termen die vanuit de SP-fractie gebezigd zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, ik hoef van geen termen afstand te nemen. De wet spreekt over jacht, zonder andere bijvoeglijke naamwoorden daarin te gebruiken.

De bunzing, hermelijn en wezel. De overgangstermijn van negen maanden is nodig voor grotere bouwprojecten die al een aanvang hebben genomen en die we nu niet alsnog achteraf kunnen confronteren met andere regels met betrekking tot deze drie diertjes. We hebben bedacht dat negen maanden voldoende is voor deze projecten als overgangstijd, zodat er geen nieuwe projecten kunnen beginnen die hier niet aan voldoen en de oude projecten die al bezig zijn, afgestoten kunnen worden. Wat er gebeurt na die negen maanden als een project nog niet helemaal door is gegaan, dat moeten we tegen die tijd zien. Dan zijn er denk ik besluiten genomen in de tijd dat die overgangstijd nog gold. En deze dus niet van toepassing is op die projecten.

De PVV vraagt ons te stoppen met het buigen voor Brussel. En een concrete vraag over het afschaffen van de ophokplicht voor duiven en of sportduiven nou het risico lopen om te worden neergeschoten. Sportduiven zijn volgens mij geen houtduiven. Dus dat zijn andere beesten. En ze moeten gewoon maar wat sneller vliegen. En dat risico lopen ze inderdaad.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Alle duiven zijn me even dierbaar.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal! De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): En juist daarvoor is er in onze provincie voor gekozen om een ophokplicht voor duiven in te stellen, om te voorkomen dat deze in het jachtseizoen per ongeluk worden afgeschoten. Een sportduif is een duur en kostbaar dier en ook gewoon als dier heel belangrijk. En aangezien u met deze

verordening wel de jacht op houtduiven toelaat, lopen deze in het jachtseizoen het risico om te worden afgeschoten. En door nu eenzijdig een streep te zetten door die ophokplicht wil ik gewoon weten of er afspraken zijn gemaakt met de duivenmelkerssector en of is gekeken naar grensoverschrijdende effecten ervan, omdat die duiven natuurlijk van heinde en verre komen aanvliegen.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk, mijnheer Van Hattem. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): En dat van een partij die staat voor minder regels. Wij schaffen hier nu een regel af, die betekent dat sportduivenhouders niet meer verplicht zijn om hun duif op te hokken. Of ze dat doen of niet is aan de duivenhouder. En die weet ook dat in het seizoen op houtduiven geschoten wordt. Als hij geen risico wil nemen, blijft hij doen wat hij altijd al deed en dan houdt hij zijn duiven binnen. Daar hoeft hij door ons niet toe verplicht te worden, dat kan zo iemand heel goed zelf besluiten.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Minder onnodige regels. Dat is wel een belangrijk verschil. En in dit geval is mijn vraag nog steeds niet beantwoord: of er ook afspraken zijn gemaakt of overleg is gevoerd met de sector van duivenmelkers.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, natuurlijk niet. Wat wij doen is een verplichting er af halen en het staat aan alle duivenmelkers volstrekt vrij om precies hetzelfde te blijven doen als ze altijd al deden. Oftewel, dit was een typisch goed voorbeeld van een volstrekt overbodige regel: om iets te verplichten waartoe die mensen zelf kunnen besluiten of niet. Als je je sportduif wilt laten vliegen in het seizoen, dan mag dat nu, maar dat hoeft niet.

De PvdA heeft een aantal piketpalen aangekondigd voor het debat in januari, zoals onderzoek naar de mogelijkheden hoe we meer kunnen zeggen over de samenstelling van het bestuur van de FBE. We zullen ervoor zorgen dat als u in januari met dat werkgroepje begint, duidelijk is wat er juridisch wel en niet mogelijk bij is. Uw uitgangspunt schade en niet reductie als doel klopt. Volgens mij is dat ondersteuning van het beleid. Structurele diervriendelijke middelen boven afschot idem. Dat staat zo in de verordening. Dat je eerst die zaken moet regelen voordat we toekomen aan afschot.

In bijlage 4 staat een aantal vrijstellingen voor dieren. En GS kunnen aan die lijst/bijlage dieren toevoegen en u vraagt om daarvan een bevoegdheid van PS te maken. Ik ben daar om twee redenen niet voor. Ten eerste is het nodig om snel en flexibel te kunnen zijn met het plaatsen van beesten op die lijst. En dat gaat ons niet lukken als dat moet met een voorstel dat door PS moet en door een commissie moet. En tegen die tijd zijn die beesten dood of weg. We kunnen dan niet snel inspelen op een actuele situatie. Een tweede reden om dat niet te doen is dat het gewoon een uitvoeringsbevoegdheid van GS is. En mocht u een probleem daarmee hebben, iets dat wel op de lijst moet staat er niet op of andersom, dan kunt u mij daarover ter verantwoording roepen in elke vergadering en dan uw invloed laten gelden. Dat gaat zelfs sneller dan wanneer we er een formele bevoegdheid van PS van maken.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. U had het over vrijstellingen. Maar u kunt toch gewoon gebruikmaken van een ontheffing? Dus het is toch niet verplicht dat die dieren dan op een vrijstellingslijst moeten staan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, maar om dan voor elk beest een ontheffing te gaan aanvragen. Als we het hebben over steenmarters die uw remkabel aan het doorbijten zijn, dan zijn we gewoon te laat.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Maar nu heeft u het over een generieke maatregel toepassen op een incident. Want ze gaan niet overal tegelijk knagen. Ergens is het aan de hand. Dus dan kunt u die ontheffing geven, dan hoeft u niet een vrijstelling voor een deel van Brabant of heel Brabant te geven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dan moet u de stukken goed lezen. Die ontheffing geldt binnen de bebouwde kom. En dus helemaal niet waar die beesten zich normaal gesproken bevinden. Maar als de steenmarter de bebouwde kom binnenloopt, op dat moment is die vogelvrij. En dat hoort ook zo, want ten eerste hoort hij daar niet thuis en ten tweede levert hij wel degelijk een serieus gevaar op. Dus we weren hem uit de bebouwde kom.

GroenLinks over artikel 1, het uitrijden van mest blijft mogelijk. Ja, behalve, nogmaals, dat dit een beleidsarme omzetting is en we daar in januari verder over komen te spreken. Ja, die blijft mogelijk, maar onder dezelfde strenge voorwaarden, die genoemd zijn in artikel 1.2 lid 4. En dus ook niet in de buurt van Natura2000-gebieden en zeker niet daar waar er aanleiding is te denken dat het uitrijden van mest een negatief effect heeft op omliggende natuurgebieden. Dat is het beleid en dat blijft het beleid. Althans, volgens deze verordening.

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Maar is het toch niet ook zo dat artikel 1.2 betrekking heeft op diezelfde Natura2000-gebieden? Het is toch belangrijk om te weten hoe het uitrijden van mest nu geregeld is bij deze verordening? Is het vrij mogelijk? Is het strikt mogelijk? Wat is straks de praktijk? Laten we gewoon even redeneren vanuit de praktijk van het uitrijden van mest op agrarische terreinen dicht bij Natura2000-gebieden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Deze verordening verandert niets aan het huidige beleid.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik zit even na te denken over mijn vervolgvraag. Is het niet zo dat wij met zijn allen hebben moeten constateren dat het huidige beleid, of het nu wel of niet komt door het uitrijden van mest nabij Natura2000, leidt tot een toename van onder meer stikstof en ammoniak op Natura2000?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Dat ben ik met u eens. Maar die discussie moet u niet voeren aan de hand van een verordening. Een verordening is de uitkomst van die discussie die we voeren, onder andere als we het over mest in brede zin hebben. Of u dan tot de conclusie komt dat er iets moet veranderen aan het

uitrijden van mest rondom natuurterreinen. Dan neemt u op dat moment die beleidsbeslissing en dan vindt dat zijn vertaling in de verordening. Maar u probeert het andersom te doen, de verordening aan te passen terwijl inhoudelijk het beleid nog bediscussieerd moet worden hier. Maar volop mogelijkheden overigens om daar in januari op terug te komen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De Partij voor de Dieren. Veel commentaar op de uitvoering van BRUG en de Wet natuurbescherming, maar daar gaat het debat hier denk ik niet over. De Partij voor de Dieren meent ook dat de scheiding der machten wordt overtreden als we naar de FBE kijken. Bij uitstek niet, zou ik zeggen. De scheiding der machten wordt vooral overtreden als PS zich gaan bemoeien met de samenstelling van het bestuur van een onafhankelijk adviesorgaan van GS. Dan gaat u heel ver in het oversteken van de scheiding der machten.

De onafhankelijkheid van de voorzitter is niet vastgelegd. Nou en of die is vastgelegd. Hij is vastgelegd in de wet. Hij is vastgelegd in de verordening. En hij wordt vastgelegd in het bestuursreglement van de FBE over hoe te komen tot een onafhankelijke voorzitter. En GS houden daar toezicht op.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Wat wij bedoelen met de scheiding der machten is dat de bepaling van het beleid, de controle van het beleid en de uitvoering van het beleid in één orgaan zitten. En dat u zegt dat het geen bevoegdheid voor PS is. Maar wij kunnen nadere regels stellen. Dat is wat wij met de amendementen beogen. Door te zeggen door op deze manier te werk te gaan en bijvoorbeeld te zorgen dat diervriendelijke maatregelen meer voorrang krijgen. Dat is wel degelijk in de nieuwe wet een voorstel aan PS om dat te vinden.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U heeft een heel bijzondere opvatting over de scheiding van machten. De FBE is een onafhankelijk adviesorgaan van Gedeputeerde Staten, heel ver weg van u. En u wilt daar als PS poppetjes aan gaan wijzen. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Misschien begrijpt de gedeputeerde ons amendement niet. Maar wat wij beogen is precies wat de wetgever beoogd heeft in de motie-Leenders in de Tweede Kamer, dat er een vertegenwoordiging van organisaties in de FBE moet zitten die maatschappelijke belangen weegt. En dat gaat verder dan bijvoorbeeld Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Dus dan heb je het bijvoorbeeld inderdaad over de Dierenbescherming en andere organisaties. Precies zoals de motie beoogt.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van der Wel** (PvdD): En die regels mogen wij stellen. We mogen zelfs een aantal zetels toekennen. Dat mogen wij als PS.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voor zover die hetzelfde is, als uitleg van de wet is het een overbodig voorstel.

Wat ik wat akelig vond, is om het voorbeeld van de zeearend in Friesland hier neer te leggen als een uitwas van de jacht. Ik denk niet dat er een jager te vinden is die hier ook maar een goed woord voor over heeft. Dit is geen jacht, dit is stroperij en daarmee een misdad. Dat heeft u ook in dezelfde stukken kunnen zien, die zal ook streng vervolgd gaan worden, zo gauw duidelijk is welke onverlaat hier achter zit. Dus ik houd er niet van dat u hier die dingen door elkaar gaat gooien: dat alles dat neergeschoten wordt door jagers wordt neergeschoten.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. U raadt het al. Wie gaat u aanpakken die met windturbines al die zeearenden doodmeppen? In de Eemshaven zitten we op 100 beschermde vogels per jaar inmiddels.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De ChristenUnie vraagt om artikel 5.8 te schrappen, omdat het niet handhaafbaar is. Die discussie hebben we denk ik eerder gehad. Volgens mij moeten we dat meenemen in de discussie in januari om te kijken hoe u deze verordening uiteindelijk beleidsrijk wilt maken. Uw oproep om al het geschoten wild uit de jacht ook echt te benutten en op te eten, daar sta ik helemaal achter. Overigens kan ik u meedelen dat sinds we 3,5 jaar of zo geleden de acties rondom de ganzen begonnen zijn, het daar een stuk beter mee gaat. Voorheen verdwenen er veel in de Rendac. En inmiddels komt dat bijna niet meer voor en vinden ze allemaal hun weg naar een bord.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Er zijn prachtig mooie voorbeelden van. Maar ik kwam eerder naar de interruptiemicrofoon, want u probeerde heel snel over artikel 5.8 heen te gaan. Kunt u mij uitleggen hoe u straks de term 'maatschappelijk belang' gaat handhaven in deze verordening?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee. Daarom leg ik die vraag ook neer bij de werkgroep uit de Staten met de vraag: denkt u dat dit zinvol is en hoe wilt u dat gaan invullen?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Als u een heel belangrijk item binnen 5.8 niet helder uit kunt leggen, moet u het er ook niet in stoppen. Dan gaan we er later over discussiëren. We moeten hier geen verordeningen vaststellen die we niet kunnen handhaven. En ik denk dat daar een aantal andere partijen ook helder mee kunnen instemmen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Daarom staat die er wel nu in, om iets beleidsarm te doen. Namelijk dat wat eerst artikel 10 Besluit faunabeheer was, is nu artikel 5.8 van deze verordening. De regelgeving bestond, bestaat nu nog steeds. En straks, bij het beleidsrijk maken daarvan, kunt u daarop ingrijpen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Even een procedurele vraag aan de gedeputeerde. Want wij hebben vanochtend naar aanleiding van een Statenmotie over ganzen gesproken over een samenstelling vanuit onze Staten van een werkgroep ten aanzien van faunabeheer. En ik heb de gedeputeerde nu al een aantal keer horen zeggen dat die werkgroep met de beleidsrijke veranderingen vanuit de Verordening natuurbescherming zou komen te spreken. Maar ik wil nu toch even vragen of er een procedurevoorstel aan de procedurevergadering gedaan kan worden, zodat wij als Staten kunnen afwegen of wij zitting nemen in die groep en wat de reikwijdte van die werkgroep is. Wat we bespreken en beslissen.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het voorstel in de procedurevergadering is om te komen tot een werkgroep, die gaat over deze Verordening natuurbescherming. Dus alles wat daarin staat.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Dan wil ik toch wel bezwaar maken tegen het feit dat het is voortgekomen uit een bijeenkomst over een motie over ganzen in aanwezigheid van de Faunabeheereenheid. Het leek een smalle bespreking over een nogal smal onderwerp. Er is veel over te doen, maar toch. De reikwijdte van deze Verordening natuurbescherming is natuurlijk veel groter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Ten eerste is mijn voorstel niet voortgekomen uit de bespreking van vanochtend. Dat had ik al wel eerder. En ik begrijp uw probleem niet, dat het gesprek blijkbaar breder is dan u dacht.

De **voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel. Het is hartstikke goed dat we deze zaken in januari bespreken. Onder andere artikel 5.8. Maar wat voor het CDA van belang is wanneer deze aangepaste regels eventueel hun beslag gaan krijgen. En volgens mij is het nu zo dat in de planning de beleidsrijke wijziging op de agenda staat op het moment dat ook de Omgevingsverordening op de agenda staat. Dat kunt u ontkrachten? Dat hoor ik graag van u.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, daar hoorde ik u daarstraks ook over. Dat is niet het geval. De planning is nu heel krap. En dat wordt dus ook echt een echt intens traject in januari om eind januari uw beleidsrijke invulling te hebben. Zodat we die in februari/maart uiteindelijk ook kunnen verankeren in een wijziging van deze verordening. En op basis daarvan in juli het faunabeheerplan gereed moet zijn. Zo krap is het allemaal wel, maar het komt dus voor de zomer aan de orde.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ten slotte, voorzitter, de moties en amendementen die zijn ingediend. Motie 3 van GroenLinks en Partij voor de Dieren. Op zich geen bezwaar, maar wilt u deze motie nou echt

handhaven nu u weet dat we in januari daar verder over komen te spreken en in juli bij het faunabeheerplan, en voor die tijd in deze verordening het allemaal hebben vastgelegd? Maar op zich geen bezwaar.

Motie 4 hetzelfde, geen bezwaar. Ik wil best wat onderzoeken doen. Overigens kan ik u vertellen dat die eigenlijk al lopen, omdat de taken met betrekking tot toezicht en handhaving voor de nieuwe taken die wij gedecentraliseerd hebben gekregen inmiddels belegd zijn bij de Omgevingsdienst Brabant-Noord. Dat die invulling daar plaatsvindt. Maar ik wil u met liefde en plezier rapporteren om hoeveel mensen het dan gaat en wat hun taakomschrijving dan precies wordt. Maar verder geen bezwaar tegen deze motie.

Motie M5 zult u toch echt moeten aanhouden totdat we het echt over de Verordening stikstof hebben. En in die zin dus ernstig ontraden.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik wil de gedeputeerde vragen of hij achter de toelichting op artikel 1 staat, die bij de stukken is aangeleverd, zoals we die hier vaststellen. Daarin wordt glashelder aangegeven dat we richting 2018 het investeringsregime van bedrijven blijven volgen. Staat u achter de stukken, zoals die aan de Staten zijn aangeleverd?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): U zegt 2018. U bedoelt 2028?

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ja.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Nou ja, in die zin, nogmaals, dit is een beleidsarme vertaling van wat we hadden naar wat we gaan hebben. En daarin hoort het beleid zoals we dat nu hebben. En dat beleid, ook in de Verordening stikstof, zegt 2028. Dus nogal wieses wordt dat een-op-een overgenomen in deze verordening. Als u daaraan iets wilt veranderen, moet u dat niet hier doen, want dit is een secundair stuk. Dan moet u dat doen bij de behandeling van de Stikstofverordening. En als die datum daar wordt aangepast, dan veranderen we hem hier ook wel, maar niet andersom.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Wij willen het helemaal niet aanpassen. We zijn ontzettend blij dat de Staten straks misschien wel unaniem hier achter gaan staan. Alleen komen we met een motie, omdat u in uw uitlatingen daaraan contrair bent. En dat is heel vreemd, dat we nu een besluit gaan nemen waarin we zeggen dat dit het beleid is, maar we niet weten hoe het gaat worden en het allemaal nog eens een keer veranderd kan worden. Volgens mij is het helder wat we hier uitspreken. Volgens mij is uw toelichting ook glaszuiwer en helder. En dat is wat we in de motie uitspreken. En het betekent dat de voorstellen die u daarin gedaan heeft hier contrair aan zijn. En dat willen we als Staten ook uitspreken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogmaals, dit is een beleidsarme overzetting van het ene stuk in het andere stuk. En dus staat hierin, wat ook in het andere stuk staat, dat is nog niet aangepast. Door niemand niet. En dus kunnen we niet hebben dat we een Verordening stikstof hebben waar 2028 en we hier alvast

2020 in zouden hebben vastgesteld. Als u een debat wilt over de Stikstofverordening, dan doet u dat maar bij het bespreken van de Stikstofverordening.

De **voorzitter**: Interruptie Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Maar het doel van de motie is ook omdat u juist zo heel stellig was in uw stellingname. En onze angst is dat er te weinig ruimte is om op een gegeven moment al die alternatieven die er nog zijn een goed en passend vervolg te kunnen geven in die Verordening stikstof.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, ik ga mezelf niet drie keer herhalen. U komt daar over te spreken, maar niet bij dit onderwerp.

De heer **Braspenning** (CDA): Maar volgens u wel voldoende ruimte om daar nog inderdaad over te kunnen spreken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Verordeningen worden altijd vastgesteld door Provinciale Staten, dus u krijgt er nog meer dan volop de ruimte voor om welke inbreng dan ook te leveren.

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Dank u wel. Ondanks dat ik de motie een beetje buiten de orde vind, begrijp ik het gevoel dat hier vandaag met elkaar gedeeld wordt. En we hebben natuurlijk met elkaar te spreken over die 2020, die mogelijk aan de orde is. Ik heb u vragen gesteld op 2 december. Hoe staat het daarmee met informatie naar ons toe? Kunt u ons meenemen in het begin van het nieuwe voorjaar, in de status daarvan omtrent wel of niet 2020 of een ander moment? En de andere vragen die daarin zitten: hoe zit u daarin dat u ons als PS op tijd meeneemt in de ontwikkeling van dat nieuwe beleid?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Mij lijkt dat dit precies het soort beleid is of kaders zijn waar al jaren een flinke maatschappelijke discussie aan vooraf is gegaan, waar u als Staten ook dedicated komt te spreken. Vanaf komend voorjaar, na het kerstreces, krijgt u van ons zoveel mogelijk input voor dat debat.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Motie 6 gaat over een aanpassing van de verordening, waarvoor wat mij betreft nog maar eens geldt: houd deze motie of voorstel nou op zak en behandel dat gewoon in die werkgroep in januari. Als u hem nu wilt door laten gaan, had u daar een amendement van moeten maken in plaats van een motie. En deze motie en eventueel een toekomstig amendement wil ik ernstig ontraden, om reden die we denk ik daarnet in het debatje al gewisseld hebben. Bijlage 4 is nodig om snel te kunnen ingrijpen als omstandigheden zich voordoen. En u kunt mij, als u het daar niet mee eens bent, alsnog ter verantwoording roepen en zelfs dat gaat sneller dan wanneer u als PS de bevoegdheid wilt hebben om die bijlage aan te passen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik was even zoekende naar het antwoord op deze opmerking. De gedeputeerde geeft aan: het gaat sneller. Maar in principe kan ontheffing aangevraagd worden, ook in geval van nood en ook voor de hele provincie. Het systeem is daarna geautomatiseerd, dus het gaat heel snel naar die beheereenheden om in te grijpen. Dus het argument dat het sneller moet, speelt denk ik geen rol.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik kan u wel voorrekenen wat het verschil in snelheid is of ik een beslissing moet nemen of u. En er zit zeker zes weken verschil in.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dan heeft u het sec over de vrijstelling. Maar het gaat er ons om dat de ontheffing ook kan worden ingezet als er een acute situatie is. En die worden heel snel doorgeschoven via een automatisch systeem. Dus vertraging zit daar helemaal niet in de lijn. U gebruikt gewoon de ontheffing, zoals die ook bedoeld is voor andere dingen en staat u verder niets in de weg. Het gaat er ons om dat de ontheffing nu ook gebruikt wordt voor roeken, voor zwanen, dieren die verder helemaal geen schade berokkenen. En daar willen we dus wel een debat over hebben.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat debat krijgt u in januari. En dan nog zal ik een voorstel van deze strekking ontraden. Maar goed, wie ben ik?

De amendementen die zijn ingediend, met name door GroenLinks en de Partij voor de Dieren, zijn hetzelfde lot beschoren. Ik zou u echt willen vragen om precies die voorstellen mee te nemen in uw inbreng straks in januari. En als het u dan nog niet lukt om het in het beleid te krijgen, dan zijn ze aan de orde op het moment dat we de beleidsrijke verordening hier vaststellen. Maar ik zou het jammer vinden om nu dit hele stuk te amenderen en daar vanaf januari vervolgens het hele gesprek opnieuw te beginnen. Dus die amendementen/voorstellen zou ik ontraden wegens ontijdigheid.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk even rond. We hebben nog een heel volle agenda. Ik heb de indruk dat de tweede termijn op zichzelf kort zou kunnen. We kunnen dan eventueel stemmen na de lunch, want we hebben echt tempo om door te werken. Houden we het nog even vol? Ik weet nog niet of er heel veel voor de tweede termijn gemeld wordt. Dat ga ik dan nu inventariseren. Dan gaan we de tweede termijn nog even afronden voor de lunch. En voor degenen die het echt niet volhouden zal er wel ergens een gevulde koek in de zaal zijn. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het is fijn te vernemen dat we eigenlijk vanaf januari al voortvarend te werk kunnen gaan met de implementatie van de beleidsrijke regels. Toch wil ik namens de VVD hier benadrukken dat de VVD graag ziet dat de Brabanders de natuur ingaan in plaats van voor een scherm te gaan zitten gamen. Waarbij we natuurlijk allemaal weten dat 'game' het Engelse woord is voor wild. Wij vinden dat gezonde levensstijl uiteraard ieders eigen verantwoordelijkheid is. En er zijn maar weinig vrijwilligers die 's ochtends om 05.00 uur hun hobby uitoefenen ten faveure van de

maatschappij. Bijvoorbeeld ter beheer van onze mooie Brabantse natuur. We hebben kennisgenomen van de vele amendementen en moties. Indirect zijn er dus toch wensenlijstjes neergelegd bij deze beleidsarme nota.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal!

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): En wij zullen daarom niet alles steunen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. De fractie van het CDA. De heer Kuijken? Nee. De heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, toch nog heel even stilstaan, voorzitter, bij de motie, die mede door ons ingediend is. Op dit moment is het namelijk zo dat door ook landelijke regelgeving – ik kijk even naar het Fosfaatreductieplan – ondernemers nu op dit moment beslissingen moeten gaan nemen of zij willen gaan stoppen of niet. En dat is de urgentie voor Brabantse bedrijven op dit moment. Op dit moment zijn ondernemers bezig om afwegingen te maken van ‘wat ga ik nu de komende tijd doen?’ En als we met zo’n Stikstofverordening op een later moment komen met allerlei aanvullende regelgeving, kan dat wel eens contrair zijn aan de beslissing die hij nu zal kunnen of moeten maken. Vandaar dat wij ook vragen: als het mogelijk is om die discussie in breed PS-verband met elkaar te gaan voeren over die Verordening stikstof, om dat eerder te doen. Het liefst ook in januari als dat kan. Maar in ieder geval zorgen dat we daar met elkaar gewoon een verstandige en verantwoorde discussie over hebben in het belang van die bedrijven.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De fractie van de SP, behoefte aan een tweede termijn? Excuus, ik had u niet gezien. Interruptie de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, soms gebruik ik dit als een soort olifantenpaadje. Ik heb een vraag aan de heer Braspenning en het CDA. U geeft aan dat ondernemers op dit moment keuzen moeten maken. Zijn wij als Staten dan niet verplicht aan die ondernemers om juist de keuzen te maken op het moment dat wij met elkaar hebben afgesproken? Want het risico dat we met uw motie lopen is dat we nu een besluit nemen en in april alsnog een ander besluit nemen. En het moet toch niet zo zijn dat we per kwartaal ondernemers andere keuzen laten maken.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Volgens mij is het zo, voorzitter, dat het voor die ondernemers die op dit moment een bepaalde afweging moeten maken, het vooral van belang is dat er duidelijkheid komt over bepaalde onderwerpen. En als die duidelijkheid er is over 2028, waar wij natuurlijk een warm voorstander van zijn en dat kan staan in zo’n verordening, prima. Dan weet hij waaraan hij toe is. En als het 2020 wordt, dan wordt het niet alleen een hels karwei om dat technisch opgelost te krijgen, maar kan een ondernemer, die op een gegeven moment voor die keuze staat om te stoppen, dat wel meenemen.

De **voorzitter**: Goed. Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Maar los van de discussie of er nou onduidelijkheid is voor ondernemers en wie er nou onduidelijkheid heeft veroorzaakt etc. U als Statenlid, u als Statenfractie bent toch verplicht om het

besluit te nemen op het moment dat we met elkaar hebben afgesproken? Dus u neemt nu een loopje met de besluitvorming via een beleidsarme wijziging.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja. Maar even terug naar die 2 december, waarop we met elkaar die discussie hebben gevoerd. Dat ging op het scherpst van de snede. En we hebben wat dat betreft ook geen vertrouwen in de weg die deze gedeputeerde en dit college willen inslaan. Want wij proeven daar toch ook wel heel veel zaken in waar wij van zeggen: dat zou absoluut niet onze keuze zijn. En er zijn wat dat betreft ook heel veel alternatieven en daar is te weinig over nagedacht.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik begrijp u niet, mijnheer Braspenning. Destijds, ik geloof 2009, is een reductie van 50% in 2028 afgesproken en dat in de tussenperiode een regelmatige evaluatie zou plaatsvinden en dat het beleid bijgesteld zou kunnen worden. Dus u moet nu niet suggereren alsof er al die tijd zoveel zekerheid is geweest. En kijk eens naar die verslagen die van overleggen gemaakt zijn. Verstandige mensen hadden kunnen zien dat je in moet grijpen, omdat we in 2028 geen 50% reductie gehaald hebben. Dus u doet alsof er die zekerheid was, maar die was er dus niet. En doordat een gedeputeerde nu een keer een jaartal noemt, denkt u iets te kunnen suggereren dat er niet is geweest. Maar ja, goed, het artikel in het Eindhovens Dagblad, u suggereert weleens vaker wat dat niet helemaal klopt.

De **voorzitter**: We stoppen dit debat. U mag nog één keer reageren, maar dan gaan we echt verder en afronden, want er wordt veel herhaald. Mijnheer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij dat de fractievoorzitter van de SP die verslagen nog even noemt. Er staat klip en klaar ook een aantal zaken in waarmee wij het ook gewoon eens zijn. Er wordt bijvoorbeeld gesproken te zorgen dat er goed gekeken wordt naar het effect van die maatregelen. Als je op een gegeven moment bepaalde kosten aan een bepaalde sector oplegt, zorg er ook voor dat het zich verhoudt tot de natuurwinst die dat oplevert. Er zijn al onderzoeken naar gedaan door Arcadis en Agrifood.

De **voorzitter**: U moet nu echt gaan afronden.

De heer **Braspenning** (CDA): Wij zouden heel graag die onderzoeken daar gebruiken om daar eens een keer in Statenverband met elkaar over te discussiëren. En volgens mij is daar niks op tegen. Sterker nog, doe dat op tijd en zorg ervoor dat die sector...

De **voorzitter**: Uw punt is helder. De fractie van de SP. Geen. De heer Van Hattem, tweede termijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Om aan te haken bij de discussie over stikstofmaatregelen, die zojuist werd gevoerd, is het voor de PVV een belangrijk punt dat GS ervoor kiezen om met deze verordening juridisch gezien een termijn neer te leggen van 2028, waar de sector zich aan zou moeten conformeren, en in de lucht laat hangen dat die termijn binnenkort wordt vervroegd naar 2020, dus al over drie jaar. Dat vinden we eigenlijk flagrant in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het is in strijd met het vertrouwensbeginsel, met de voorzienbaarheid van maatregelen. En dan vinden we echt dat dit voornemen gewoon van tafel moet. En de maatregel om alle stallen aangepast te moeten hebben aan de

belachelijke Brusselse natuurmaatregelen in 2028 is al absurd en funest voor veel Brabantse boeren, gezinsbedrijven. En om dat dan ook nog eens met zo'n pennensreek te vervroegen, dan bent u echt bezig met het zelf creëren van onnodige regelgeving.

Dan kom ik nog op het punt van de duiven, want ik vond het antwoord van de gedeputeerde zeer tekortschieten. Hij heeft aangegeven geen overleg te hebben gevoerd met de duivenhoudersector. Het is tot nu toe zo geweest dat de ophokplicht voor duiven altijd in stand is gehouden juist op verzoek van deze sector. En als de sector daarom verzoekt, zou het op zijn minst fatsoenlijk zijn om daarmee even in overleg te treden. En wat ook belangrijk is, en ik verzoek de gedeputeerde daarop in ieder geval een toezegging te doen, alle belanghebbenden op dit gebied in ieder geval goed te informeren en goed te communiceren over deze maatregel, om te voorkomen dat straks prachtige sportduiven of postduiven onnodig gedood worden tijdens het jachtseizoen.

Tot slot, voorzitter, heb ik nog geen duidelijk antwoord gehad op mijn vraag over de maatschappelijke belangen van de jacht die in deze verordening worden benoemd. Ik wil graag duidelijk hebben welke criteria GS willen hanteren om maatschappelijke belangen te toetsen, nu ze in deze verordening zijn opgenomen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage. Mevrouw Dingemans, geen behoefte. De heer De Kort ook niet. Roijackers. Wel. Excuus. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ik wil ook graag snel lunchen hoor, voorzitter, dus ik zal het heel kort houden. Ik dank de gedeputeerde voor zijn zeer constructieve opstelling en de antwoorden. De uitgangspunten die ik eerder noemde heb ik samen met een reeks mede-indieners in een aantal moties vevat, die ik graag wil indienen.

Motie M7 'Schadepreventie i.p.v. aantalreductie en structurele bij voorkeur diervriendelijke methoden leidend bij Faunabeheer'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016;
constaterende dat:

- Gedeputeerde Staten de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant beleidsarm wil implementeren met een nadere beleidsrijke uitwerking in de eerste helft van 2017;
- aantalreductie op zich geen doel van faunabeheer mag zijn maar schadereductie wel;
- structurele methoden om schade te voorkomen mogelijk zowel financieel als qua dierenwelzijn verstandiger kunnen zijn dan jaarlijks incidentele maatregelen zoals afschot;

overwegende dat:

- er in de huidige beleidsarm omgezette verordening geen volledig op bovenstaande punten aansluitende uitgangspunten zijn opgenomen;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

- bij het vaststellen van faunabeheerplannen en de kaders van het faunabeheerbeleid voortaan niet aantalreductie maar schadepreventie als leidend principe te hanteren en dit te verwerken in beleid en verordeningen en hier tot die tijd als GS al naar te handelen;
- structurele methoden, bij voorkeur diervriendelijke, om schade in de toekomst te voorkomen waar reëel en kosten efficiënt de voorkeur te geven boven incidentele maatregelen zoals afschot en dit te verwerken in beleid en verordeningen en hier tot die tijd als GS al naar te handelen;

en gaan over tot de orde van de dag.

PvdA: Stijn Smeulders en Martijn de Kort

D66: Femke Dingemans

SP: Roy de Jonge

Partij voor de Dieren: Paranka Surminski
GroenLinks: Hagar Roijackers
50PLUS: Horst Oosterveer
Lokaal Brabant: Jan Heijman
PVV: Alexander van Hattem”

Motie M8'Onderzoek mogelijkheden provincie met betrekking tot evenwichtige maatschappelijke samenstelling bestuur faunabeheereenheid'

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016;
constaterende dat:

- met het amendement Heerema en Leenders op de Wet natuurbescherming in de wet is toegevoegd dat in het bestuur van een faunabeheereenheid ook maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd (artikel 3.12, tweede lid). De intentie van deze en andere aanpassingen die met het amendement zijn doorgevoerd, is 'dat het beheer van in het wild levende dieren op een maatschappelijk verantwoorde en transparante wijze plaatsvindt';
- in de toelichting op het amendement is opgenomen wat de bevoegdheden van de provincie zijn: 'Het is aan provincies om hierover nadere regels te stellen, zoals het precieze aantal en de aard van de organisaties of in voorkomend geval welke specifieke organisaties';
- het juridisch nog onduidelijk is welke eisen de provincie exact kan stellen aan de aard en het aantal van maatschappelijke organisaties die zijn vertegenwoordigd in het bestuur van de FBE;

overwegende dat:

- het gezien de beleidsrijke wijziging die in het voorjaar van 2017 in de Verordening natuurbescherming zal worden doorgevoerd wenselijk is om een unaniem juridisch onderbouwd inzicht te hebben in de mogelijkheden die de provincie heeft over de samenstelling van het bestuur van de Faunabeheereenheid;
- het gezien de geest van de wet en gewenste vermaatschappelijking van de jacht wenselijk is dat het bestuur van de Faunabeheereenheid een evenwichtige samenstelling krijgt;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

- te onderzoeken hoe en of het mogelijk is om juridisch vast te leggen, dan wel op andere wijze invloed uit te oefenen op welke (categorie) organisaties zitting dienen hebben in het bestuur van de Faunabeheereenheid en Provinciale Staten hierover uiterlijk in januari 2017 te rapporteren;

en gaan over tot de orde van de dag.

PvdA: Stijn Smeulders en Martijn de Kort
D66: Femke Dingemans
SP: Roy de Jonge
Partij voor de Dieren: Paranka Surminski
GroenLinks: Hagar Roijackers
50PLUS: Horst Oosterveer
Lokaal Brabant: Jan Heijman”

Motie M9'Evenwichtige maatschappelijke samenstelling bestuur faunabeheereenheid'

”Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016;
constaterende dat:

- met het amendement Heerema en Leenders op de Wet natuurbescherming in de wet is toegevoegd dat in het bestuur van een faunabeheereenheid ook maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd (artikel 3.12, tweede lid). De intentie van deze en andere aanpassingen die met

het amendement zijn doorgevoerd, is 'dat het beheer van in het wild levende dieren op een maatschappelijk verantwoorde en transparante wijze plaatsvindt';

- in de toelichting op het amendement is opgenomen wat de bevoegdheden van de provincie zijn: 'Het is aan provincies om hierover nadere regels te stellen, zoals het precieze aantal en de aard van de organisaties of in voorkomend geval welke specifieke organisaties';
- het juridisch nog onduidelijk is welke eisen de provincie exact kan stellen aan de aard en het aantal van maatschappelijke organisaties die zijn vertegenwoordigd in het bestuur van de FBE;

overwegende dat:

- het bestuur van de FBE nu bestaat uit een onafhankelijk voorzitter, een persoon namens de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (ZLTO), een persoon namens de Jagersvereniging (KNJV), een persoon namens de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer (NOJG) en een persoon namens de terrein behorende organisaties: Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer;
- het gezien de geest van de wet en gewenste vermaatschappelijking van de jacht wenselijk is dat het bestuur van de Faunabeheereenheid een evenwichtige samenstelling krijgt;
- Provinciale Staten het bestuur van de Faunabeheereenheid, die volgens de voorliggende verordening zelf verantwoordelijk is voor de bestuursamenstelling, kunnen oproepen om invulling te geven aan een evenwichtige samenstelling van het bestuur;

spreken uit dat:

- het gezien de geest van de Wet natuurbescherming en de gewenste vermaatschappelijking van de jacht wenselijk is dat er een evenwichtige samenstelling van het bestuur van de Faunabeheereenheid komt, waarin minimaal twee vertegenwoordigers zitting krijgen van organisaties die tot primair doel hebben de belangen van de intrinsieke waarde van flora en fauna te dienen;

en gaan over tot de orde van de dag.

PvdA: Stijn Smeulders en Martijn de Kort

D66: Femke Dingemans

SP: Roy de Jonge

Partij voor de Dieren: Paranka Surminski

GroenLinks: Hagar Roijackers

50PLUS: Horst Oosterveer

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort. Dan mevrouw Roijackers. Mochten er nog meer moties of amendementen zijn, dan heb ik ze graag snel in verband met het vlotte verloop van de behandeling. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Jacht en stallen, ik krijg toch de stellige indruk dat dat ongeveer het debat samenvat dat wij vandaag hebben over de nieuwe Verordening natuurbescherming. En ik betreurt dat. GroenLinks betreurt het dat natuurbescherming zou gaan over jacht en stallen alleen, hoe behartenswaardig de onderwerpen op zich ook zijn en of we nu wel of niet daarover in werkgroepjes gaan zitten. Het moet toch niet zo zijn dat als er beleidsrijke invullingen komen, het niet gaat over onze invulling van de Europese vogelrichtlijn, de biodiversiteitsdoelen waaraan we gecommiteerd zijn. Dat we niet met elkaar nadenken over het belang van de ontwikkeling van onze provinciale natuurgebieden, onze provinciale landschappen. Dat programma's voor bijvoorbeeld bijzondere Brabantse soorten, ik denk toch weer aan de Kieviten, dat we het daar niet met elkaar over hebben. Als wij vragen en oproepen per motie om een fase 2 in de implementatie van de Wet natuurbescherming, dan vragen wij om een inclusieve, beleidsrijke visie aan ons voor te leggen, die gaat over meer dan jacht en stallen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. De heer Oosterveer dacht ik niet. Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Er is uitgebreid gesproken over de vrijstellingen. Waarom het ons gaat, is dat er ook ontheffingen op voorhand worden gegeven. Wij zullen motie 6 intrekken, maar in plaats daarvan wil ik eigenlijk komen met toch een betere bescherming voor de roek, want ik vind dat een duidelijk voorbeeld van een ontheffing op voorhand die eigenlijk onterecht is. En ik kom dan ook met een motie om de ontheffing op voorhand van de roek in te trekken.

Motie M10 'Gelijkwaardige bescherming alle soorten'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 16 december 2016, behandelend het Statenvoorstel 81/16 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant; overwegende dat:

- de jacht zich van schadebestrijding en populatiebeheer onderscheidt op het ontbreken van een maatschappelijke noodzaak tot afschot;
- het doden van dieren alleen als uiterste middel toegepast zou mogen worden, in gevallen waar de erkende maatschappelijke belangen gevaar lopen en waarvoor geen andere bevredigende oplossing bestaat;

constaterende dat:

- de uitoefening van de jacht overeenkomstig het faunabeheerplan dient te geschieden;
- Provinciale Staten bevoegd zijn nadere regels te stellen aan het faunabeheerplan;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- een externe expert op het gebied van het Faunarecht, die daartoe binnen de wettelijke kaders mogelijkheden ziet, te verzoeken om, op basis van de provinciale bevoegdheid, voorstellen uit te werken voor aanpassing van provinciaal beleid en regelgeving om bejaagbare en niet-bejaagbare soorten gelijkwaardige bescherming te bieden, zonder dat die aanpassing leidt tot strijd met de Wet Natuurbescherming;
- deze voorstellen voor 1 juli 2017 aan Provinciale Staten voor te leggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren: Marco van der Wel en Paranka Surminski"

De **voorzitter**: Oké. Motie 6 trekt u in en maakt geen onderdeel meer uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja.

De **voorzitter**: En de motie die u indient, wordt nu gekopieerd en krijgt u zo. Ja?

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja. En dan heb ik nog de volgende vragen aan de gedeputeerde. Gaat u begrippen als 'duurzaam beheer' en 'intrinsieke waarde' dan ook daadwerkelijk definiëren in de beleidsrijke invulling? Komt u met een duidelijke evaluatie van de ingezette middelen en effectiviteit van die middelen? Bent u het met ons eens dat het doden van dieren toch een betere onderbouwing nodig heeft en komt u daar met maatregelen voor? En dat ook het faunabeheerplan wat vaker geëvalueerd zou mogen worden dan op dit moment het geval is? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Drie punten. Een ten aanzien van de jacht. We hebben een amendement op artikel 5.8 ingediend. Ik denk dat het helder en duidelijk is – en dat moet ook een lijn zijn die we altijd blijven volgen – dat verordeningen die we vaststellen handhaafbaar moeten zijn. En dan zegt u: ja, maar het is beleidsarm doorgevoerd. Nee, ook het beleid van het Rijk moet beleidsarm doorgevoerd worden en dan is dat misschien daarmee weleens overschaduwend aan provinciaal beleid. Dus laten we hier een verordening vaststellen die handhaafbaar is. Laten we dit soort termen die alleen maar discussie uitlokken en afleiden van waar we het over hebben – de vijf wildsoorten, benuttingsjacht – eruit halen. En laten we ook het vertrouwen hebben in de wildbeheereenheden, dat ze hier op een goede manier invulling aan geven. En daarmee handhaaf ik mijn amendement over artikel 5.8 graag.

Een tweede punt wil ik maken richting de heer Heijmans die net met betrekking tot het stikstofdossier aangaf: we mogen hier niet over spreken. Voorzitter. Er zijn een zestal opties om het vraagstuk waar we voor staan – dat we het niet halen is overigens nog de vraag – daadwerkelijk aan te pakken. Een van die zaken staat hier vandaag in de verordening en dat is het aanpassen van stallen. En daarmee is juist dat element hier in dit debat aan de orde. En waarom brengen we dat aan de orde? Omdat juist de VVD-fractie in de themabijeenkomst en op haar website aangaf: deze maatregel vinden wij rigide en moet in de ijskast. Oftewel: voor deze maatregel is geen steun. Dat is helder. Maar dan komen we op het tweede punt, voorzitter. Er moet iets gebeuren. Dat ben ik helemaal met u eens, mijnheer Bollen. Volgens mij vinden we elkaar erin dat we het gesprek met elkaar moeten aangaan om te kijken hoe we de maatregel dan wel invullen. De heer Braspenning heeft helemaal gelijk dat we nu op het punt zitten dat er echt urgentie is, dat er keuzen gemaakt moeten worden. Met straks ook het Fosfaatreductieplan, dat ingediend moet worden. Daarin moeten ondernemers de keuze maken of ze meedoen aan de eerste, tweede of derde tranche of later. Die helderheid moet geboden worden. En dan stel ik u een vraag, mijnheer Bollen. U gaf net aan, een beetje vaag nog, dat we in het begin van het voorjaar hierover gaan spreken. Kunt u me een comfort geven en heel helder een moment aangeven? Ik zie ook dat het in de boezem van de coalitie getrokken wordt en dat daar de afspraken gemaakt worden. Nee! Ik wil het in de Staten bespreken. Dat wij ook aan tafel zitten om met elkaar tot een plan te komen dat voldoet aan de gestelde eisen, maar ook aan vragen van de sector. Kunt u dat klip en klaar aangeven, want dan ben ik best bereid om daarin mee te denken?

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Voorzitter. Ja, ik kwam zelf om een vraag te stellen, oorspronkelijk. Maar die sluit hier wel bij aan, want ik durf gerust te zeggen uw zorg te delen, maar er komt in het nieuwe jaar heel veel nieuw beleid op ons af. En dat moeten we ook in de overwegingen meenemen. Dus de urgentie van vandaag er een uitspraak over hebben deel ik niet met u.

Maar om op uw laatste vraag een antwoord te geven heb ik een wedervraag aan u. Wilt u met mij meegaan als ik van de gedeputeerde hoor 'in het voorjaar'? Voor mijn part knopen we daar voor de carnaval al enige antwoorden aan vast. Maar de gedeputeerde gaat zelf over zijn antwoorden. Dat we met elkaar hier in gesprek iets agenderen. U zit zelf in de procedurevergadering. Dat is aan u wanneer dat gaat plaatsvinden. Daar heeft u zelf meer invloed op. Dat we daar met elkaar het goede debat voeren. En dat u de motie intrekt die u vandaag hier via de achterdeur binnenbrengt. En dat wij gewoon op een normale manier met elkaar erover kunnen spreken. Dit voelt niet goed, mijnheer Vreugdenhil.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. De concrete vraag van de heer Bollen om kort in het voorjaar ... We moeten daarvoor een moment prikken. Helder. U geeft aan: voor de carnaval. Het moet niet tot het

eind van het voorjaar lopen. Ik kan daarin met u meegaan. De handreiking die u doet om daarmee gezamenlijk het gesprek aan te gaan neem ik van harte aan. Ik vind hierin ook belangrijk dat u zegt ook die urgentie te proeven. Dus we kunnen niet op de lange baan gaan, maar op de korte termijn iets doen, omdat er keuzen gemaakt worden. Dat zal dan ook uitgangspunt daarin zijn. En met die opmerking van u ben ik graag bereid om deze motie aan te houden – maar dat zal ik met andere partijen moeten bespreken – en te kijken om tot een goed en gedragen plan te komen, waar ook jonge ondernemers en de melkveehouderijbond – veel breder dan alleen de ZLTO – betrokken worden. En waar we als Staten aan zet zijn. En niet alleen de coalitie. In die lijn ga ik graag met u. Ik zal ook moeten overleggen met andere partijen, waarmee we de motie hebben ingediend.

De **voorzitter**: De heer Bollen.

De heer **Bollen** (VVD): Ik ben blij met die bevestiging. Maar dat is precies wat we met elkaar willen gaan doen. Laten we op een goede en deze manier daarover spreken.

De **voorzitter**: De heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, toch een klein puntje van orde. Want de heer Vreugdenhil doet nou net alsof dit zijn succes is en dat gun ik hem ontzettend. Maar dit is namelijk precies de procedure zoals Gedeputeerde Staten die hebben voorgesteld. Dus goed dat u die ook omarmt. Dit waren we al van plan.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Mijnheer Meijer. Als u het over successen wilt hebben, daar ben ik niet op uit. Waar ik op uit ben, is dat ik de afgelopen periode bij veel ondernemers aan tafel heb gezeten, hun zorgen daarin proef, terechte zorgen. Bedrijven waarvan u ook zegt dat we die overeind moeten houden. Of er zit toekomst in, maar die hebben wat meer tijd nodig in hun investeringsregime. Daar vecht ik voor. En dat wil ik graag hier ook gezegd hebben. Ik doe het niet voor de bühne. En dan vind ik juist een opmerking van de heer Bollen, die zegt hierin gezamenlijk op te trekken, er alternatieven zijn en dat we komen met een alternatief plan, een veel constructievere houding. En ik ga graag met de heer Bollen aan tafel zitten. En ik neem aan dat u ook aansluit.

De **voorzitter**: Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Gelijk antwoord op de vraag van de heer Vreugdenhil, Hermen. Eens om de motie aan te houden. Nogmaals, in het belang van de sector om te komen tot snelle besluitvorming kan het wellicht goed zijn om daar aanstaande maandag in de procedurevergadering nog eens een keer goed met elkaar over te spreken hoe we komen tot een goede procedure en een goede discussie in deze Staten.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Mag ik zeggen dat u het ermee eens bent om de motie aan te houden?

De **voorzitter**: De motie is, als ik dat nu gauw bekijk, aangehouden. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Ik vind het hartstikke goed van de heer Vreugdenhil dat hij aan tafel is gaan zitten met de veehouders. Hartstikke goed. En geluisterd naar hen. En dat moeten

we altijd blijven doen. Maar heeft u ook begrepen of gehoord dat de ZLTO aan tafel is geweest en heeft gezegd: de problematiek is urgent, wij moeten iets gaan doen. Is dat ook besproken?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Volgens mij waren dat de conclusies, die we net trokken samen met de heer Bollen. Er is urgentie vanuit de sector, er is urgentie vanuit natuurbeleid. En dat is precies de balans die we elke keer zoeken en voelen. En we weten ook, volgens mij met meer partijen hier, dat er meerdere opties zijn dan alleen deze optie rigide uit te voeren. Daar is ook helder over gesproken in de themabijeenkomst. Daar hebben we denk ik nu een goede koers in afgesproken. En dat is een koers die ik wil vasthouden in het belang van de natuur en in het belang van bedrijven.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ja, nu gaan we met grote passen snel thuis. Ik vraag me, gevoed door de informatie die wij krijgen en vanuit de pers, af of de ZLTO wel goed genoeg heeft gecommuniceerd naar de veehouders van 'we zijn eigenlijk al een jaar bezig.'

De **voorzitter**: Dat is een herhaling van uw vraag, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nee nee. Mijn vraag is dat u eigenlijk zegt: het komt eigenlijk als geen verrassing dat die stappen nu komen, want er is wel gecommuniceerd.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik ga niet mee in de polarisatie die nu plaatsvindt. Ik ga mee in de constructieve houding die de VVD hier getoond heeft en waarmee we een aantal goede afspraken, denk ik, met elkaar hebben kunnen maken in dit debat. Dat houd ik vast. En daarmee kijk ik even naar mijnheer Heijman, die ik zie knikken. We kunnen deze motie ook aanhouden en nemen graag de handschoenen op, zoals die door de heer Bollen is geboden. Daarmee hebben we in ieder geval met dit debat een constructieve weg afgesproken waarin urgentie ook gerespecteerd wordt.

De **voorzitter**: Even voor de goede orde. Ik heb straks de motie genoemd. Motie 5 is dus aangehouden en maakt nu geen deel meer uit van de beraadslagingen.

Ik kijk nog even naar de heer Heijman. Nee. Dan vraag ik of de gedeputeerde in staat is om de nieuwe moties en de nog gerezen punten van een korte beantwoording te voorzien. Aan hem dan graag het woord. En dan heb ik het met name over moties 7 tot en met 10.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Eerst even de vragen beantwoorden die uit de tweede termijn naar voren zijn gekomen. Het maatschappelijk belang van de PVV. Nogmaals, bepaalt u dat nou straks in januari. En als u daar niet uitkomt, dan hoor ik het wel of dan zie ik het wel. Maar daar ga ik nu geen invulling van geven, want ik wil u niet voor de voeten lopen. In januari krijgt u daar zelf de ruimte voor.

De **voorzitter**: Van Hattem interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dan vind ik het op zijn minst vreemd dat GS ervoor kiezen om deze definitie wel in de verordening op te nemen, maar zelf nog geen beeld hebben van criteria die zij

daaraan willen stellen, terwijl de verordening wel al per 1 januari van kracht is. En dan moeten we daarna nog gaan praten over wat dan de criteria zouden zijn. Dus wat zijn de criteria per 1 januari.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Als medewetgever in de Eerste Kamer had u moeten weten dat dit een passage is die uit de wet komt. En die verzinnen wij hier dus niet zelf. En ik weet misschien ook wel niet wat u als wetgever bedoeld heeft met maatschappelijke belangen. Dus misschien moet ik de vraag omkeren: wat heeft u bedoeld toen u destijds in Den Haag instemde met deze criteria? Of kiest u mijn weg en laat u dat gewoon fijn over aan Provinciale Staten die daar heel januari over kunnen discussiëren?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dat is geen beantwoording van de vraag. Als u goed geïnformeerd was geweest, had u ook kunnen weten dat we in de Eerste Kamer tegen dit wetsvoorstel hebben gestemd. Dus we hebben hiermee niet ingestemd. En dit is dus ook niet de lijn die wij kiezen. Mijn vraag is gewoon heel duidelijk. Vanaf 1 januari geldt deze verordening. En waar gaat u vanaf 1 januari op handhaven als er gevraagd wordt naar maatschappelijke belangen in de tijd dat er nog niets is vastgesteld door PS.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dit is niet de verordening waarin we gaan handhaven op maatschappelijke belangen. Dus volgens mij doet die vraag zich in werkelijkheid niet voor. Met betrekking tot de sportduiven. Nogmaals, er was een plicht. Als we nu eens een verordening hadden die u verplichtte elke zondag uw auto te wassen, en we heffen die op, dan bent u volstrekt vrij om elke zondag en voor mijn part heel het weekend lang uw auto te blijven wassen. U bent het alleen niet meer verplicht. Waarom zou ik dan met u in overleg gaan? Als u uw auto wilt wassen, dan doet u dat toch lekker. Daar heeft u mij niet voor nodig. En die sportduivenhouders hebben mij niet nodig met mijn onnodige regels als zij vinden dat die thuis moeten blijven omdat ze gevaar lopen in de jachtperiode.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar zoals ik al heb aangegeven, is het essentiële verschil dat in dit geval de sportduivenhouders en postduivenhouders zelf hebben gevraagd om deze verordening in stand te laten als beschermingsmaatregel. Dat is altijd de reden geweest waarom deze verordening niet eerder is ingetrokken, want deze discussie loopt al jarenlang. En al die tijd was de reden: we houden hem in stand, omdat de sector het zelf wil. Nou, prima. Maar dan verwacht ik ook dat er ook overleg plaatsvindt met de betreffende sector, zo gauw die verordening wordt ingetrokken. Dus waarom heeft dat niet plaatsgevonden? En bent u dan ook bereid om dat gewoon goed te communiceren, zodat er geen enkele duif onnodig hoeft te worden afgeschoten?

De **voorzitter**: Voldoende gewisseld, lijkt me. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Er wordt geen duif onnodig afgeschoten als duivenhouders dat niet willen.

GroenLinks maakt in tweede termijn de discussie nog veel breder dan die toch al was. Waar ik eerder zei tegen motie M3 geen bezwaar te hebben, want – zo begreep ik hem althans – dit is wat er ongeveer in januari gaat plaatsvinden en wat we in juli gaan vaststellen. Maar als u nu hiermee bedoelt dat deze verordening beleidsrijke visies moet gaan bevatten, dan moet ik hem alsnog ontraden, want daar zijn verordeningen absoluut niet voor bedoeld. Onze beleidsrijke visie over natuur staat in BRUG. Daar hebben we beleidsstukken voor. Dit is enkel en alleen een verordening. En hier staan geen uitgebreide visies in, ook niet als die straks beleidsrijk is. Als dat de bedoeling is van motie 3, dan moet ik die alsnog ontraden.

De Partij voor de Dieren, de roekenbescherming. Dat is met alle respect typisch iets dat u toch echt later zou moeten regelen. Bovendien zou u dat niet met een motie, maar met een amendement moeten doen. Want een motie roept ons op om iets te doen, om iets te wijzigen hierin. Terwijl ik nou juist zeg: wijzig u dat nou in januari. Dus neemt u de roekenbescherming dan mee.

Duurzaam beheer en intrinsieke waarde, zoals die hier nu in staan, invullen in een beleidsrijke versie. Nogmaals, daar gaat u zelf over.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Mogen wij de gedeputeerde verzoeken om nummers van de moties te noemen, want wij kunnen het niet meer volgen?

De **voorzitter**: Excuus. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Die roekenmotie heb ik eerlijk gezegd nog niet gezien. Die zou ingediend worden, begreep ik.

De **voorzitter**: Ik denk dat die nog onderweg is.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dus die is nog niet ingediend. Die heb ik aangekondigd gehoord, maar verder nog niet gezien. Maar hoe dan ook hoort die nu hier niet thuis, denk ik.

Het Faunabeleidsplan vaker evalueren dan de zes jaar die er nu voor staat. Wat er nu staat, is dat het om de zes jaar wordt vastgesteld. U mag er altijd over praten, als u dat wilt. Overigens moet u wel beseffen dat het niet uw faunabeheerplan is, maar dat van de FBE. En dat u niet op de verkeerde stoel gaat zitten. Dat de periode van zes jaar geen vier jaar kan worden, is omdat dat wettelijk is vastgelegd.

Motie 10 van de Partij voor de Dieren vraagt om een externe expert, die aan uw Staten kan uitleggen welke voorwaarden u aan de jacht in de verordening wel of niet zou mogen stellen. Ik zou mijn tijd er niet aan verspillen, maar ga vooral uw gang. Ik heb geen bezwaar tegen deze motie, maar ik weet de uitkomst al een beetje. Maar als u dat wilt, geen bezwaar.

De **voorzitter**: Geen bezwaar.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik ben klaar.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel dan nog op de valreep.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Op de valreep. Voorzitter. Duidelijk. Over die definitiekwesties. Bent u wel met ons van mening dat dat verduidelijking behoeft?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Als u verduidelijking vraagt over de inmiddels in de wet opgenomen definitie van maatschappelijke belang dienende organisatie kan ik er iets bij voorstellen dat het vaag is. Het probleem is, naarmate u het concreter maakt gaan we focussen op organisaties waar we er straks nog maar twee of drie van hebben die in aanmerking kunnen komen. En als u dan ook nog eens een keer, zoals ik in een amendement heb gezien, wilt voorstellen om minstens twee van dit soort organisaties in het bestuur op te nemen, zou u wel eens praktisch in heel grote problemen kunnen komen. Als u die organisatie niet kunt vinden, is er geen bestuur van de FBE. Bovendien denk ik dat de uitleg over wat maatschappelijke belangen dan zijn, thuishoort bij de wetgever die dit verzonnen heeft en niet bij ons. Wij nemen het gewoon over.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik snap de gedeputeerde dat hij nu even teruggaat naar het bestuur, maar het ging ons om de intrinsieke waarde van het dier en duurzaam beheer. Dat is, zeg maar, redelijk los omschreven. Het tweede punt dat we wilden maken is het volgende. We hebben nu een aantal faunabeheerplannen gehad. U heeft daar kennis van genomen. Kunnen we de effectiviteit ervan ook evalueren? En als we dat met elkaar eens zijn, dan kunt u dat alvast voorstellen voor de beleidsrijke wijzigingen. Dat voorkomt ook dat wij daar weer op moeten ageren.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat gaan we dus niet doen, want ik vertel u net dat we een heel intensief traject in januari zullen moeten afronden met u, anders bent u te laat. En als we moeten wachten op een externe evaluatie van de afgelopen 25 jaar faunabeheerplannen, dan red ik dat dus niet.

De **voorzitter**: Goed. Hiermee is een einde gekomen aan de tweede termijn van de behandeling van deze verordening, die in al zijn beleidsarmheid toch een rijke discussie heeft opgeleverd, geloof ik. Maar ik stel voor dat we de beraadslagingen sluiten en dus zo dadelijk gaan stemmen. Maar ik stel voor om dat na de lunch te doen. Daarmee schors ik nu de vergadering voor een half uur. Is dat voldoende?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter.

De **voorzitter**: En er is nog even een overleg dat is aangekondigd, maar dat kan heel kort. Dat is niet meer dan vijf minuten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Even voor de procedure. We hebben een aantal aanpassingen. Amendement 8, 9 en 10, voor zover wij enig indiener zijn...

De **voorzitter**: Zegt u dat dadelijk even bij de stemmingen. Als we gaan stemmen zal ik nog even hiervoor gelegenheid geven. De beraadslaging is nu gesloten. De vergadering is geschorst tot 14.20 uur.

Schorsing.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is zo dadelijk de stemming over de amendementen, moties en het voorstel over de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Ik heb straks begrepen dat een aantal fracties nog van zins was een aantal van de amendementen en moties mogelijk in te trekken. Daarom geef ik nog de gelegenheid. Ik kijk met name naar de Partij voor de Dieren. Worden er nog amendementen ingetrokken?

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja, voorzitter. 8, 9 en 10 trekken wij in.

De **voorzitter**: Wacht even. 8, 9 en 10. Amendement 8, 9 en 10 maken geen deel meer uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): En de nog niet genummerde motie van de roeken willen we aanhouden.

De **voorzitter**: Dat was motie 10.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Alles? O, ik hoor dat we alles intrekken. De motie van de roeken houden we aan, maar de amendementen worden allemaal ingetrokken.

De **voorzitter**: De amendementen worden allemaal ingetrokken, maken geen deel meer uit van de beraadslagingen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De amendementen worden ingetrokken. Bij dezen.

De **voorzitter**: Wacht even. De amendementen worden allemaal ingetrokken. Dat wil zeggen de amendementen A1 tot en met A10 maken geen deel meer uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Nee nee. Alleen die van ons hè.

De **voorzitter**: Wat is het nu? Even zorgvuldig opereren alsjeblieft. Ik hoor 'alle amendementen worden ingetrokken'. En dat zijn amendementen A1 tot en met A10.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Maar amendement 3 is van ons.

Mevrouw **Brunklau** (GL): Voorzitter. Er zijn ook amendementen van GroenLinks bij. Amendementen van GroenLinks worden niet ingetrokken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik zal ze even noemen. Amendement 4 wordt ingetrokken. Amendement 5 wordt ingetrokken.

De **voorzitter**: Amendement 4, amendement 5.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Amendement 6 wordt ingetrokken. Amendement 7 wordt ingetrokken. Amendement 8 wordt ingetrokken. Amendement 9.

De **voorzitter**: Oké. Die waren al ingetrokken. Dan resteren amendement 1 tot en met 3. Ja?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja. Klopt.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Amendementen 1 tot en met 3 blijven intact. Moties hebben we er zeven van. Motie 3, motie 4. Motie 5 is aangehouden. Motie 6, Partij voor de Dieren. Die is ingetrokken?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Die is ingetrokken, voorzitter.

De **voorzitter**: En dan resteren motie 7, motie 8 en motie 9. Ja? Dan sluit ik nu de beraadslagingen en gaan we over tot de stemming.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Is motie 10 aangehouden of ingetrokken? Of blijft die in stemming?

De **voorzitter**: Ik kijk even. Motie 10 is nog steeds in de lucht.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Jazeker.

De **voorzitter**: Goed. Ik heb de beraadslagingen gesloten en ga over tot de stemming. En we beginnen dan met de amendementen. Allereerst amendement bij u bekend onder stuknummer 1. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Amendement 1 is verworpen. Ik kom dan bij amendement onder stuknummer 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Amendement 2 is verworpen. Dan kom ik bij amendement 3. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan breng ik nu in stemming het besluit zelve onder stuknummer 81/16 bij u bekend. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is door uw Staten aangenomen. Dan de resterende moties. Even op de nummering letten. Motie 3, eerste indiener GroenLinks. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen met stemverklaring. De oorspronkelijke uitleg ja. De tweede nee.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan krijgen we de motie onder stuk nummer 4, eerste indiener GroenLinks. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen met stemverklaring. Wat ons betreft is deze motie overbodig.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Motie 5 is aangehouden. Motie 6 was ingetrokken. Motie 7. Ik wil nog even een nieuwe stemlijst. Motie 7, de fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan motie 8, de fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan motie onder stuknummer 9. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. En dan de motie onder stuk nummer 10. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen.

De **voorzitter**: Dan komen we nu aan het volgende punt op onze agenda en dat betreft een begrotings...

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Ja. Mijnheer Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Ik wilde graag een ordevoorstel indienen.

De **voorzitter**: Dat mag u te allen tijde. Aan u het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Vanochtend hebben wij de antwoorden ontvangen op onze vragen over het gastronomische jaar. Die vragen zijn ergens in de organisatie een paar dagen blijven liggen. En als we die vragen eerder hadden gehad, hadden we hier vanochtend bij het vragenuurtje een vraag ingediend. En wij willen graag de vergadering verzoeken of we aan het einde van deze vergadering die vragen mogen stellen. Dank u.

De **voorzitter**: Welke vraag bedoelt u dan precies? De vragen die u vanochtend had ingediend?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Die vragen heb ik op 24 november ingediend en vandaag heb ik daarop de antwoorden binnengekregen.

De **voorzitter**: Ja, dat snap ik. Dat is duidelijk. Maar welke vragen wilt u dan nu stellen?

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): De vragen, die heb ik hier liggen. En eerst heb ik het verzoek of ik die vragen mag stellen. Ik wil ze ook indienen, hier nu hoor. Dat maakt mij niet uit.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Misschien dat de heer Heijman kan toelichten waarom het urgent is om het vandaag te bespreken. Ik heb de antwoorden en de vragen niet gezien, maar als er enige urgentie is, vind ik niet dat we moeilijk moeten doen. Maar ik zou het daar van af willen laten hangen.

De **voorzitter**: De heer Heijman.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Kortweg neergezet gaan mijn vragen erover, de antwoorden geven in mijn ogen nog onduidelijkheid, of er nou een prijsvraag was of niet. Ook over de kosten die eraan vastzitten is er nog wat onduidelijk. En ik denk dat er een maatschappelijk debat ook daarover is geweest in Brabant en dat mensen daar een antwoord over willen hebben van wat wij nou precies hiermee bedoelen en wanneer we hier nou een klap op geven.

De **voorzitter**: Goed. U mag een voorstel doen. Ik zal dat hier voorleggen. Maar ik begrijp dat u nadere vragen wilt stellen over de antwoorden die zijn gegeven op schriftelijke vragen. Normaal hebben we daar echt een andere procedure voor. En uw argument om het nu in stemming te brengen is dat u het vanochtend had ingebracht als u het vanochtend had geweten. Goed. Dat zijn dingen die ik op tafel leg als elementen die u aanvoert. Dan wil ik het voorstel in stemming brengen met uw welnemen, tenzij een van uw leden nog het woord wil voeren over dit ordevoorstel. Dat is niet het geval. Dan breng ik het in stemming. Het ordevoorstel van de heer Heijman om tijdens deze vergadering aanvullende vragen te stellen in reactie op de eerder ontvangen schriftelijke beantwoording op eerdere vragen breng ik nu in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen met stemverklaring. Aanvullende schriftelijke vragen zijn de normale werkwijze hier.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Deryckere** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik vond de urgentie belangrijk. Ik heb die niet duidelijk gehoord. Dus ik vind het wel jammer, maar...

De **voorzitter**: U moet eerst zeggen wat u stemt.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: Tegen. En de verklaring was intussen duidelijk. De fractie van de PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Normaal gesproken vinden we dat alle vragen gesteld moeten kunnen worden in de daartoe geldende procedure. Alleen het gebeurt vaker dat er op vrijdagmiddag nog beantwoording van Statenvragen binnenkomt, ook bij onze fractie. En daarom vind ik dat we nu niet van de normale procedure hoeven af te wijken.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklauw** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor met een stemverklaring. De vragen en antwoorden op de vragen waren van wezenlijk belang voor eventuele behandeling hier in de Staten. En daarom vinden wij dat het alsnog behandeld zou moeten worden.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Heel erg voor.

De **voorzitter**: En het ordevoorstel is heel erg verworpen. Ik stel voor dat we het allemaal bij de juiste formuleringen houden. Voor/tegen lijkt me meer dan genoeg.

85/16 Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit en Leefgebieden

De **voorzitter**: Dan zijn we nu bij de begrotingswijziging Uitvoeringsprogramma biodiversiteit en leefgebieden. Er zijn technische vragen gesteld. Dit betreft een begrotingswijziging met aan u allen de dringende oproep inderdaad die hier vandaag aan de orde te stellen en niet allerlei andere kwesties die mogelijk ermee verwant zijn. Ik ga nu het woord geven aan mevrouw Otters van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Wij begrijpen dat er tempo moet komen in het uitvoeren van het biodiversiteitsherstel en als oplossing komt deze begrotingswijziging. Het idee van GS is om de middelen van 2018 en 2019 naar voren te halen om de herstelmaatregelen in de Brabantse natuurgebieden versneld te kunnen uitvoeren. Na 2019 zijn er echter geen financiële middelen meer beschikbaar. Mocht dat naar aanleiding van de evaluatie van de nota BRUG toch nodig blijken te zijn, dan willen GS die middelen uit de daarvoor bestemde 43 miljoen euro halen, zoals afgesproken is in het bestuursakkoord. Het klinkt als een helder verhaal, maar als we, zoals het hier wordt voorgesteld, het geld naar voren halen, welk risico bestaat er dan als in 2019 blijkt dat de gestelde doelen nog steeds niet zijn behaald? Kan de gedeputeerde ons hier antwoord over geven? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. De heer Kuijken van de CDA-fractie.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Het CDA wil graag twee dingen scheiden: de inhoud en de procedure. Eerst op de inhoud. Het CDA is voor een robuuste en diverse natuur en is daarom voor het volledig voltooiën van de Ecologische Hoofdstructuur. Inmiddels zonder logische reden hernoemd tot Natuurnetwerk Brabant. Dat is dus hetzelfde. Het CDA was in de vorige bestuursperiode voor deze realisatie en is dat in deze bestuursperiode ook. Het past bij de kernwaarden van het CDA, goed rentmeesterschap. Op de uitvoering van het realiseren van het natuurnetwerk is echter nogal wat aan te merken. Wat is het geval? Nederland is op wat dwergstaten na en Bangladesh, Zuid-Korea, Palestina en Libanon een van de meest dichtbevolkte landen ter wereld. Binnen Nederland is Brabant een van de meest dichtbevolkte provincies. Toch menen we in Brabant binnen vijftien jaar honderden jaren aan cultuurlandschap en oernatuur te moeten hercreëren te midden van 2,5 miljoen inwoners. En we verwachten dat deze natuur na de miljoeneninvestering over pakweg honderd jaar nog precies hetzelfde is. Het CDA zou liever wat meer natuurlijke natuur zien en iets minder geplande natuur. Het CDA zou het liefst iets meer natuur qua oppervlakte zien en wat minder ecologisch uitgedokterde plannen. Het CDA zou het liefst de realisatie wat temporiseren en gebruikmaken van autonome ontwikkelingen in de maatschappij in plaats van een agressieve aankoop- en inrichtingsstrategie.

Dan de procedure. Het is een terugkerend fenomeen bij deze gedeputeerde: meer geld vragen voor natuur zonder daar de concrete noodzaak, doelen en indicatoren bij te communiceren. Dat zagen we ook al bij het Provinciaal Waterplan. Het stuk dat nu voorligt, vraagt 4,3 miljoen euro voor biodiversiteit en leefgebieden. Het stuk is doorspekt met woorden als 'absoluut noodzakelijk' voor de gestelde doelen in 2027 en voor de noodzakelijke systeemmaatregelen. Met het uitvoeren van deze maatregelen stelt het college dat alle wettelijke verplichtingen gehaald worden. En zonder deze 4,3 miljoen euro niet. Het CDA kan dit ontkennen noch erkennen. Het schort gewoon weer aan elke onderbouwing. De 4,3 miljoen euro lijken dan ook vooral voor het in stand houden van het zeldzame rupsje-nooit-genoeg, een belangrijke rodelijstsoort. Met het toekennen van deze 4,3 miljoen euro souperen we het geld op voor 2018 en 2019. We hebben ons als Staten nog niet uitgesproken of we dat aan gaan vullen vanuit de bestuursakkoordmiddelen. Dit rupsje-nooit-

genoeg heeft inmiddels al een derde miljard opgesnoept voor het Natuurnetwerk Brabant. Deze gedeputeerde heeft bij instelling van het Groen Ontwikkelfonds Brabant altijd gezegd dat het Natuurnetwerk voor dit geld af zou zijn. Deze enorme pot met voornamelijk Essent-geld moest in een fonds op afstand van Provinciale Staten om zo efficiënt mogelijk in te zetten.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Als ik het goed heb, heeft het CDA in de vorige periode zich juist uitgesproken voor die leefgebiedenbenadering. Dus dat er dan nu middelen worden vrijgemaakt of eigenlijk naar voren worden gehaald omdat er anders een gat valt, lijkt mij een logische stap. Dus waar ageert u dan tegen?

De **voorzitter**: De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik vind het prima dat er geld vrijgemaakt wordt voor de leefgebiedenbenadering. Alleen wordt er geld van 2018 en 2019 naar voren gehaald en daarna valt er alsnog een gat. En dat is niet helemaal de manier. Dat is een beetje houtje-touwtjefinanciering.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dus feitelijk zegt u: dan wil ik eigenlijk een meer structurele voorziening treffen?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Het lijkt me goed als we die afweging hier gemaakt hadden, structurele borging meteen. En niet middelen voor de komende jaren besteden in één jaar.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Kuijken** (CDA): Goed. De enorme pot met hoofdzakelijk Essent-geld moest dus op afstand gezet worden in dit huis om het zo efficiënt mogelijk in te zetten. Het enige dat we als Provinciale Staten nog hadden was het investeringsreglement. Wat gebeurt er nu? Dit college hoogt het subsidieplafond voor de droge EHS op van 50% naar 75%. Maar in deze aandeelhoudersinstructie staat expliciet vermeld dat het subsidieplafond voor de EHS 50% is. In de besluitenlijst van Gedeputeerde Staten van 4 oktober staat dat GS de aandeelhoudersinstructie van het GOB hebben gewijzigd. Dit terwijl de aandeelhoudersinstructie mandaat is van Provinciale Staten. Wat terecht is, gezien het enorme bedrag van 240 miljoen euro aan Essent-middelen en ruilgronden. Die komen daar nog even bovenop. Ten slotte is er 71 miljoen euro aan middelen gereserveerd voor de ecologische verbindingzones. Als je een deel van dit geld versneld gaat uitgeven met een verhoogd subsidieplafond, kom je aan de achterkant geld tekort. Ik zie daar een parallel met wat we nu doen met het soortenbeleid en de biodiversiteit. We halen geld naar voren en aan de achterkant laten we een gat ontstaan. Dit is ook nog eens tegen de opdracht van Provinciale Staten in voor Groen Ontwikkelfonds BV. Kan deze gedeputeerde voor deze vergadering, waar we met zijn allen samen zijn, uitleggen wat hier nu aan de hand is? Was het ophogen van het subsidieplafond een foutje? Of is de mandaatverdeling tussen PS en GS verkeerd gecommuniceerd door uw ambtelijke organisatie? Staat u nog steeds achter deze handelwijze of erkent u dat u dit chiquer had kunnen organiseren? Voorzitter. Tot zover. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken voor zijn bijdrage. De fractie van de SP, de heer De Jonge, ziet af van woordvoering. Van Hattem, PVV, dan nu.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. De gedeputeerde vraagt een slordige 4,3 miljoen euro voor 2017 naar voren te halen voor biodiversiteit om vooral in te zetten op de extra dure projecten. Dat is letterlijk in het stuk te lezen. Ook lopen GS vooruit naar 2019 door te suggereren dat als op dat moment extra middelen nodig blijken te zijn, dit opgevangen moet worden binnen de nog beschikbare bestuursakkoordmiddelen van 43 miljoen euro. De soort die vooral lijkt te gedijen met dit beleid, het CDA noemde het rupsje-nooit-genoege, maar er is nog een soort die heel goed gedijt met dit college, dat is de geldwolf. Honderden miljoenen euro's voor natuurbeleid is nog niet genoeg. Steeds moet er nog meer geld bij. Of het budget moet nog sneller worden uitgegeven, waarna tekorten weer moeten worden aangevuld. Zo spelen in het biodiversiteitsbeleid ook de ecologische verbindingzones, de evz's, een rol, waarvoor de gedeputeerde dus de subsidiepercentages voor de droge evz's heeft verhoogd van 50 naar 75 procent. Hierdoor zullen vroeg of laat de middelen uitgeput raken, waarvoor ook weer extra budget zal worden gevraagd om de doelstelling van maar liefst 700 km evz te halen. Waarschijnlijk uit diezelfde 43 miljoen euro bestuursakkoordmiddelen. Allemaal belastinggeld opgebracht door de Brabantse burger. De vraag is of de gedeputeerde met dit besluit PS niet onreglementair heeft gepasseerd. En het CDA refereerde er zojuist al terecht aan, in de openbare besluitenlijst van GS van 4 oktober staat dat de aandeelhoudersinstructie en het investeringsreglement van het Groen Ontwikkelbedrijf gewijzigd zouden zijn, waarbij het overigens opvallend is dat op 4 oktober al wordt vermeld dat het reglement is gewijzigd, terwijl dit pas in de algemene vergadering van aandeelhouders, de ava, van 10 oktober zou hebben plaatsgevonden. Een heel vooruitziende blik. Voor de wijziging van de aandeelhoudersinstructie is dus de toestemming van PS nodig, die niet heeft plaatsgevonden. En daarnaast, dat wil ik er nog wel aan toevoegen, schrijven ook de statuten van het GOB BV een norm van gemiddeld 50% voor, voor deze subsidiehoogte van de evz's. Hoe kijkt de gedeputeerde tegen deze constatering aan en hoe kan hij dit tegenover PS verantwoorden? Is de gedeputeerde bereid om uit te sluiten dat hij voor de evz's aanvullende middelen wil aanspreken? En ook nog de vraag, zijn de statuten in dit kader ook nog gewijzigd, net zoals de andere noodzakelijke documenten?

Voorzitter. Waar hebben we het überhaupt over bij biodiversiteit of het zogenaamd verbeteren hiervan? De natuur is voortdurend aan verandering onderhevig, maar de maakbaarheidsfantasten in dit college denken de stand van de natuur terug te kunnen brengen naar een bepaald moment in de geschiedenis. Wie zulk streven als maatschappijopvatting uitdraagt, wordt weggezet als een verderfelijke reactionair. Maar voor de natuur mag wel 'vroeger was alles beter' als adagium gelden. Voor zulke feitenvrije politiek mag miljoenen aan natuursubsidie verspild worden. Want laten we naar de realiteit van biodiversiteit kijken, zoals te lezen is in het vorig jaar verschenen rapport 'Sjoemelnatuur' van onderzoeksjournalist Rypke Zeilmaker, die hierin beschrijft hoe het Planbureau voor de Leefomgeving de natuurboekhouding in het kader van biodiversiteit manipuleert. Biodiversiteit op grond van soortenrijkdom en populatiegrootte verandert voortdurend en is nauwelijks stuurbaar. De vele miljoenen die ook deze provincie hieraan uitgeeft zijn echt verspilde moeite.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Hattem** (PVV): Zeker, voorzitter. Wat ik in mijn eigen omgeving, in het mooie Kempenland bijvoorbeeld, zie zijn weilanden waar voorheen de kieviten broedden. Dat gebied is nu omgevormd tot nieuwe natte natuur. De kieviten zijn weg en daarvoor moeten weer nieuwe leefgebieden worden gezocht. En wat komt ervoor terug? De ganzen, die vervolgens weer moeten worden afgeschoten. Soortenrijkdom is vooral de rijkdom van natuursubsidieslurpers. De PVV zal dan ook tegen dit voorstel stemmen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Mevrouw Dingemans. Die ziet af van woordvoering. O nee, er was geen tijd. Excuus. De Kort, PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Voorzitter. Ik zal het ook heel kort houden. Wij zijn heel erg tevreden dat deze belangrijke doelen door GS ook zo belangrijk gevonden worden. En dat GS ons daarom vragen om extra middelen naar voren te trekken om nu die maatregelen te nemen. De staat van de biodiversiteit in Brabant is bijzonder zorgwekkend, hebben we onlangs nog mogen lezen. Dus wij zijn blij dat het voortvarend opgepakt wordt door GS.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort voor zijn bijdrage. Mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks dan.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Een 186 pagina's tellende evaluatie over het biodiversiteitsbeleid van de provincie gaf ons als belangrijkste bevindingen: er gebeurt te weinig om onze doelen te halen, er gebeurt te weinig in het stedelijk gebied, er wordt te weinig gemonitord, er is meer geld nodig, de bronnen van milieuvervuiling worden nauwelijks aangepakt en maken onterecht geen deel uit van natuurbeleid. GroenLinks heeft hierover technische vragen gesteld, die ons wel wat wijzer hebben gemaakt. Zo weten we hoe belangrijk provinciale financiering is voor biodiversiteitsprojecten. Want van de om financiële redenen geweigerde aanvragen is voor zover bekend niets via een andere route gerealiseerd. Initiatiefnemers zijn afwachtend. Ook weten we nu hoe het college in lijn met de adviezen vanuit de evaluatie het stedelijk gebied de komende jaren onderdeel wil laten uitmaken van het uitvoeringsprogramma. Zo wordt met het bijenprogramma een weg gezocht naar een gezamenlijk uitvoeringsprogramma. Goed zo! We hebben onze vraag daarbij: komt er nu ook meer budget vrij voor bijenprojecten, wetend dat het budget afgelopen zomer al na één week was uitgeput? En zijn GS bereid om de ondergrens van 25.000 euro los te laten, die het voor kleine gemeenten onaantrekkelijker maakt om een aanvraag te doen zodat, geachte collega's van de PVV, ook voor weinig geld veel te bereiken is?

De evaluatie gaat in op de controleerbaarheid van de effecten op biodiversiteit van het provinciebeleid. Een wetenschappelijk optimaal onderbouwde evaluatie van de resultaten en effecten van het beleid was onhaalbaar vanwege het grotendeels ontbreken van gerichte monitoring en monitoringsprogramma's van de uitvoeringsprestaties en -resultaten. Pas sinds dit jaar is het de bedoeling dat subsidieprojecten vijf jaar lang gemonitord worden en dat de resultaten met de provincie worden gedeeld. In ons achterhoofd houdend dat wij dit niet in themaverband ook al hebben gedeeld, is nu de vraag: hoe wordt dit vervolgens met onze Provinciale Staten gedeeld? De evaluatie zegt: meer inzet is nodig, omdat de schaal waarop met de huidige middelen maatregelen kunnen worden getroffen niet in balans is met de schaal waarop de oorzaken van biodiversiteitsverlies inwerken op de kwaliteit van de Brabantse natuur. GroenLinks leest dat als 'het is dweilen met de kraan open'. We lezen ook: behoud van Brabantse biodiversiteit vereist een goede samenwerking en nauwe afstemming tussen natuur en de overige genoemde beleidsvelden. De doelstellingen van het Brabantse biodiversiteitsbeleid werken tot op heden nog te beperkt door in beleid en uitvoering op de overige beleidsvelden. Wij willen weten van GS welke inzet de provincie pleegt op de andere kant van de schaal hierin genoemd: het tegengaan van de oorzaken van dit biodiversiteitsverlies bij de bronnen. We horen het graag. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. De heer Oosterveer ziet af van het woord. De Partij voor de Dieren dan, mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Voorzitter. Ik sluit me graag aan bij de woorden van GroenLinks. Wij gaan akkoord met het voorstel om het beschikbare budget eerder beschikbaar te stellen. Ik heb wel een vraag. Kunnen GS ons tijdig op de hoogte brengen van het verdere verloop van dit programma, zodat we desgewenst kunnen besluiten om als het geld in de komende jaren tekortschiet, dan heb ik het over 2018 en 2019, om dan alsnog extra budget beschikbaar te stellen? Want ook wij zijn voor structurele subsidie van dit gedeelte. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. De ChristenUnie/SGP ziet af van het woord. Heijman, Lokaal Brabant? Nee. Dan wil ik de gedeputeerde vragen of hij terstond de beantwoording ter hand wil nemen. En dat kan. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Er is veel verteld en gevraagd, maar in beperkte mate over het onderwerp dat nu op de agenda staat. Wat wij van u vragen is niet meer geld. Dus rupsjes-nooit-genoeg mogen thuisblijven. Wat we vragen is het naar voren halen van geld dat al gevoteerd was. Dus er komt geen cent bij. Het is alleen eerder uitgeven. Daarvoor hebben we twee redenen genoemd. De uitvoering van dit beleid is effectief, zo blijkt ook uit de maatregel. Het gaat slecht met de biodiversiteit, maar daar waar we ingrepen plegen gaat het goed. Alleen het tempo ligt te laag. Om de doelen in 2027 te halen, zullen we dus sneller moeten. Dus halen we middelen naar voren. Want maatregelen die we nu nemen, hebben effect voor het doel bereiken in 2027. Maatregelen die we later nemen, komen dan te laat. En we willen wat meer geld in één jaarschijf, zodat ook de wat duurdere systeemmaatregelen, die noodzakelijk zijn, gefinancierd kunnen worden.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. De gedeputeerde zegt: er hoeft niet meer geld bij. Maar volgens mij zouden we in 2018 2,1 miljoen euro uitgeven. 2,1 miljoen euro in 2019. En die bedragen halen we naar voren. Dus we geven in 2017 4,3 miljoen euro uit. Ik weet al waar deze gedeputeerde mee gaat komen. Waarschijnlijk gaan we in 2018 en 2019 ook weer middelen beschikbaar stellen. Dan moet er toch gewoon geld bij?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, maar nogmaals, dit voorstel is geen voorstel om ergens geld bij te doen, maar om geld naar voren te halen. En als we met een voorstel komen om ergens geld bij te doen, dan moet u dan dat debat voeren, maar niet nu.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): In de motie uit 2010 waaraan u in uw stuk refereert, is sprake van 3 miljoen euro voor het biodiversiteitsbeleid per jaar. En nu gaat het over 4,3 miljoen euro. Dan lijkt me toch dat daar op zijn minst 1,3 miljoen euro bij is gekomen ten opzichte van wat hier in deze Staten ooit besloten is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dit is werkelijk balletje-balletje spelen met cijfers. Er komt geen rooie cent bij, het wordt alleen eerder uitgegeven. Dat is dan volgens mij ook het antwoord op de vraag van de VVD. Er komen geen meer middelen. Dat er na 2019 geen middelen zijn begroot, staat los van deze wijziging.

Dat was al niet het geval, omdat uw Staten deze programma's incidenteel financieren. En ik begrijp dat er behoefte is aan structurele financiering. Dat juich ik toe. Ik zal dat meenemen als ik straks een andere begrotingswijziging voorstel.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters, interruptie.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel. Dus ik krijg van u een garantie op de toezegging dat in 2019 niet nog een begrotingswijziging voorligt over 2018?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, natuurlijk krijgt u die garantie niet. Het enige dat u van mij krijgt, is dat we dat nu niet doen. We praten nu over dit besluit. In 2019 zou het best weleens kunnen dat u, want u gaat erover, besluit dat dit programma verdere ondersteuning verdient. En dan zeggen we nu alvast: dan zou u dus kunnen denken aan het budget van die 50 miljoen euro die is vrijgemaakt voor structuurversterking, dat dus toch al natuurgeld is. Waarvan inmiddels overigens 7 miljoen euro apart is gezet voor Connecting Delta. Dus vandaar die 43 miljoen euro. Dus het zou kunnen dat in 2019 de dan zittende gedeputeerde vraagt om extra geld. Dan weten uw Staten dat ze daarover zelf gaan en waar het uit kan komen, namelijk al gevoteerd natuurgeld. Dus ook dan geldt dat er voor natuur geen extra geld bijkomt. Nou, wat wil je nog meer?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Wat ik kan concluderen is dat de geldwolf nu geen extra geld wil, tot 2019 in winterslaap gaat en dan uit zijn hol komt gekropen om de buit alsnog binnen te halen.

De **voorzitter**: Een mooi voorbeeld van biodiversiteit.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): En dan staat u daar bij dat hol met een jachtgeweer en dan zien we wel wat er gebeurt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik denk dat in 2019 de kiezer inderdaad op jacht mag gaan op de SP.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. Het CDA, nogmaals: had dit maar structureel geborgd. Dat ga ik onthouden. Dat lijkt me een fantastisch voorstel om nog een keer te doen.

De Partij voor de Dieren vraagt ons om met enige regelmaat te informeren over de stand van zaken van dit programma. Dat gebeurt natuurlijk, gewoon in de p&c-cyclus. En verder zijn er geen vragen over dit voorstel gesteld.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan kijk ik of er behoefte is aan een tweede termijn. Kunnen we het in de tweede termijn even doen? Dan inventariseer ik even. Mevrouw Otters, behoefte aan een tweede termijn? Nee. Kijken?

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Ik snap wel dat deze gedeputeerde in dit geval te werk gaat als een echte voorstelpurist. Ik heb echt wel twee vragen gesteld. En die gaan over die natte en droge ecologische verbindingzones. Daar heeft hij wel de aandeelhoudersinstructie van PS met voeten getreden. Natuurlijk hadden we hier een motie vreemd aan de orde van de dag of een vragenuurtje als procedure aan kunnen wenden. Maar we dachten: we willen op tijd aan het kerstdiner zitten, we stellen die vraag hier. Ik vind het dan toch wel gewoon zo chic dat daar gewoon een antwoord op kan komen, dat neemt echt heel weinig tijd in beslag. Ik wil u dus toch vragen om nog een keertje antwoord te geven op mijn vraag 'Wat is hier nu aan de hand?' Hebben wij de verkeerde informatie gekregen? Is het wijzigen van de aandeelhoudersinstructie geen mandaat van PS of heeft u misschien daar een foutje gemaakt? Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. De Jonge? Nee. Van Hattem behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval. Aan hem het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Dank u wel. Eigenlijk min of meer dezelfde vraag die het CDA zojuist stelde. De niet beantwoorde vragen over de evz's, want we moeten wel concluderen dat de evz's ingezet worden als instrument voor de biodiversiteit. Dus er zit een onlosmakelijke samenhang bij. En dat u nu alles toespitst op het voorliggende stuk, we hebben hier bepaalde werkafspraken dat sommige zaken als Statenmededeling worden aangeboden. En die Statenmededelingen kunnen altijd worden betrokken bij de bespreking van een samenhangend thema. En dat doen wij hier ook. We betrekken de Statenmededeling, die verder niet specifiek in PS is geagendeerd, in het kader hiervan. En de evz's zijn in het kader van de biodiversiteit een uitvoeringsinstrument. Dus we verwachten gewoon antwoord op de gestelde vragen. Dus de vragen die zowel het CDA heeft gesteld aanvullend met mijn vraag over de eventuele statutenwijziging. En dat is het voor dit moment, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Mevrouw Dingemans? Niet. De heer De Kort ook niet. Mevrouw Roijackers had zich al gemeld. Aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Mevrouw Roijackers van de partij voor de aarde. Maar goed. Een van onze vragen werd toegeschreven aan de Partij voor de Dieren. Mag ik concluderen dat hiermee een toezegging wordt gedaan door de gedeputeerde dat de monitorgegevens van de biodiversiteitsprogramma's onderdeel worden van onze p&c-cyclus? Dat wil ik graag horen van de gedeputeerde.

En ik herhaal toch de vragen die wel degelijk door ons zijn gesteld. Komt er meer budget vrij voor de bijenprojecten? U weet dat na een week het budget van 2015 was uitgeput. Wordt de ondergrens losgelaten, zodat het interessanter wordt voor kleine gemeenten om een aanvraag te doen? En welke inzet pleegt de provincie voortkomend uit de evaluatie en de aanbevelingen om dweilen met de kraan open te voorkomen? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. De heer Oosterveer dacht ik niet. Mevrouw Surminski ziet ook af van een tweede termijn. Heijman ook niet. Dan wil ik de gedeputeerde vragen op de resterende punten nog even in te gaan. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Over de bijen zal ik u schriftelijk antwoorden, want dat heb ik zo allemaal niet paraat.

Ik ben hier te gast in uw vergadering, waar u de agenda vaststelt. Als u mij bestelt om te komen praten over een begrotingswijziging 85/16A, dan bereid ik me daarop voor. En als u dan in de slipstream, zoals bij het

vorige onderwerp, er van alles en nog wat bij wilt halen, dan mag dat, maar dat is niet waarvoor ik hier besteld ben en dan geef ik u daarop gewoon geen antwoord. Al was het maar, omdat ik geen trek heb om bij elk debat waar het woord 'natuur' in voorkomt het hele natuurbeleid ter discussie gesteld kan gaan worden.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): U kunt nu in deze vergadering gewoon antwoord geven op die vraag. Dan weet iedereen hier dat er helemaal niks aan de hand is. Dan bent u binnen 30 seconden klaar. U kunt ook voor deze vraag wegduiken, en dan weten we met zijn allen dat er hier wat stinkt. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, zo laat ik me niet onder druk zetten door Statenleden, dat als ik geen antwoord zou geven, er iets zou stinken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde heeft zijn beantwoording daarmee afgerond. Daarmee zijn we aan het einde van de tweede... Interruptie nog op de valreep van mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik vroeg me af of er een toezegging is gedaan door onze gedeputeerde om ons aangehaakt te houden binnen de planning- en controlcyclus op de monitoring van de effecten van het biodiversiteitsbeleid.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Als er iets te melden valt dat van belang is in de p&c-cyclus, dan wordt het gemeld. Het kan dus zijn dat er niks gemeld wordt, omdat het programma loopt zoals het loopt en zoals wij het verwachten. Ik geloof niet dat we jaarlijks een evaluatie van het hele programma houden. Dus ik weet niet of ik u zo kan toezeggen dat voortaan wel te doen. Ik heb ook geen zin om de helft van het budget van een programma te besteden aan het evalueren ervan. Daar kan ik u ook schriftelijk nader over informeren. Ik kan kijken hoeveel informatie er standaard in de p&c-cyclus naar u toekomt over het biodiversiteitsbeleid.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

De heer **Kuijken** (CDA): Mijnheer de voorzitter. Ik verzoek om enkele minuten schorsing.

De **voorzitter**: Dat kan. Een enkele minuut wil ik graag toestaan. De vergadering is voor twee minuten geschorst.

Schorsing.

De **voorzitter**: Goed. Ik heropen de vergadering. Mag ik de leden vragen om hun plaatsen in te nemen? Nee nee. Ik heb enkele minuten toegestaan. Dat wil ik graag doen. Dames en heren. De vergadering is heropend. Mag ik u verzoeken om uw plaatsen in te nemen? Wij gaan de beraadslagingen sluiten. Nee. Uw vraag nog even.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Ik wil graag nog een motie indienen en laat het aan u of ik daar misschien nog even voor op het kathedr mag.

De **voorzitter**: Dat mag van uw plaats.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Wij hebben de gedeputeerde in twee termijnen de gelegenheid gegeven om te antwoorden op een voor ons zeer belangrijke vraag. We hebben meer dan 1 miljard euro aan Essent-gelden uitstaan op verschillende plekken. En daar willen wij als Provinciale Staten democratische controle over kunnen uitoefenen. Op het moment dat de aandeelhoudersinstructie met voeten getreden wordt nemen wij dat als Provinciale Staten, als CDA-fractie, zeer serieus. En dan wensen wij daar op zijn minst een antwoord over op onze vragen. Met deze reden wil ik hierbij graag een motie van treurnis indienen, mede namens de Partij voor de Vrijheid.

Motie M 11 'Motie van treurnis'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 16 december 2016; behandelend het Statenvoorstel 85/16A inzake Uitvoeringsprogramma biodiversiteit en leefgebiedenbegrotingswijziging;

constaterende dat:

- PS het mandaat heeft tot wijziging van de opdracht en aandeelhoudersinstructie richting GOB BV;
- GS bij openbaar besluit op 4 oktober jl. heeft toegezegd dat een eventuele structurele dekking als voorstel aan PS voorgelegd zal worden;
- dit impliceert dat voor een structurele dekking goedkeuring van PS benodigd is;
- GS in de algemene vergadering van aandeelhouders van het Groen Ontwikkelfonds van 10 oktober 2016 een gewijzigde aandeelhoudersinstructie heeft vastgesteld en ingestemd heeft met het wijzigen van het investeringsreglement;
- het Groen Ontwikkelfonds bij aanvang 240 miljoen euro en 2274 ha. aan ruil bevatte;

overwegende dat:

- een omvangrijk deel van de Essentmiddelen via het Groen Ontwikkelfonds op afstand van democratische controle is geplaatst;
- de aandeelhoudersinstructie één van de zeer weinige middelen is waarmee de besteding van dit publiek geld gestuurd kan worden;

betreuen:

het wijzigen van de aandeelhoudersinstructie door het college van Gedeputeerde Staten, zonder dit aan Provinciale Staten voor te leggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA Brabant: René Kuijken.

PVV: A. van Hattem"

De **voorzitter**: Die zult u nog even hier in moeten dienen. En mevrouw Otters wil... Even een moment. Mevrouw Otters. U wilt het woord richten tot?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tot de indieners van deze motie. En eigenlijk ook tot de gedeputeerde. Wellicht dat het mogelijk is om de motie in te trekken of in ieder geval niet in te dienen. En dan de vraag te stellen aan de gedeputeerde of hij schriftelijk zou kunnen antwoorden aan de CDA-fractie.

De **voorzitter**: De motie is nu ingediend. U kunt hem nog altijd terugtrekken, maar hij wordt nu vermenigvuldigd. De heer Heijmans meldt zich.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik zou toch een beroep op deze Staten willen doen en zich te realiseren dat we het hier over een begrotingswijziging hebben. En dat we hier niet met het mondelinge vragenuurtje bezig zijn, waarin het hele beleid, op elk moment, van een gedeputeerde besproken kan worden, onvoorbereid. En ik zou eigenlijk ook aan deze hele Staten willen zeggen: als wij zaken op de agenda zetten, laten we ons dan ook aan die agenda houden. Het voordeel van het stellen van vragen via het vragenuurtje is dat de gedeputeerde zich kan voorbereiden. Als wij op deze manier met elkaar omgaan, voorzitter, dan voorzie ik dat wij, hoe de werkwijze ook zal worden, Statenvergaderingen van drie weken gaan organiseren.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij worden hier als oppositie nu al twee jaar procedureel helemaal kapot gebasht. En wij hebben hiervoor in een themacommissievergadering al aandacht gevraagd. Daar kregen wij geen goed antwoord. We hebben bij dit agendapunt de vraag gesteld. Daar krijgen we ook geen antwoord. Wij vinden het daarom op zijn plaats dat we deze motie indienen. Maar wij willen wel de handreiking bieden. We willen hem graag intrekken. Tenminste, de CDA-fractie, we gaan niet over wat de PVV ervan vindt. Als we hier gewoon echt serieus antwoord krijgen op een zeer korte termijn. En wel mondeling, en niet schriftelijk.

De **voorzitter**: Ik zal de gedeputeerde straks de gelegenheid bieden om op de motie te reageren, uiteraard. Verder nog andere leden op dit moment die het woord willen voeren? Want we zijn in de afronding van de beraadslagingen op weg naar de stemming. Dat is niet het geval. Dan geef ik de gelegenheid aan de gedeputeerde om te reageren, zo hij daar behoefte aan heeft. En dat heeft ie. Aan hem het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Ik heb in de themavergadering, die erover ging, wel degelijk antwoord gegeven. Alleen daar was de heer Kijken niet mee tevreden. Dat kan, dat mag, dat is prima, maar ik ga over de antwoorden. Ik wil dat ook best nog een keer op papier zetten. Want om nou weer een nieuwe procedure te verzinnen, waarin ik mondeling alle fracties langs moet, lijkt me niet. Dus op papier zou u nog een keer hetzelfde antwoord kunnen krijgen zoals ik u dat tijdens de themavergadering heb gegeven. En als u daar echt serieus niet tevreden mee bent, dan agendeert u dat op een of andere manier. U bent de baas van deze Staten, ik niet.

De **voorzitter**: Goed. Er ligt een voorstel van de gedeputeerde. Een schriftelijke beantwoording van de vragen die als dan opnieuw in procedure gebracht worden, zou u daar behoefte aan hebben, mijnheer Kijken. In dat perspectief is de vraag aan u: handhaaft u de motie?

De heer **Kijken** (CDA): Ja. Wij zijn inderdaad niet tevreden destijds met het antwoord. Wij denken echt dat hier de juiste procedure niet is gevolgd. Wij vinden dat zeer spijtig, maar vinden echt dat de procedure met voeten getreden is. En het schriftelijk opnieuw ontvangen van dezelfde antwoorden is voor ons niet genoeg. Dus dan zullen we onze motie helaas moeten handhaven. Dat vinden we heel erg.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat de beraadslagingen kunnen worden gesloten en dan gaan we over tot de stemmingen. Daar hoort de bekende druk op de knop bij. En de motie wordt rondgedeeld. En die komt zo dadelijk na afloop van de stemming over het voorliggende besluit in stemming.

De stemming over besluit, voorliggend, 85/16, inhoudende een begrotingswijziging Uitvoeringsprogramma biodiversiteit en leefgebieden. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dit voorstel is door uw Staten aangenomen. Dan breng ik nu in stemming de ingediende motie, onder stuknummer 11. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **De Jonge** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring, voorzitter. Vanuit ons als oppositiepartij is het ook af en toe lastig schakelen met deze gedeputeerde. Maar wij willen juist onze blijdschap uitspreken over het bij vlagen grote ecologische elan dat deze gedeputeerde aan de dag legt, in het kader ook van de kerstgedachte. Dank u wel.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

98/16   Uitvoeringsprogramma innovatie Hightech Systemen en Materialen 2017-2020

De **voorzitter**: Dames en heren. We zijn nu toe aan de begrotingswijziging Uitvoeringsprogramma innovatie hightech systemen en materialen. Er zijn technische vragen over dit voorstel gesteld. De fractie van de VVD opent de beraadslaging. En dat zal gebeuren door mijnheer Koevoets, heb ik begrepen. Aan hem het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, mijnheer de voorzitter. Bij afwezigheid van collega Burger Dirven zal ik zijn tekst voor mijn rekening nemen. We spreken Uitvoeringsprogramma innovatie hightech systemen en materialen 2017-2020. Brabants economisch beleid, mijnheer de voorzitter, werkt.

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Koevoets** (VVD): Nog deze week heeft Brabant wederom prijzen mogen winnen van The Financial Times. Maar liefst zes FDI awards! Best overall incentive for its FDI strategy of attracting investments. A specialism award for tech and knowledge. Een award for innovation credit risk bearing loan intended for the development face of technically new product, process or service. Daarom, mijnheer de voorzitter, kan de VVD instemmen met het voorstel om 17,5 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het Uitvoeringsprogramma innovatie hightech systemen en materialen 2017-2020 en in te stemmen met de verwerking van de meerjarige effecten in de Meerjarenraming 2017-2020. De begrotingswijziging is nodig, omdat deze gelden uit de derde tranche investeringsagenda komen voor de economische structuurversterking. En het past in ons bestuursakkoord om de economie gericht te stimuleren en meer werkgelegenheid te creëren in deze specifieke sector. Door in te zetten op de technologische innovaties kunnen kansen gepakt worden om zo de voorsprong van Brabant in deze sector verder uit te bouwen. Het belang van deze begrotingswijziging is om innovatie in deze sector met name in Brabant te stimuleren, om zodoende de slimste regio van de wereld te blijven. En ook dit doen we slim. De provincie hanteert als ijkpunt dat tegenover publieke investeringen een private bijdrage moet staan. Naast de provincie dragen ook andere partijen bij aan de ontwikkeling van de hightech keten. We zien dat niet alleen bij de lening die we geven voor de fotonica, waar een multiplier van 3 staat, maar ook voor de andere zaken, waar wij 11% en dus andere partijen 89% van de begroting ophoesten. Een goed voorbeeld van samen werken aan de economie in Brabant met andere partijen.

Het Statenvoorstel omvat veel detailgegevens. Op zich nuttig, omdat hiermee wordt aangegeven dat er goed over leningen, borgstellingen en cofinanciering is nagedacht. Maar waar het uiteindelijk gewoon om draait, is dat we als Brabant concrete en praktische stappen ondernemen om een innovatief economisch beleid te maken, waarin het ook voor ondernemers stimulerend is om in Brabant en haar kenniseconomie te blijven investeren. Wat belangrijk is om hierbij vast te stellen, is dat bedragen worden toegekend op basis van de ijkpunten investeringsagenda en volgens de financiële ladder. Deze voorstellen dragen bij aan duurzame investeringen en investeringsrelaties met waar mogelijk en of kansrijk een revolverend karakter. Hieruit volgt dat de provincie in beginsel niet subsidieert, maar investeert. Investeringsvoorstellen zijn een aanvulling op het reguliere beleid. Het gaat om duurzame langetermijninvesteringen.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Een vraag aan de VVD. Vindt u het subsidiëren van een fabriek door een overheid nu een kerntaak van ons als provincie?

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Een kerntaak van de provincie is investeren, niet subsidiëren, in de regionale economie, mijnheer Uijlenhoet. We doen dat meer. We hebben een innovatiefonds en andere methodieken. We hebben vandaag al andere zaken de revue laten passeren. We achten het zeer van belang dat we dit doen en blijven doen.

De **voorzitter**: Uijlenhoet. En Koevoets was aan het einde van zijn betoog, maar op de valreep nog een interruptie, die ik op de rand toesta. Want dan moet u zich echt even eerder melden. We waren eigenlijk al aan het afronden. Mijnheer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, excuus. Ik hoorde de heer Koevoets even praten over dat het voldoet aan de investeringsagenda en de ladder. Maar als ik kijk naar ijkpunt 6 en punt 7 in de ladder, dan twijfelen wij daar nog een beetje aan. Als u bijvoorbeeld kunt zeggen waarom de BOM dit niet kan oppakken, die hebben namelijk al geïnvesteerd in fotonica. Waarom we subsidiëren in plaats van participeren in segment 2. Kunt u eens uitleggen hoe u dat rijmt en uitleggen dat het wel voldoet? Want wij hebben daar vraagtekens bij.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Nou, wij denken dat de BOM is opgesteld om een aantal specifieke zaken te doen. Wij achten het hier in deze situatie van belang als provincie zelf daar direct bij betrokken te zijn, mijnheer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, daar zijn wij het dus helemaal mee eens. Maar op 23 februari 2016 heeft de BOM geparticipeerd in EFFECT Photonics, dat ook aan fotonica doet. Dus de vraag is even hoe dat dan rijmt met de investeringsagenda. Want wij zeggen: als de BOM het kan, dan eerst de BOM en dan pas indirect met de subsidie.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Kennelijk doet de BOM op dit gebied ook een aantal dingen. Maar ik kan me voorstellen dat er een aantal gebieden is waarbij zowel de BOM als de provincie ook investeert. Wij vinden dit passen op dit moment in het initiatief dat we moeten nemen als provincie. Dank u.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Steenbakkers, de fractie van het CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik krijg het spreekgestoelte niet helemaal op het niveau waarop ik het zou willen hebben. Maar we doen het ermee. Vandaag wordt goedkeuring gevraagd voor investering in de hightech in Brabant.

De **voorzitter**: Even voor de goede orde. U heeft 3 minuten.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Oké. Dan ga ik me toch daaraan proberen te houden, voorzitter.

De **voorzitter**: Niet toch. U gaat zich daaraan gewoon houden.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat gaat gewoon lukken, mijnheer Steenbakkers, voor de kerst. Jazeker! Zoals eerder aangekondigd willen Gedeputeerde Staten in de hightech investeren via vier segmenten. Een is slimme, nieuwe technologieën, twee is productie en opschaling, drie is verbinding met maatschappelijke opgaven en vier is het vergroten van de meerwaarde via ICT en data. Die vier segmenten lopen helemaal in elkaar over. Heel mooi geschreven ook door de gedeputeerde en in het Statenstuk. Maar nu wordt alleen 17,5 miljoen euro, 18,5 miljoen euro eigenlijk, maar 1 miljoen euro wordt via Van Merrienboer geregeld, gevraagd voor de segmenten 1 en 2 voor de productie en opschaling van de techniek. De andere twee segmenten zijn nog buiten beschouwing. We hebben een positieve grondhouding, maar we hebben een paar vragen op de inhoud en op de financiering.

U kiest bewust, zoals eerder aangekondigd, voor de uitwerking van de eerste twee segmenten eerst. Dat vinden we logisch en steunen we, je kunt niet zo ver in de toekomst kijken. Echter, waar we in het initiële voorstel lasen dat er op meerdere technologieën zou worden ingezet, lijkt nu in segment 1 dat we alleen focussen op fotonica. Dus worden hiermee nu alle eieren nu in één technologisch mandje gelegd? En betekent dit dan ook, omdat het hele verhaal in elkaar doorloopt, dat we in segmenten 2, 3 en 4 alleen op de techniek van die fotonica doorbouwen? Dat was bij ons nog even onduidelijk.

Voorzitter. Dan de financiële vragen. We zijn heel erg tevreden ten aanzien van de financiering, zowel bij smart solutions als bij smart industry als we kijken naar de multipliers. Echt met partnercoöperatie, heel mooi! Overall wordt echt met partners samengewerkt, maar we hebben wel vragen ten aanzien van de financiële ladder en ten aanzien van de ijkpunten, die u als college laatstelijk nog heeft aangepast. Volgens ons voldoet het niet aan punt 6 van de investeringsstrategie van de ijkpunten en punt 7 van de financiële ladder. Immers, de BOM zou dit ook kunnen oppakken en heeft dit feitelijk al gedaan op 23 februari 2016. En ijkpunt 6, door dit college vernieuwd, leert ons dat daar waar economische waarde wordt gecreëerd, we niet subsidiëren maar participeren. Dat gebeurt niet in segment 2, want feitelijk wordt daar 11 miljoen euro subsidie verstrekt. Die 1,5 miljoen euro komt dan misschien nog wel op een of andere manier terug, maar eigenlijk is het gewoon een subsidie.

Voorzitter. De investering in segment 1 is 100% revolverend, helemaal helder, maar die 11 miljoen euro dus niet. Dit gaat naar de aanschaf van apparatuur, machines en organisatiekosten. Dit geld komt niet terug. We snappen dat er een beperkt verdienmodel in zit, maar in een dergelijk project kan het ook zo zijn dat er fantastische nieuwe technologieën, nieuwe manieren van informatie-uitwisseling uit komen. Van wie zijn dan daar de patenten en eigendomsrechten? En nu komt een prikkelende stelling voor deze gedeputeerde zo vlak voor de kerst. Het lijkt ons dat deze ondernemende VVD-gedeputeerde hier wel wat slimmere op kan bedenken dan die constructie die nu in segment 2 is bedacht. Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Steenbakkers voor zijn bijdrage. Kardol van de PVV dan.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. De PVV vindt het jammer dat over hightech systemen en materialen geen themavergadering is georganiseerd. Want het is een belangrijk thema en met het voorliggende Statenvoorstel is een bedrag van maar liefst 17,5 miljoen euro gemoeid. Onze fractie stelt de vraag of de provincie hier vanuit haar meer indirect faciliterende rol medewerking verleent of dat zij zelf de rol van ondernemer gaat vervullen. De provincie heeft voor dit initiatief samen met andere overheden haar faciliterende rol voldoende ingevuld. Er is immers medewerking verleend aan de ruimtelijk-planologische ontwikkelingen van Brainport Industries Campus, alwaar de zogeheten fabriek van de toekomst zich zou moeten vestigen. De nu voorgestelde financiële investeringen zijn activiteiten die normaal gesproken primair

op het domein van de particuliere investeerders behoren te liggen. De argumenten van dit college dat het zou gaan om precompetitieve innovatie-onderwerpen, zijn geen overtuigende reden. Zeker niet omdat de concrete inzet van provinciale middelen vooral terecht komt in het optuigen van een atrium als een soort van showroom. Dat neigt naar het verstrekken van een lening als een vorm van bankieren met publiek geld en het verstrekken van financiering, die niet terugbetaald hoeft te worden, oftewel subsidie. En dit kan dan ook louter worden gezien als een kerstcadeautje aan vastgoedboer SDK en VolkerWessels die de boel mogen gaan bouwen. De PVV is van mening dat de financiering van de programmaliijnen van het Uitvoeringsprogramma hightech systemen en materialen eigenlijk gewoon via het innovatiefonds had moeten lopen. Daar zijn scherpe kaders aan verbonden en er is tenminste ook sprake van revolverendheid. Juist het innovatiefonds was de geëigende weg geweest. Hightechsystemen en materialen staan immers niet voor niets als eerste topcluster in de lijst van bedrijven die in aanmerking komen voor het fonds.

Ook de kern van het Uitvoeringsprogramma hightech systemen en materialen past perfect bij de ambitie die in de factsheet van het innovatiefonds wordt genoemd, namelijk versterken van de technologische groei in Noord-Brabant middels krachtige innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters. Graag hoor ik van de gedeputeerde hoe hij hierover denkt.

Ten slotte wil de PVV dat de provincie een goede basis legt voor de economie in Brabant en vooral verbindt, aanjaagt en belemmerende regelgeving wegneemt. Volgens onze fractie is de afgelopen jaren te weinig verbetering geweest op het thema waar de PVV een punt van heeft gemaakt toen zij in 2012 het economisch programma van Brabant steunde, te weten de wegeninfrastructuur en het verminderen van de regeldruk, bijvoorbeeld de Brabantse PAS-maatregel voor de ondernemer. De PVV zou graag zien dat de focus van dit college daar naartoe uitgaat. Dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de PVV voor haar bijdrage. De heer Kutlu dan van de fractie van D66.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Graag wil ik namens onze fractie bij voorbaat melden dat wij nog steeds achter de ambities en doelen van het economische programma van 2020 staan. Dat er voor de uitvoering en de realisatie hiervan extra investeringen soms nodig zullen zijn, kunnen wij wel begrijpen. Tegelijkertijd zullen wij ons ook kritisch blijven opstellen over de inhoud, het effect en de wijze waarop dit gedaan moet worden. Zoals dat nu in het Statenvoorstel wordt gepresenteerd door GS, over de uitvoering van innovatie hightech systemen en materialen 2017-2020, is het voor onze fractie nog niet helemaal helder. Daarom wil onze fractie graag nu weten waarom er voor verschillende vormen van financiering en voor verschillende hoogten van risicodekking per investering is gekozen. Bijvoorbeeld waarom de investering van 2 miljoen euro aan het project fotonica als een lening wordt verstrekt, terwijl een bijdrage van 11 miljoen euro aan het project 'fabriek van de toekomst' niet terugvloeit naar de provincie. Uiteindelijk zal een behoorlijk deel van het totaalbedrag dat geïnvesteerd gaat worden niet terugvloeien naar de provincie. Daarnaast valt ons ook op dat er maar slechts 25% van de investeringen revolverend is, hoewel wij in allerlei andere investeringen van een hoger percentage uitgaan. Graag wil onze fractie weten waarom er hier sprake is van een lager percentage.

Voorzitter. Onze fractie is er niet op uit dat alle investeringen per se in klinkende munten weer terug moeten worden verdiend. Zolang onze investeringen op een verantwoorde wijze plaatsvinden en zij in het belang van onze maatschappij en inwoners zijn, beschouwen wij dat ook als een terugverdienmodel van onze investeringen.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Een helder betoog. Alleen wat me nu wel heel erg verbaast – en ik hoop dat ik het niet goed heb begrepen – is dat voorgangers namens uw fractie altijd voor nominale

revolverendheid hebben gepleit. Dus dat gelden zouden terugkomen uit die Essentmiddelen. Hoor ik u nu zeggen: daar wijkt deze fractie dan toch van af; het hoeft niet helemaal revolverend te zijn als het maar een maatschappelijke impact heeft?

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Mijn voorgangers hebben altijd ervoor gepleit dat terugverdienen niet altijd in klinkende munten hoeft. Dus wel revolverend, maar op een verantwoorde wijze.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Kutlu** (D66): Daarom vinden wij dat er bij elke investering, in welke sector of welk bedrijf dan ook, harde resultaatafspraken dienen te worden gemaakt, vooral waar onze investeringen niet altijd in concrete bedragen terug te verdienen zijn.

In dit Statenvoorstel wordt verondersteld dat de extra investering in het hierboven genoemde programma tot meer werkgelegenheid en economische groei zal leiden. Graag willen wij dit van GS aannemen, maar wij missen de onderbouwing hiervan. Bijvoorbeeld: om hoeveel extra werkelijke banen en om welke termijn gaat het hier? Hoeveel extra economische groei gaan we realiseren? Kan de gedeputeerde ons hierover meer informatie verschaffen? Zijn er ook resultaatafspraken gemaakt met de bedrijven bij het creëren van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in de zin van social return? Wij vinden juist dat er bij dit soort investeringen concrete afspraken moeten worden gemaakt om alle Brabanders zoveel mogelijk aan een duurzame baan te helpen.

Voorzitter. Nogmaals bestaat bij de fractie van D66 geen twijfel over onze ambities en doelen van het Economische programma 2020. Maar wij weten dat wij ons geld maar één keer kunnen uitgeven. Om die reden blijven wij kritisch en waakzaam om zo elke cent op een verantwoorde wijze uit te geven. Tot zover en dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu. De heer De Kort dan van de fractie van de PvdA.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank u, voorzitter. De PvdA is altijd een warm voorstander van investeren in de slimste regio van Nederland. Het feit dat dit college dat met investeringen in wat ons betreft ook echt toekomstgerichte zaken als fotonica en smart industry wil doen, stemt ons dan ook zeer tevreden. We hadden een aantal vragen wat betreft de banen die eruit voortkomen. Daar sluit ik me graag aan bij de vragen van D66. Dus ook wij zijn daar heel benieuwd naar de antwoorden. En verder hoor ik allemaal vragen van iedereen hoe het geld terugkomt en revolveert. Ik snap dat allemaal, maar we zijn geen bank. We maken niet dezelfde risico-inschatting als een bank, we zijn hier om Brabant vooruit te helpen. We moeten ook durven investeren. Dit zijn wat ons betreft de juiste sectoren. Wij willen hier graag investeren. En om het maar even richting het CDA te richten: een beetje die VOC-mentaliteit. Toch, mijnheer Steenbakkers? Dus wij zijn heel tevreden, wij zijn hier blij mee. En ik heb zo te zien nog een interruptie voordat ik weg mag.

De **voorzitter**: Ja. Daar vroeg u geloof ik een beetje om. De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dan een vraag aan deze kapitein in VOC-tijden. Ik hoor dus feitelijk dat u zegt: wij zijn voor investeren in deze technieken. Nou, daar zijn we allemaal voor. Maar ook u hebt hier altijd geroepen dat revolverendheid belangrijk was. Waarom? Het gaat om belastinggeld, het moet weer terug, we investeren, we kunnen dingen voorfinancieren. En u hebt gelijk, we zijn geen bank. En we zijn ook geen venture kapitalist, die zeg maar 10 miljoen euro...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Steenbakkers** (CDA): En mijn vraag is dus, wijkt ook de PvdA hiermee af van voorgaande dingen? Doet u het nu weer?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Steenbakkers, u weet dat ik een ondernemer ben. Ik heb nooit een keer problemen gehad met investeren. D66 zei het ook, investeren gaat niet alleen om financieel rendement, maar ook om maatschappelijk rendement. En hiermee bereiken we dingen voor Brabant. Dus dat soort investeringen zijn op een andere manier revolverend en voor mij absoluut in orde.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Eigenlijk dezelfde vraag als ik richting de VVD had gesteld, ook voor de PvdA. Is het nou echt een logische oplossing om 11 miljoen euro in een fabriek te investeren en machines te kopen als Brabantse overheid? Kunnen we dat geld niet veel beter investeren in iets waar bedrijven echt om zitten te springen? Gewoon beter onderwijs, opleiden, opleiden, opleiden. Dat is volgens mij waar heel veel bedrijven in Brabant, en juist ook technische bedrijven, enorm veel behoefte aan hebben. Kunnen we dat niet veel beter doen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Uijlenhoet. En-en. En-en. Wij hebben volgens mij nog nooit tegen enige investering in onderwijs gestemd. Integendeel. Wij zijn daar een zeer groot voorstander van. En daarnaast denk ik: of die fabriek het gaat opleveren, wij hebben er wel vertrouwen in. Als je iets nieuws doet, neem je daarmee een bepaald risico. En over een aantal jaren kunnen wij met zijn allen beoordelen of het heeft gewerkt. Dat is ook een kwestie van vertrouwen daarin hebben. Wij hebben daar werkelijk alle vertrouwen in dat het een goede investering gaat blijken te zijn. En over een aantal jaren gaan we het weten. Dat geldt voor iedere ondernemer die een bedrijf begint precies hetzelfde. Als iedere ondernemer die te horen krijgt 'Oeh, maar het is wel spannend, gaat het wel werken?' vervolgens zegt het niet te doen, dan hadden we in Brabant weinig bedrijvigheid gehad.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Maar voorzitter, we kunnen toch niet gaan ondernemen met publiek geld? Daar zit nou net het punt. Dan vraag ik de PvdA: de provincie is geen ondernemer; wij besteden hier publieke middelen; is het dan niet veel verstandiger, ook vanuit uw politieke achtergrond, om te investeren in publieke functies in plaats van in een privaat bedrijf?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja. Nogmaals: en-en. Wij zeggen niet 'we doen dit en gaan daardoor niet in onderwijs investeren. Dus dat punt vind ik niet zo relevant hierin. En heel eerlijk, we bouwen die fabriek om allerlei andere bedrijven daarmee mogelijkheden te geven om tot volle wasdom te komen. Dus nee, ik vind

dat we wel degelijk in iets investeren, een soort basisinfrastructuur van de toekomst. Dat lijkt mij zeer verstandig.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik ben toch wel verbaasd door de PvdA en door het gedraai. Wat bijzonder is, is dat wij met zijn allen hier bij elkaar zitten en regels afspreken in een investeringsreglement. U maakt deel uit van deze coalitie en hebt die ijkpunten zelf nog aangepast. Vindt u dat dit voorstel voldoet aan die ijkpunten, ja of nee?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): U heeft zelf ook de bijlage gezien en alle vinkjes zijn daar gezet. Dus wat mij betreft ja. En de gedeputeerde zal dat ongetwijfeld ook met liefde en plezier verder voor u toelichten.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dus als de vinkjes gezet zijn, is het goed voor de PvdA?

De heer **De Kort** (PvdA): Op het moment dat ik die vinkjes geloofwaardig acht absoluut.

De **voorzitter**: Ik dacht dat we het natuurbeleid achter ons hadden, de biodiversiteit. Het gaat weer over vinkjes, maar goed. We gaan nu de heer Uijlenhoet het woord geven.

De heer **Uijlenhoet** (GL): We hebben meer dieren in ons midden, geloof ik, dan we dachten van tevoren. Voorzitter. De verkiezing van Donald Trump markeert het einde van een economisch tijdperk. En dat klinkt misschien een beetje opmerkelijk uit mijn mond. Het taboe op de zichtbare hand, die van de overheid, lijkt nu echt gebroken. Privatisering en vrijhandel zijn niet meer de leidende geboden, maar investeren in infrastructuur en zelfs het terugdraaien van handelsverdragen zijn nu beleid aan het worden. Ook in Amerika lijkt zich een vorm van wat wel staatskapitalisme genoemd mag worden te ontwikkelen. En Europa, we kennen het al wat de Duitsers zeiden, sociale Marktwirtschaft is wat wij eerder ook al kenden. Een moderne economie heeft een sterke overheid nodig. En al leken we het even te zijn vergeten, deregulering, privatisering en globale liberalisering hebben hun sporen in de samenleving en de politiek nagelaten. Voorzitter. Nu we ons weer realiseren dat overheden iets goeds kunnen doen, ontstaan er ook nieuwe mogelijkheden. Er valt weer wat te kiezen. Zo in de aanloop naar de verkiezingen leek ook VNO-NCW zich dat te realiseren. In navolging van Trump pleitte Hans de Boer daarom dat we ook in Nederland weer meer moeten gaan investeren. Op zichzelf terecht. De vraag is alleen op welke manier en waarin? En wat GroenLinks betreft zouden we als overheden en ook de provincie Noord-Brabant weer meer moeten investeren in publieke voorzieningen en economische randvoorwaarden en minder op de stoel van bedrijven moeten gaan zitten. Als je ASML vraagt waarvoor zij de overheid nodig hebben, dan wordt eerst en vooral gewezen op technisch onderwijs en fundamenteel onderzoek. Opleiden, opleiden, opleiden is het adagium en verder wijst men op het belang van hogesnelheidsverbindingen, een internationaal congrescentrum en een hoogwaardig kunst- en cultuurbeleid. Het cultuuraanbod in de regio is toch iets anders dan investeren in smart solutions en smart industry.

Voorzitter. We moeten nog meer dan we nu doen investeren in technisch onderwijs. Innovatie zit in mensen. Het is van meerwaarde om die aan te boren. Dan doe je gelijk ook iets aan kansengelijkheid in Brabant. Of zoals professor Wilthagen het onlangs tegen me zei: 'We kunnen uit Brabant, uit de regio Eindhoven, veel

meer halen dan nu het geval is, gezien de geografische ligging en de mogelijkheden die de maakindustrie biedt; investeer meer in onderwijs, in jongeren en in mkb; daar zit de sleutel voor innovatie.' En wie vanuit dit perspectief naar het voorstel kijkt, kan niet heel juichend zijn. En zo vragen wij ons met het CDA af waarom er alleen in fotonica wordt geïnvesteerd. En waarom niet bijvoorbeeld ook in andere thema's die werden genoemd, zoals hernieuwbare energie en nieuwe materialen? Graag een toelichting.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja. Dat ga ik doen, voorzitter. Voorzitter. In het uitvoeringsprogramma kiezen GS er bewust ook voor om in kennis, kunde en kassa te investeren en dan vooral op het gebied van kunde. 11 miljoen euro voor een fabriek. Weer de vraag, ook aan het college: is dit nou echt een kerntaak die we als provincie moeten oppakken?

De **voorzitter**: Interruptie De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Uijlenhoet. U zegt net waarom we alleen kiezen voor fotonica en niet voor hernieuwbare energie. Heeft u nog gekeken naar de energie-uitvoeringsagenda? Heeft u gekeken naar wat we in West-Brabant aan het doen zijn om daar die transitie op gang te brengen? Dan kunt u toch niet zeggen als in dit voorstel over fotonica wordt gesproken, dat we dat niet doen?

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Het gaat hier in het achterliggende programma achter dit begrotingsvoorstel over onder andere hernieuwbare energie en nieuwe materialen, om daarin te proberen zaken op te schalen. Het gaat hier over productiewijzen. Het gaat hier niet over het energieprogramma, dat is een ander thema. Ja. Er wordt fors in geïnvesteerd. Maar het gaat hier over nieuwe materialen, nieuwe kennis en nieuwe technologieën. Daar gaat het hier over. En daar wordt niet voor gekozen. Er wordt primair gekozen voor fotonica. Wij vragen het college: waarom alleen fotonica?

De heer **De Kort** (PvdA): We hebben ook nog zoiets als de BOM. En alle investeringen die de BOM doet, onder andere via het innovatiefonds, mijnheer Uijlenhoet. Het feit dat we hier een bepaalde keus maken zegt niet dat het allemaal niet is. U schetst het beeld alsof wij tegen bepaalde andere dingen kiezen. Dat doen we absoluut niet. Daar investeren we ook ruimhartig in als provincie.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja. Dan heeft u mij toch verkeerd begrepen. Mijn vraag aan het college, die ik ook aan u zou kunnen stellen, is: waarom primair alleen op fotonica en niet ook andere thema's? Bijvoorbeeld inderdaad andere materialen, duurzame materialen, circulaire materialen. Daarvoor zouden we ook in dit programma kunnen kiezen. Maar daar is niet voor gekozen. En mijn vraag is waarom niet.

De **voorzitter**: U heeft al twee keer geïnterrupteerd. Uw tijd is voorbij. De heer Uijlenhoet rondt af. Luttele seconden nog.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja. Ik rond af, voorzitter. Het lijkt geen twijfel dat de gedeputeerde Pauli overtuigd is van de meerwaarde van dit programma. Wij zien ook heel veel kansen voor hightech en

materialen en de industrie hierin. Maar we kiezen echt voor andere zaken en we wachten de beantwoording van GS op onze vragen af. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Dan kijk ik naar de heer Van der Wel. Hij heeft een minuut.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. Wij hebben als fractie grote twijfel bij het voorstel en de gepresenteerde gegevens. 14.000 bedrijven, 800.000 werknemers en een omzet van 7,5 miljard euro. Het lijkt heel wat, maar dat is 9375 euro per persoon. Daar kun je niet van leven. Voorzitter. Er wordt schijnbaar meer tijd gestoken in bloemige spraak dan in de correctheid van de getallen. Graag een reactie van het college.

75 bedrijven steunen van in totaal 14.000. Dat is ongeveer 0,5%. College. Zet dat echt zoden aan de dijk? En dan de fabriek van de toekomst. Die krijgt 11 miljoen euro. Dat is twee derde voor organisatie. Vraag aan het college. Zit daar iemand op een grote cheftzetel die liever op een dikke portemonnee zit? Want voor werkgelegenheid is dat plus 1, maar wat betekent het voor de rest?

Ten slotte. De term 'multiplier' wordt ook genoemd. Voorzitter. Als ik een kwartje in de collecte doe en er gaat voor 25 miljoen euro uiteindelijk naar een goed doel, dan is mijn multiplier toch niet 100 miljoen euro?

Voorzitter. En zo is de inzet van de provincie ook. Met 1 miljoen euro voor een lening van 9 miljoen, is dat ook een multiplier van 10 miljoen?

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Niet zoals wij het bekijken. Voorzitter. Er rammelt nogal heel veel aan dit voorstel. En wij zouden het eigenlijk liever in de commissie eerst bespreken.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. De heer Heijman behoefte aan het woord? Dat is niet het geval. Dan wil ik de gedeputeerde vragen de beantwoording terstond ter hand te nemen.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank u wel. Hartelijk dank voor uw inbreng, waaruit ik in ieder geval heb geleerd dat er nog een hoop vragen leven, die denk ik heel snel om duidelijkheid vragen. Maar laat ik beginnen met het goede nieuws te vertellen. Volgens de officiële cijfers van de ING is de Brabantse economie dit jaar met 2,5% gegroeid. Zuid-Oost Brabant, de hightech, levert daarin een bijdrage van 2,8%. En het Nederlandse gemiddelde zit op 2,2%.

Laat ik ook beginnen met het vertellen van het goede nieuws over de werkloosheid. Die was in Brabant in 2015 6,5%. Die zal dit jaar uitkomen op 5,4%. Dat betekent dat 30% van de schade die opgelopen is door de economische crisis in één jaar is weggewerkt. En de hightech sector, met alle maakbedrijven, levert daaraan een enorme bijdrage.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dit is een inbreng met een knipoog. Maar nou is het hier vandaag verschillende keren vanuit uw college gegaan om het te hebben over de zaken die op de agenda stonden. Dit is fantastisch nieuws, mijnheer Pauli, maar het heeft allemaal niks te maken met het Statenvoorstel.

De **voorzitter**: De heer Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Nee, maar u begon zo te glimlachen toen ik begon te vertellen dat ik dacht: ik ga nog even door. Voorzitter. Hier gaat het over de fabriek van de toekomst. En laat ik maar gelijk zeggen, mijnheer Uijlenhoet, – en u was er overigens bij, bij de presentatie bij de bedrijven – we investeren niet in stenen. Waarin investeren we dan wel? We investeren in de productontwikkeling om geïntegreerde fotonica mogelijk te maken. En dat doen we niet exclusief. We zijn natuurlijk ook bezig met robotisering, big data, nanotechnologie en biocomposieten. Maar hier in dit programma hebben we het over hightech en met name over fotonica, omdat alle deskundigen het erover eens zijn dat fotonica – dat eigenlijk betekent dat je lichtgedreven chips gaat ontwikkelen en van daaruit verbindingen maakt met de wereld van gezondheid, energie en zorg – het onderwerp van de toekomst is. En laat deze kleine provincie op de wereldschaal daar nou toevallig wereldmarktleider in zijn. En dat hebben we twintig jaar geleden te danken aan de ontwikkeling van de blu-ray, de dvd en de cd. En dat gaan we doorontwikkelen met het bescheiden bedrag van 2 miljoen euro in de vorm van een lening, die terugbetaald wordt. En waarbij de cofinanciering komt van het private bedrijfsleven voor 4 miljoen euro en van de kennissector voor 400.000 euro. Dat is een.

Als je praat over de fabriek van de toekomst, wat gaan we daar doen? Daar gaan we een atrium bouwen. Onderwijs vanaf vmbo, mbo, hbo, de universiteiten en kennisinstellingen gaat samen met het bedrijfsleven in de praktijk werken aan datgene wat de maakindustrie in Brabant de komende twintig jaar nodig heeft. Dus men gaat er aan de slag om gezamenlijk te leren van 3D-printing. We gaan er aan de slag met fotonica en big data. En dat heeft een geweldige multiplier. U vindt dat terug in de keyperformance-indicatoren. We verwachten dat er binnen vier jaar meer dan 170 Brabantse mkb-bedrijven bij betrokken zullen zijn. Alleen al dat soort gegevens zou u toch aan moeten spreken. Laat ik nog wat verder gaan. Natuurlijk hanteren we de ladder. De BOM participeert in bedrijven, maar hier creëren we een faciliteit, die een enorme multiplier, een vermenigvuldiger, oplevert voor al die mkb-bedrijven en ook jonge bedrijven laat ontstaan. En als de BOM in die jonge bedrijven kan participeren, zullen we dat niet nalaten en is het natuurlijk nog meer revoluerend dan die 25% die hier staat.

Waarom hebben we voor die 11 miljoen euro gekozen? Dat is omdat er ongelofelijk veel in apparatuur geïnvesteerd moet worden – dus niet in bakstenen, maar in apparatuur – om al die mkb-bedrijven en die jonge ondernemers samen met die onderwijsinstellingen daar te laten leren. Er komt een verdienmodel uit van zo'n 1,5 miljoen euro per jaar. En dat zullen ze hard nodig hebben om de komende jaren door te kunnen investeren in steeds nieuwe apparatuur die het mkb-bedrijfsleven in Brabant nodig heeft om ervan te leren. En ik denk dat dat een fantastische vorm van revoluerendheid is, los van het feit dat onze bijdrage van 11 miljoen euro ook nog eens een keer een co-investering oplevert van 143 miljoen euro.

Het derde element betreft de risicoafdekking. Dat heeft te maken met het feit dat met name het kwetsbare gedeelte, waar al die partijen bij elkaar komen, dat vastgoed een risico is.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Een vraag aan de gedeputeerde. Nou heb ik toch acht jaar onderzoek gedaan bij de TU Delft. En we hebben inderdaad verschillende malen geld gehad van de EU en van SenterNovem etc. En dan was het toch zo dat elk project eindigde en het geld op was. We hebben eigenlijk nooit een euro verdiend. Dus u gaat er nu in mee en wat garandeert ons nu dat we er over een of twee jaar niet weer geld bij moeten leggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik denk dat het beste voorbeeld is waarvoor u zelf heeft gekozen. Dankzij het feit dat wij bij Pivot Park eigenaar zijn van fantastische laboratoria en fantastische apparatuur om proeven te kunnen doen. Daardoor slagen we erin om heel veel jonge ondernemingen te laten starten, die zeer

succesvol zijn en af en toe leiden tot heel mooie exits. Dus een beter voorbeeld dan hier 15 km vandaan heeft u niet. En datzelfde gaan we realiseren op de BIC in Eindhoven via hetzelfde model, via het faciliteitscentrum, om jonge bedrijven te stimuleren daar aan de slag te gaan. kennis te verbinden van vmbo, mbo, universitair onderwijs voor 170 maakbedrijven, mkb-bedrijven in Brabant. En dat gaan we doen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De gedeputeerde haalt nu toevallig wel een slecht voorbeeld aan, omdat we bij het Pivot Park weer bij moeten passen. Mijn vraag is gewoon: komt u nu over een of twee jaar niet bij de Staten weer aan om voor dit project, de hightech innovation, weer opnieuw geld te vragen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorlopig heeft u met Pivot Park al veel meer geld als overheid verdiend dan u ooit uitgegeven heeft. Maar daar gaan we op een ander moment over praten. Heel veel geld.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het derde element van het voorstel betreft de 4 miljoen euro. Dat is de risicoafdekking. U vindt in het stuk de tekst dat dat nog door een nadere expertise door een extern deskundige, die we raadplegen, bekeken zou moeten worden. Ik kan u inmiddels vertellen dat de rapporten gisteren binnen zijn gekomen en dat inmiddels ertoe heeft geleid dat het risico dat we lopen geen 4 miljoen euro bedraagt, maar 1,7 miljoen euro. Dus ook dat gaat fors naar beneden bijgesteld worden. En de risicoafdekking zat in het feit dat we een lening aan een multinational vragen, die daarvoor een garantie vraagt en pas over 15 jaar gaat aflossen. Dat risico is aanzienlijk verlaagd van 4 miljoen euro naar 1,7 miljoen euro.

Voorzitter. Ik loop even heel snel de vragen langs, voor zover ik die nog niet beantwoord heb. Meerdere technologieën? Ja. Financiële ladder gevolgd? Ja. Faciliterende rol, vooral van de provincie? Ja, ten behoeve van 170 mkb-bedrijven en alle onderwijsinstellingen. Waarom niet het innovatiefonds? Het innovatiefonds van de BOM participeert in bedrijven en niet in faciliteiten. Naar de heer Kutlu toe heb ik denk ik de revolverendheid uitgelegd. We verwachten daar zo'n 1000 banen direct uit te kunnen gaan creëren, maar we hopen natuurlijk via die 170 mkb-bedrijven die erbij betrokken worden, veel banen te behouden, maar het liefst nog fors te gaan uitbreiden. Daar waar we social return kunnen toepassen, zullen we dat doen. Dat zal met name op de campus wat makkelijker zijn, omdat die zo mooi is ingebed in heel veel groen, waar de Raad van State nog zijn lof over uitsprak. Daar zullen we misschien nog wat banen kunnen creëren. En voor de rest, voorzitter, wil ik besluiten met dat dit een prachtig voorstel is, dat recht doet aan de prachtige mogelijkheden in Brabant om onze maakindustrie te versterken en op een innovatieve en revolverende manier heel veel mkb-bedrijven bestendig maakt voor de toekomst.

De **voorzitter**: Twee interrupties tot slot. Eerst de heer Steenbakkers. Dan de heer Van der Wel.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dank. Dank ook voor de beantwoording. Ik heb goede dingen gehoord, maar daar kom ik zo in mijn tweede termijn wel even op terug. Een resterende vraag. Er blijven nog twee segmenten over die u nu niet meebehandelt. Als CDA zouden we wel graag een soort doorkijk willen hebben van wat u nog meer bij ons komt vragen voor die andere segmenten: 1 miljoen euro, 10 miljoen euro, 100 miljoen euro. Dat laatste zal niet het geval zijn, maar kunt u daar al iets van licht over laten schijnen? Want je hebt een idee met die hele hightech sector en je doet nu de helft.

De **voorzitter**: Graag kort en krachtig. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat kan ik, mijnheer Steenbakkers. U weet dat we een actief lid van Vanguard zijn, de 30 regio's in Europa die samenwerken op de maakindustrie. Daar zetten we met name, naast fotonica, vooral ook in op data science. Daar zetten we in op robotisering. We denken met name dat robotisering ook een heel belangrijke ontwikkeling is voor het mkb-bedrijfsleven. Maar u kunt natuurlijk ook verwachten, kijk naar Aviolanda, waar we bezig zijn met de F35 en dan het mooie bericht kunnen vertellen dat we echt het onderhoud van die motoren daar naartoe krijgen, dat in het verlengde daarvan ook nog aanvullende investeringen noodzakelijk zullen zijn.

De **voorzitter**: Steenbakkers. Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat is helder. Verwacht u concreet nog met een financieringsvraag naar de Staten te komen voor de andere twee segmenten?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja. Dat zal zeker het geval zijn. We hebben nog wat meer tijd over om dat echt heel goed op een rijtje te zetten. Als we gezamenlijk in West-Brabant van aerospace een succes zullen maken, dan zullen we nog wat moeten voorinvesteren, met name in vastgoed om die jonge bedrijven te realiseren. Daar komen we nog mee toe naar uw Staten, maar dat zal nog een paar maanden op zich laten wachten.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik wil graag toch nog even de visie van de gedeputeerde over de gepresenteerde getallen. 14.000 bedrijven, 800.000 werknemers, 7,5 miljard euro omzet. Dat is 9300 euro per persoon. Dat kan toch niet kloppen? Hoe komt u aan die getallen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik durf mijn hand ervoor in het vuur te steken dat de getallen goed zijn. Maar u kunt mij op dit moment niet vragen om dat eens even expliciet uit te leggen. Dus ik zeg hier toe dat u dat zo snel mogelijk schriftelijk beantwoord krijgt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Oké. Voorzitter. En dan nog graag de visie van de gedeputeerde op de term 'multiplier' die gebruikt wordt. Als je 1 miljoen euro investeert als provincie en er komt een lening uit van 9 miljoen euro, dan gaat u toch niet serieus zeggen dat je dan een multiplier hebt van 10?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Wat kan ik nog meer zeggen? Als je een gezamenlijk faciliteitencentrum inricht en je bedient daarmee 170 u ook geliefde mkb-bedrijven in Brabant en je verwacht daar 1000 arbeidsplaatsen te creëren, je verwacht dat alle onderwijs- en kennisinstellingen daarmee aan de

slag gaan, je verwacht dat daar nieuwe bedrijven gaan ontstaan die we via de BOM en participatie weer verder zullen gaan helpen, dan komt daar toch een enorme multiplier uit? Ik kan u alleen die garantie niet geven. Als ik voor ieder innovatietraject een garantie zou kunnen geven, dan kan ik u vertellen dat ik met nog meer voorstellen naar u toe zou komen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan is nu de tweede termijn, indien daaraan behoefte. De heer Koevoets? Nee. De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dank, ook voor de heldere beantwoording van de gedeputeerde. Ik moet zeggen dat op de inhoud, dus onze vraag waarom in dit voorstel één techniek is gekozen, de gedeputeerde ons echt heeft overtuigd. Dat is gewoon een verstandige beslissing. Segment 1 is bovendien volledig revolverend. Dus alle steun. Sowieso steun voor het Statenvoorstel en het idee daarachter. Alleen blijf ik een fundamentele bedenking, een fundamenteel bezwaar en een wens hebben. En dan spreek ik ook even de fracties van de VVD, de PvdA, de SP en D66 aan. U heeft met elkaar hier nieuwe ijkpunten voor de investeringsstrategie bedacht. Ijkpunt 6, daar waar economische waarde ontstaat of wordt toegevoegd, wordt in ieder geval geparticipeerd en niet gesubsidieerd. Dit is uw eigen ijkpunt 6, dat u heeft gemaakt. Die fabriek van de toekomst kan economische waarde opleveren, dus waarom de zak met geld daar naartoe brengen zonder zelf van een eventuele upside te profiteren? Het kan zomaar zijn dat daar iets slims ontdekt wordt. Ik wil u echt aanspreken op uw verantwoordelijkheid. U hebt dit zelf als vier partijen samengesteld. Terecht, dat kunnen wij ondersteunen. Maar houd uzelf er dan ook aan. Want als er dan allerlei Statenvoorstellen staan waar mijnheer De Kort tevreden is met een paar vinkjes, dan lust ik er nog wel een paar. Dus kijk daar dan ook kritisch naar en kijk dan ook naar moeten we dan niet participeren in plaats van subsidiëren? Maar verder alle steun inhoudelijk voor het voorstel. Misschien kan de gedeputeerde ook wel antwoorden dat hij hier toch nog een slimme constructie of iets op weet te verzinnen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Steenbakkers. Ik kijk naar mevrouw Kardol. Nee. De heer Kutlu? Ook niet meer. De Kort? Ook niet. Uijlenhoet, tweede termijn. Aan hem het woord.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Ik sluit me ook aan bij de opmerkingen van het CDA op dit punt. Een belangrijk onderwerp om daar nog duidelijkheid over te krijgen. En verder rondom de fabriek van de toekomst toch nog een toelichting op het punt van de exitstrategie. Ik begrijp dat de provincie zich daaruit na een jaar of vier gaat terugtrekken. Hoe gaat dat in zijn werk en wat voor risico's zijn er dan? En als er risico's zijn, hoe wordt er dan mee omgegaan?

En dan de laatste vraag, voorzitter. In die fabriek van de toekomst worden verschillende bedrijven actief. Dat is op zich mooi. Nou begrijp ik dat bedrijven steeds meer op individuele basis met elkaar in concurrentie gaan, maar steeds meer in ketens. En mijn vraag is eigenlijk hoe de provincie c.q. de BOM ervoor gaat zorgen dat er niet één keten de zaak gaat overnemen? Dat er dus met andere woorden, ruimte is en blijft voor andere bedrijven, voor externe bedrijven, om zich daar ook te vestigen. Want dat is een randvoorwaarde voor succes als ik hoogleraar Bosma moet geloven.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Ik kijk nog even naar de heer Van der Wel. Nee. Heijman ook niet. Dan wil ik de gedeputeerde vragen om kort nog op de resterende punten in te gaan. Hij heeft daarvoor nu het woord.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Dank je wel. Naar de heer Steenbakkers toe. Misschien dat ik hem tot genoegzaam beantwoord als ik zeg: u krijgt ook nog de valorisatieprogramma's, de startersfinanciering, om te kijken hoe die Brabant beter kunnen gaan uitrollen. Daarin willen we met name ook naar het aspect van

revolverendheid en betrokkenheid kijken en bezien wat we daar kunnen gaan doen. Maar wat nog veel belangrijker is, is dat we die startende ondernemers vooral willen laten doorgroeien. En dan komt met name de BOM via het innovatiefonds aan de orde. En daar zit met name ook die revolverendheid in. En dat is een. Punt twee, de echte meerwaarde hiervan zit in de faciliteiten. Jaarlijks 1,5 miljoen euro opbrengst, die gebruikt moet worden voor herinvesteringen. En u kunt er natuurlijk van uitgaan dat de BOM heel erg goed ziet hoe het met de jonge startende bedrijven gaat en hoe je die kunt begeleiden, daarin eventueel kunt participeren en daaruit je financiële voordeel kunt behalen als die een actieve rol vervullen op het gebied van business development.

Ten aanzien van de heer Uijlenhoet, hoe het gaat na vier jaar. We gaan vier jaar helpen. Na vier jaar is alleen nog maar over de garantie die we hebben afgegeven aan het bouwen van alles. U praat over een van de grootste multinationals in dit land. Het theoretische risico is dat er over vijftien jaar niet afgelost is. En onze extern deskundigen taxeren zeer conservatief dat maximale risico op 1,7 miljoen euro.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dank. Dank ook weer voor de beantwoording. Allemaal ondersteuning daarvoor. Ook voor die valorisatieprogramma's. En goed ook dat de BOM daarop meekijkt. Alleen blijft staan uw eigen ijkpunt, 6: daar waar economische waarde ontstaat of wordt toegevoegd, wordt in ieder geval geparticipeerd en niet gesubsidieerd. We kunnen hier toch niet anders dan met zijn allen concluderen dat er hier economische waarde wellicht wordt toegevoegd, maar dat we toch subsidiëren in plaats van participeren? Als daar goede redenen voor zijn, vertel ze ons, dan kunnen we daar wellicht een uitzondering voor maken, maar het voldoet gewoon niet aan dit ijkpunt. En dat vind ik zo zonde, dat er een vink staat, en iedereen denkt dat het er aan voldoet.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Laat ik die proberen te beantwoorden en te overtuigen. Mijnheer Steenbakkers. Zijn we het met elkaar eens dat het daar vooral een leer- en ontwikkelcentrum wordt waar onderwijs samen met straks 170 mkb-bedrijven aan de slag gaan met nieuwe technieken? En dan lijkt het me ook logisch dat die nieuwe technieken daar vervolgens niet allemaal uitgevoerd worden, maar dat die bedrijven – dat kunnen bestaande mkb-bedrijven in Brabant zijn, waartussen misschien heel mooie familiebedrijven zitten – die techniek in hun eigen bedrijf gaan toepassen. Moeten we nu echt tegen al die bedrijven gaan zeggen: u mag pas meedoen als u ook harde garanties geeft dat het ons ook oplevert als er wat uitkomt? Het gaat ons er toch om, om die enorme economie die in die maakbedrijven zit in Brabant te stimuleren en overeind te houden?

De **voorzitter**: Steenbakkers. De vraag is duidelijk.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Nee, en daar vinden we elkaar helemaal. Maar we vonden elkaar een aantal jaar geleden hier ook helemaal. Dat we zeiden dat het belastinggeld is en dat op den duur weer terug moet. Bij sommige geld gaat dat niet, de natuur. Maar hier zou het juist wel moeten kunnen. Hier kunnen er nieuwe dingen worden ontdekt, economische waarde. Dan mogen de provincie en de belastingbetaler naast al die mooie familiebedrijven best een graantje van meepikken. En daar zijn heel slimme constructies voor om dat te doen.

De **voorzitter**: Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Maar mijnheer Steenbakkers. Dat doen we ook. U weet wat de farmabedrijven, die mede gefinancierd zijn vanuit het innovatiefonds van de BOM, hebben opgeleverd. Maar we moeten hier wel een onderscheid maken. U praat hier over ruimtelijke facilitering en apparatuur. En de BOM zit in bedrijven. En de BOM komt echt aan de bak op het moment dat daar jonge startende ondernemers komen waarin geparticipeerd kan worden. Maakt u zich daar geen zorgen om.

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik begrijp niet helemaal wat gedeputeerde Pauli zei. Hij had het over een van de grootste multinationals. Maar ik lees wel in de Statenmededeling van het akkoord op hoofdlijnen betreffende het atrium dat u een subsidie/lening van 11,8 miljoen euro nog aan SDK wilt verstrekken. Hoe zit dat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik heb dat denk ik het afgelopen kwartier uit proberen te leggen en ik ga het nog een keer proberen. U moet de garantie zien op het vastgoed. In dat grote vastgoedcomplex komen bedrijven te zitten die gewoon ordentelijke huren gaan betalen. Daar hoeven we echt geen garantie af te geven. En die betalen de huur aan de vastgoedeigenaar. En daarbinnen komt een heel grote ruimte. En daar gaan we aan de slag met experimenteren, met apparatuur, met 170 bedrijven, met alle onderwijsinstellingen in Brabant om daar nieuwe methoden te leren en toe te passen. En daar stoppen wij als provincie Noord-Brabant ons geld in. In dat gedeelte kan de belegger, de vastgoedeigenaar, geen rendement realiseren. Ik hoop dat u het met me eens bent. Dat zijn allemaal kwetsbare jonge startende bedrijfjes, soms heel pril. Maar ook heel veel onderwijsinstellingen. En daarvoor geven wij een garantie af die beperkt blijft tot 15 jaar tot een maximaal bedrag van 1,7 miljoen euro.

De **voorzitter**: Mevrouw Kardol.

Mevrouw **Kardol** (PVV): De letterlijke tekst in de Statenmededeling is 'een subsidie van een half miljoen vanuit de provincie als bijdrage in TCO huren, een subsidie van 1 miljoen euro voor de afbouwpakketten, een lening van 9,2 miljoen euro voor de financiering van de bouw en dan nog een subsidie in de vorm van huurgaranties'. Dus dat matcht niet met wat u net zegt. Hoe zit dat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat matcht volledig. Hoeveel technische vragen heeft u gesteld? Heeft u al die antwoorden gehad?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Als uw verhaal wat duidelijker was, waren al die technische vragen niet nodig.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, maar die zijn heel duidelijk en 100% waarheid, maar blijkbaar heeft u nog vragen. Komt u ermee en we zullen die technische vragen van u aanvullend beantwoorden.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Hiermee zijn we aan het einde van de tweede termijn van de behandeling van het voorstel. Ik stel voor daar nu over te gaan stemmen en de beraadslagingen te sluiten. En dat is nu aan de orde. Ik kijk even een enkele seconde rond of er mensen buiten de zaal zijn. Dat is natuurlijk moeilijk waarneembaar. Kunnen we? Ja.

Aan de orde is besluit voorliggend hier ter stemming 98/16, Uitvoeringsprogramma innovatie hightech systemen en materialen 2017-2020. En de stemming vangt nu aan. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor met stemverklaring. We zijn het helemaal eens met de uitgangspunten. Alleen in segment 2 uiten wij de wens dat de gedeputeerde kijkt of we op een of andere manier kunnen participeren in plaats van subsidiëren, zoals het eigen ijkpunt in de investeringsstrategie zegt.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen met stemverklaring. Vanwege de wijze van financiering van de fabriek van de toekomst stemmen wij tegen. Dank u wel.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit voorstel door uw Staten aangenomen.

97/16 Brabantse Omgevingsvisie, startdocument

De **voorzitter**: Dan gaan wij nu naar het volgende punt op onze agenda, 97/16, Statenvoorstel startdocument Brabantse Omgevingsvisie. Het is aan de orde geweest tijdens een themavergadering op 2 december jl., ligt nu hier ter besluitvorming voor. De fractie van de VVD, mevrouw Dirken, heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. In deze Staten is het afgelopen jaar veel gebruikgemaakt van quotes. Laat ik me daar vandaag wat betreft de voorliggende startnotitie Omgevingsvisie eens bij aansluiten. If you can dream it, you can do it. Een quote van iemand die zijn eigen droomwereld vorm durfde te geven en daarbij zijn eigen visie voor ogen hield. Dan heb ik het over Walt Disney. Beschouwen wij als VVD de voorliggende startnotitie met deze quote dan ook als een sprookje? Integendeel. Wij geloven wel in de gedachte, de droom van de Omgevingswet. Als je het als Brabander kunt bedenken, moet het in realiteit voor jou als Brabander ook te verwezenlijken zijn. Kortom, van nee mits naar ja tenzij. In de themavergadering is al het nodige besproken en beantwoord over de startnotitie. Aanvullend daarop willen wij nog een paar dingen vragen en opmerken.

De VVD heeft gevraagd van het voorgestelde Brabantforum geen regulier praatclubje te maken, maar om echt gebruik te maken van frisdenkende en nieuwe communicatievormen. Een van de vier maatschappelijke opgaven die benoemd zijn, is immers 'Brabant vernieuwt samen'. We missen in het voorliggende stuk nog de echte vernieuwing op dit punt. Laten we niet zoals altijd uitgaan van bestaande clubjes, misschien aangevuld met wat verjonging, maar pak de uitdaging eens op om de mensen voor wie de visie gemaakt wordt, daar deze keer op een innovatieve manier bij te betrekken. Graag de visie van de gedeputeerde hierop.

Het bestuursakkoord heeft de lijn uitgezet voor de doelen die we deze bestuursperiode willen bereiken. De Omgevingsvisie gaat over de grenzen van die periode heen. Kan de gedeputeerde ons bevestigen dat hij ondanks die termijnoverschrijding zich in de Omgevingsvisie wel zal houden aan de doelen die in het bestuursakkoord zijn opgenomen?

Dat ruimtelijke plannen volgend zijn aan de maatschappelijke opgaven, is voor ons daarbij als VVD een vanzelfsprekendheid. Maar graag een bevestiging dat de gedeputeerde dit ook zo ziet en dat hij dat als onderliggend uitgangspunt zal blijven hanteren bij het vormgeven van de visie. If you can dream it, you can do it. Dat impliceert dat we het niet over procedures moeten hebben, maar over wat we willen bereiken, wat we gaan doen. Dat zien we als VVD graag terug in de opmaat naar en in de Omgevingsvisie zelf. Er ligt een ambitieuze planning, maar met de ambitie die we tot nu toe bij gedeputeerde en ambtenaren hebben gezien, geloven we dat zij deze droom in de durffase al in daden willen en kunnen omzetten. We zien dan ook met belangstelling de volgende fase en uiteindelijk de Omgevingsvisie van en voor alle Brabanders met plezier tegemoet.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van het CDA, mevrouw Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde. Tijdens de themavergadering hebben we mogen constateren dat de diverse partijen toch wel de nodige reacties hadden op het startdocument Omgevingsvisie, zoals dat nu voor ons ligt. En u heeft mevrouw Dirken net ook gehoord. En ook Brabant Advies heeft inmiddels nog wel de nodige kritische noten gesteld, mogen we lezen in de stukken onlangs naar ons toegekomen. Het gaat daar vooral om het niet te snel inperken of doodslaan van de creativiteit, waarmee we aanvankelijk zo goed zijn begonnen. Uw omgang met onze reacties versterken

echter het gevoel dat er al het een en ander in de ton lijkt te zijn gestort. Wij krijgen een magere memorie van antwoord en zelfs in het besluit zien we eigenlijk niets terug van onze reacties. Onze kritische noten blijven dus van kracht. Leg uzelf in dit stadium van het proces nog niet te veel beperkingen op, geef ruimte aan het out-of-the-box-denken. Dus kies een meer integrale focusopgave, we hebben het daarover gehad, en ga ook op zoek – het is net ook genoemd – naar andere inbreng dan alleen van het forum Brabantse Pioniers. En ons advies: ga alleen dan pas daarna, als u alle input heeft opgehaald, over tot het ordenen. De Brabantse thema's zullen dan vanzelf boven komen drijven. Wij willen immers niet vervallen in oude wijn in nieuwe zakken. En het mag echt Brabants worden.

Voorzitter. Ik rond af. Wij zullen niet tegen dit document stemmen. Het blijft immers maar een tussenstap, een overgang van denken naar durven. En wij willen u slechts straks afrekenen op het eindresultaat. Maar het mag duidelijk zijn, wij zijn nog niet echt enthousiast. En we zijn er nog niet echt gerust op. En dit ondanks de heel goede start, zoals ik al eerder zei. Laat het proces alstublieft nog even op zijn beloop ten behoeve van de creativiteit. Dat durft u toch zeker wel aan? Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Brakel. De SP, de heer Everling, dan nu aan het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik houd het graag heel kort. De vraag over de Brabant Pioniers van mevrouw Dirken wil ik graag extra onderstrepen. Ik ben ook zeer benieuwd naar die antwoorden. Verder zijn de uitgangspunten van de Omgevingswet gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit. Dus voor een deel voor ons misschien wel bekend, maar voor de rest van Brabant minder of zelfs helemaal niet. Ik heb daarom ook één verzoek voor GS, om deze uitgangspunten in de toekomst actiever en helderder te communiceren. Dat het niet in het startdocument staat, is toch wel een beetje een gemis. Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Dan de fractie van de PVV, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, zegt de VVD: if you can dream it. Dat de VVD in dromenland verkeert en volledig is ingeslapen in dit college wisten we helaas al langer. Maar goed. In de themacommissie heeft de PVV over dit onderwerp al aangegeven dat het startdocument een veel te lang en wollig verhaal is. De gedeputeerde was daarentegen juist lyrisch over dit stukje ambtelijk proza. In de zweverige vergezichten in het stuk zag hij een herwaardering van het holistisch denken. Voor een PvdA-bestuurder is het opstellen van een integrale visie natuurlijk het middel bij uitstek om volledig los te gaan met de ultieme maakbaarheidsgedachte. Noord-Brabant heeft wederom Noord-Korea als grote voorbeeld genomen. Juche – GroenLinks juicht al – is de communistische staatsideologie van Noord-Korea. Juche betekent letterlijk: de mens centraal. En laat de mens centraal nu ook een kernbegrip van deze Omgevingsvisie zijn. Wat de PVV betreft hadden de ambtenaren hun kostbare tijd kunnen besparen. In plaats van deze utopische fantasie was een realistische en doelmatige startnotitie nuttig geweest. Met als uitgangspunt de doelstelling van de Omgevingswet: eenvoudig, beter. Overzichtelijke kaders en snellere en makkelijkere procedures voor burgers, ondernemers en andere overheden. De reactie die GS naar aanleiding van de themavergadering in een memorie van antwoord stuurden was dan ook ronduit teleurstellend. Hoe nietszeggend is de omschrijving van een echte Brabantse aanpak. Ik citeer: 'Een voor Brabant onderscheidende specifieke aanpak mogelijk maken en gebruikmaken van de kracht in de Brabantse samenleving'. Voorzitter. Wat moet 'de kracht' hier voorstellen? Hebben GS soms te veel naar Star Wars-films gekeken? Wat is dit voor totale onzin? Maar zo verwonderlijk is het niet dat het stuk zo'n linkse agenda herbergt. Met name in de opgave wordt immers teruggerepen op het even wollige als socialistische bestuursakkoord van dit college. En met name daarin knelt de schoen. Een Omgevingsvisie

moet als langetermijnvisie de hoofdlijnen van de fysieke leefomgeving in onze provincie beschrijven. En dan past het niet om dit door één college te sterk politiek in te kleuren. Er moet ruimte zijn voor flexibiliteit, voor andere afwegingen door de toekomstige colleges. Daarmee dus ook ruimte aan onze burgers om bij verkiezingen voor een andere koers te kiezen. Daarnaast is het onduidelijk hoe deze visie zich verhoudt tot de nog altijd geldende Agenda van Brabant, toch ooit het stokpaardje van de VVD met name. Of heeft dit document voor GS geen betekenis meer als provinciale toekomstvisie? Vooral in de nu benoemde opgave Brabant klimaatzeker gaat dit college vol op het klimaatorgel: gij zult 80% minder broeikasgassen uitstoten en gij zult energieneutraal worden, zijn hier geheel volgens de dogmatiek van de klimaatkerk geponeerd. En wat moeten we ons voorstellen bij de genoemde klimaatvluchtelingen? Kunnen GS uitleggen waar zij dat op baseren? Kunnen zij dit fenomeen überhaupt onderbouwen? En wat is hiervan het provinciaal belang?

Voorzitter. Wat de PVV betreft mogen er dan nog wel andere zaken als provinciaal belang worden opgenomen. Geen ruimte voor asielzoekerscentra bijvoorbeeld. Ook niet voor de zogenaamde klimaatvluchtelingen. In de memorie van antwoord gaven GS aan landschap als verbindend thema voor omgevingskwaliteit te willen gebruiken. Een landschap met specifiek Brabantse kwaliteiten, zoals het voorstel stelt. Bezien vanuit dat uitgangspunt passen in dat landschap wat de PVV betreft noch minaretten noch klimaatminaretten aan de horizon. Een moskee of windpark is geen Brabantse kwaliteit.

Tot slot, voorzitter, het voorstel voor het forum van Brabantse pioniers. Hoe nep is het om bepaalde voorgeselecteerde burgers hiervoor uit te nodigen. Dit is georganiseerde inspraak om kunstmatig draagvlak te scheppen. Als je echt draagvlak en inspraak wilt, dan moet je ook alle burgers in beginsel daartoe gelegenheid geven. Daaraan heeft de politieke elite echter geen behoefte. Als landelijk de uitkomst van een referendum al wordt genegeerd, hebben provinciale regenten al helemaal geen trek in de mening van burgers. Daarom de vraag: wanneer stellen GS nu eens echt de burger centraal? Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van D66 bij monde van mevrouw Klitsie aan het woord.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Vandaag bespreken we de startnotitie voor de Omgevingsvisie. En dat heeft te maken met de Omgevingswet, die in 2019 wordt ingevoerd. Een gigantische operatie. 5000 wetsartikelen worden teruggebracht tot 350. 260 AMvB's worden teruggebracht tot 4 AMvB's. Het doel van de wet is een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving in Nederland te stimuleren. En de Omgevingsvisie is het document waarin we de strategische en lange termijn verwoorden op het gebied waar wij als Staten over gaan, het grondgebied van Brabant. En al denkende over de startnotitie kwam bij mij het beeld op dat we het proces ingaan dat lijkt op het maken van een film. Een film die laat zien hoe Brabant er over honderd jaar uit kan zien. De provincie is de regisseur van de film. Er zijn diverse spelers, deels bekend. Ook nog een aantal onbekende spelers. Het script is nog niet bekend, dat wordt samen met de spelers nog ontwikkeld. En onze opgave vandaag is om richting te geven aan het proces om deze film te maken. Dat wordt een spannend proces. Veel onzekerheden en veel creativiteit.

Wat mijn fractie belangrijk vindt, is dat het hoofddoel van de wet, gezondheid, veiligheid en leefkwaliteit, goed op het netvlies blijft staan. Dat zijn de dragende thema's. Dat staat ook in de memorie van antwoord goed verwoord. Wat betreft de spelers die mee mogen doen, sluit ik aan bij de VVD en bij andere partijen: houd het proces open en creatief, betrek daar spelers bij die de toekomst aankunnen; dus spelers uit diverse hoeken, niet in een vast forum, maar op verschillende manieren: digitaal, fysiek, diverse platforms afhankelijk van het vraagstuk. Houd de creativiteit in het proces. En het moet zo ingericht zijn dat de spelers mede-eigenaar worden van de Omgevingsvisie en daarmee het draagvlak ook creëren en letterlijk dragen. Het is aan de spelers om te bepalen welke waarden wij meenemen voor de langere termijn. En ik ga ervan uit dat ze dat goed op het netvlies hebben: klimaat, energie, werkgelegenheid, bereikbaarheid, natuur, water. Het zal allemaal zelf op de goede plek komen. Wat mijn fractie belangrijk vindt, is dat het eindproduct

voldoende sterk is om de instrumenten te ontwikkelen, die daarna moeten komen: het omgevingsplan, de thematische programma's en de omgevingsvergunningen.

Tot slot. Complimenten aan het college en de ambtelijke organisatie voor het proces tot nu toe. Wij waren als werkgroep – ik was deel van de werkgroep – goed betrokken bij het hele proces. En wij willen dat ook graag blijven. Wij hebben vertrouwen in het college en in de Brabanders. En in het proces dat we nu in gang zetten. En om in de metafoor van de film te blijven, we hopen dat we een Oscar gaan winnen voor de beste film, voor de beste regisseur, maar vooral voor de beste hoofdrolspelers, de Brabanders van de toekomst. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Klitsie voor haar bijdrage. Dan is nu de heer Maas van de PvdA-fractie aan het woord.

Intussen wijs ik u er namens de griffie op dat er een poging is tot zelfwerkzaamheid. Er ligt een papieren kerstbal op uw tafel. U wordt verzocht daarop een wens aan te geven, een prijsvraag in te vullen en die bal in te leveren bij de griffietafel. Waarvan akte! De heer Maas.

De heer **Maas** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. De Omgevingsvisie gaat over de plek waar je woont, de plek waar je werkt en je vrije tijd doorbrengt. Het is dus belangrijk om hierbij stil te staan. De PvdA-fractie is wel te spreken over het verloop om te komen tot deze startnotitie. Het verbaast ons dat de PVV roept dat het een poëtisch lang en wollig stuk is, zeker gehoord zijn betoog. De Statenfractie werd al vroegtijdig betrokken bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie via de werkgroep Omgevingsvisie. Hierdoor zijn we juist geïnformeerd en konden we ook sturing meegeven aan het proces. Maar niet alleen de Statenleden, maar juist ook de burgers, de lokale bestuurders, de organisaties werden in diverse bijeenkomsten bij de hand genomen en bijgepraat en er werd geluisterd hoe zij deze visie vorm wilden geven. Chapeau! Juist chapeau om op deze manier op deze creatieve onderdelen een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van deze startnotitie. Daarom ook de complimenten aan de gedeputeerde, maar vooral aan de ambtenaren die veelvuldig invulling hebben gegeven aan het proces, maar vooral aan die vernieuwende aanpak. Dat is ook wat wij als PvdA graag zien: van onderaf naar boven.

In deze dagnotitie zijn keuzen gemaakt. Wij als leden konden ook keuzen maken. Wij zijn tevreden met GS die deze keuzen gemaakt hebben en aan ons hebben voorgelegd. Op het moment dat we steeds moesten kiezen voor een keuze hebben we stilgestaan bij 'durf te kiezen en focus je op een aantal belangrijke opgaven op langer termijn', 'wees vernieuwend' en 'zoek vooral de verbinding en de samenwerking met verschillende netwerken waar kennis, kunde en energie aanwezig zijn'.

Mijn betoog wil ik eigenlijk ophangen aan drie belangrijke punten, die vooral in deze startnotitie vermeld zijn: de mens centraal, lerend uit de praktijk en één overheid. En als ik naar de mens centraal kijk, dan is dit juist echt de Brabantse aanpak, zoals wij die als PvdA graag zien. Zoals ik zojuist zei: van onderaf, samen met overige burgers. En juist die pioniersfunctie, juist die fora bij elkaar roepen om daar vanuit krachtige netwerken hen te laten horen en hun teksten en informatie mee te nemen in het verhaal. Ik geef de gedeputeerde wel mee om vooral te zorgen dat deze fora een juiste samenstelling hebben en de juiste gremia en juiste werelden bijeenbrengen.

Lerend uit de praktijk. De gemaakte keuzen in deze startnotitie geven de mogelijkheid om vernieuwend te gaan werken. Juist vernieuwend en lerend op een ontwerpende manier. De traditionele aanpak vanuit de gebiedsvisies en sectoren even aan de kant, maar vooral focussen op de maatschappelijke opgaven die voor ons zijn: de sociale netwerken, het sluiten van kringlopen, innovatie, veiligheid. Ik roep het college dan ook op om zeker als we richting en vorm gaan geven aan de Omgevingsvisie, ook rekening te houden met het zoveel mogelijk meenemen met innovatie en vernieuwing.

Eén overheid tot slot. De PvdA wil naar het geschikte schaalniveau en samenwerken met gemeenten en overheden. Ieder met zijn eigen verantwoordelijkheid, ieder met zijn eigen onderwerpen en ieder met zijn

eigen thema's. Maar juist deze maatwerken, juist deze thema's in de regio bepalen uiteindelijk ook de indeling hiervan. Het ordeningsprincipe, zoals dit is toegepast in het bestuursakkoord, kan prima als voorbeeld dienen. Dus deze maatschappelijke opgaven centraal stellen en vervolgens laten landen in het gebied.

Tot slot wil ik hier nog een paar punten onder de aandacht brengen. Blijf de werkgroep Omgevingsvisie betrekken bij de verdere invulling van de uitwerking van de Omgevingsvisie. Zoek naar de mogelijkheid om de Omgevingsvisie digitaal uit te zetten. Een belangrijk onderdeel. Zorg dat de thema's gezondheid, veiligheid en leefomgeving in het fundament van de visie meegenomen worden. Maar ook vooral: neem de gemeenteraden mee in de hand om te komen tot deze nieuwe Omgevingsvisie.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Maas voor zijn bijdrage en geef dan nu het woord aan de heer Smeets van de fractie van GroenLinks.

De heer **Smeets** (GroenLinks): Voorzitter. Een aantal weken geleden hebben we een prima discussie gevoerd over de Brabantse Omgevingsvisie, het startdocument. En de afspraak was dat er ook nog een memorie van antwoord zou komen naar aanleiding van die discussie. En ik moet u zeggen, toen ik maandag voor het eerst die memorie van antwoord zag, dacht ik: dat doet geen recht aan de discussie. Een flinterdun stukje, waar je tussen de regels door naar de inhoud moet zoeken. Het is wel uitgebreider dan het landelijke verkiezingsprogramma van de PVV, want het zijn twee A4'tjes. Waar gaat het om, voorzitter? In de discussie die we toen gevoerd hebben vanuit GroenLinks, hebben we aangegeven dat natuur en landschap voor ons heel belangrijk zijn als onderdeel van die Brabantse Omgevingsvisie. Dat zien we hier niet terugkomen. Wat we wel zien terugkomen, is wat we ook aangekaart hebben: de burgerparticipatie. Niet de pioniers alleen, maar ook breed wegzetten, zoals een aantal andere partijen hier heeft aangegeven. Maar vooral gaan kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat dit een verhaal van alle Brabanders wordt. Het is een verhaal met een horizon tot 2040. En wij hopen dat er nu echt input wordt geleverd. Het is een foute doorstart om nu met een magere memorie van antwoord te komen, terwijl de gedeputeerde had gezegd 'om het startdocument nu in een korte tijd helemaal te laten aanpassen vind ik lastig'. Ik vertrouw er dan ook op dat afspraak afspraak is. Wat dat betreft geen motie van teleurstelling of motie van optimisme, maar wel teleurstelling in wat er is uitgevoerd. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. De heer Van Overveld ziet af. Mevrouw Surminski, Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Het verhaal over de Omgevingsvisie begint wel heel erg breed en met grootse begrippen. Slagvaardig inspelen op veranderingen, veiligheid, gezondheid, kwaliteit van de leefomgeving verbeteren en duurzaamheid op de langere termijn. Daar kun je niet tegen zijn. Alleen blijkt die lange termijn wel heel erg lang, 90 jaar maar liefst. En wat er in die termijn gaat gebeuren, is toch echt niet te overzien. En daarmee verliest dit in ieder geval relevantie. Maar goed. Na dat heel lange termijnverhaal wordt het dan een stukje concreter. Focus op vier thema's: welvaart, samenwerking, vernieuwing en klimaat. Het lijken me de thema's voor pakweg de komende 20 jaar en dat is dan ook de meest realistische planning. De keuze voor die eerste drie thema's getuigt wat mij betreft van een ontroerend optimisme. We mogen onze handjes dichtknijpen als het daarbij blijft. Want dat is dan toch een teken dat we in ieder geval niet met oorlog of echte serieuze rampen geconfronteerd gaan worden. Het klimaat is wat lastiger. We kunnen ons wapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering door de waterhuishouding op orde te brengen. Maar als we iets willen doen aan de beïnvloeding daarvan, voor zover dat op Brabantse schaal kan, dan moeten we toch niet alleen kijken wat we hier in Brabant doen, maar ook naar wat onze handelwijze voor impact heeft elders in de wereld. Blijven we soja importeren, ontbossing stimuleren, of

nemen we onze verantwoordelijkheid? Gaan we nou echt voor wat we willen of wat de planeet nodig heeft? Ik hoor graag de reactie van GS.

En dan het meest concrete onderdeel, de uitvoeringsstrategie. Hier komt de basiswetgeving terecht en de programma's Water, Natura2000, Omgevingslawaaï en het incorporeren van de Wet natuurbescherming. En hier moet dan ook duidelijk gemaakt worden dat er nog steeds grenzen zijn, dat niet alles wordt losgelaten. Want hier ligt de essentiële taak van een overheid: zorgen dat die dingen gebeuren die mensen niet vanzelf doen, maar die in het algemeen belang wel moeten gebeuren. Opkomen voor kwetsbare waarden, rechtszekerheid geven, want de vrijheid van de een betekent de beperking van de ander. We pleiten daarom voor meer duidelijkheid over deze onderwerpen, van meet af aan. Landschap als verbindende factor is voor ons echt te beperkt. Het moet duidelijk gaan over natuurbescherming. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. De heer Vreugdenhil, ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Iets minder debat dan de vorige punten. Op zich is dat wel jammer. Maar voorzitter, ik haak even aan bij wat minister Schultz zei 'de Omgevingswet is misschien 20% beleid en regeltjes, 80% cultuur'. En ik denk dat dat goed is om te beseffen. En ik denk dat ook de werkwijze van de werkgroep, in samenspraak met het college, de gedeputeerde, ook een heel mooie vorm is geweest om alvast te wennen aan die cultuur. Om ook een cultuur te bouwen met elkaar. Een cultuur die we als Staten moeten hebben, een cultuur die het bestuur moet hebben, maar ook een cultuur die uitstraalt naar Brabant, naar de Brabantse gemeenten, hoe we ook echt een succes kunnen maken van de Omgevingsvisie. Want we gaan voor een goede ruimtelijke ordening naar een goede fysieke leefomgeving. Veel breder, van beleid naar initiatief. Van inspraak naar dialoog.

Voorzitter. En dan komen we nu toch op een punt waar ik lang naar uitgekeken heb. Dromen, denken en nu komen we bij durven. Nu moeten we ook echt durven als provincie. En wat mij betreft wordt het komend jaar dan ook echt cruciaal of we van de Omgevingswet ook daadwerkelijk een succes kunnen maken als provincie. Durven wij dan ook die vraagstukken, die in Brabant leven, op te pakken en daarbij dan ook af te wijken van de geëigende paden en volgens de lijn van de Omgevingsvisie in door te pakken?

Voorzitter. En dan wil ik aanhaken bij de focus. Ik vind het goed dat een beperkt aantal thema's gekozen wordt. We moeten het vooral niet te breed maken. En wat mij betreft hoeven die focusthema's ook niet altijd voor heel Brabant te gelden, maar kan het ook per gebied anders zijn. Maar het is wel belangrijk dat we daarin een echte focus maken, waar we als Brabant het verschil kunnen maken. Dus daarin steun ik de keuze die in het document is gemaakt.

Als het gaat over krachten bundelen komt u met een forum. Ik heb ook in de themabijeenkomst gezegd wat meer in de gedachte van de Right to Challenge te willen denken. Daag gemeenten, regio's en partijen uit om ook met voorstellen te komen om samen met elkaar binnen een nieuwe kijk op ruimtelijke ordening te zorgen voor resultaat. Beperk je niet alleen tot een forum dat is vastgelegd, maar probeer echt die uitdaging in de Brabantse samenleving neer te leggen.

Voorzitter. En dan komen we bij doen. Daar maken wij toch een iets andere keuze. Waar het college zegt vooral voor thema's te kiezen vind ik dat we toch ook de regio's in beeld moeten brengen, omdat we daarmee gebiedsprogramma's kunnen maken. Dat zijn wat mij betreft niet de geëigende regio's. Dat kan per thema ook weer anders zijn. Ik kies daar toch voor een iets andere lijn dan u in het document kiest, maar het gaat vanzelf in de loop van het jaar denk ik weer bij elkaar komen.

En dan het laatste punt dat ik wil maken, voorzitter. Ik heb het toen ook in de Eerste Kamer gezegd: alles zal uiteindelijk staan of vallen met de omgang van de bestuursrechter met de nieuwe vraagstukken die op hem afkomen. En we hebben een heel mooie bijeenkomst gehad 'Behoorlijk handelen voor de Brabantse leefomgeving', waar al een paar heel mooie richtlijnen aangegeven werden hoe we er ook over kunnen denken als provincie. Niet meer vanuit jurisprudentie denken, maar vanuit goede voorbeelden, die we wat

mij betreft het komend jaar ook voor het voetlicht gaan brengen. En ik denk dat juist de provincie een goede bestuurslaag is om het op deze thema's uit te proberen en daarmee dus ook te kijken hoe dat nou in bestuursrechtspraak naar de toekomst toe landt. Om dat vorm te geven en te kijken hoe we samen met gemeenten en het Rijk kunnen komen tot een juridisch kader, dat ook past bij de nieuwe manier van werken. Ik zou ook graag verder willen gaan met de werkgroep. Volgens mij hebben we daar een heel mooie werkwijze uitgezet. En ik vind het ook een voorbeeld van hoe we meters kunnen maken, ook op dit dossier. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Als laatste in de rij de heer Heijman van Lokaal Brabant. Ziet af van het woord. Dan kijk ik even naar de gedeputeerde of hij terstond in staat is om de beantwoording ter hand te nemen. Ja. Aan hem het woord. De gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Waar zullen we eens beginnen? Laat ik stellen dat ik heel blij ben met de bijdragen van een groot deel van uw Staten waar het gaat om het behoud van openheid, creativiteit en ambachtelijkheid om de durffase in te gaan. Mevrouw Van Brakel refereerde aan het advies van Brabant Advies, dat we deze week hebben gekregen. U ziet ook dat Brabant Advies ook zelf best zoekt naar die frisse kijk vooruit. Ik zou mijn bijdrage bij wijze van spreken willen opdragen aan Floris van der Maat, degene die straks in Brabant zijn weg zal vinden. En aan de andere kant zitten daar zinnetje tussen als 'verwachtingenmanagement', 'ben reëel' en 'het mag wat zakelijker en concreter'. En als je die balans in dat advies van Brabant Advies ziet, dan is dat volgens mij precies de expeditie waarmee we bezig zijn. Ik denk dat mevrouw Klitsie terecht zei: we nemen een foto, maar we zijn een film aan het maken. Waarbij het ook niet altijd makkelijk is om op basis van zo'n still te zeggen: hoe zou die film er in zijn geheel uitzien? Maar ik ben dus blij met de steun voor vooral een proces, waarin we moeten durven en niet op zoek moeten naar de routines.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, u bent al weer wat verder, gedeputeerde. Maar u refereerde ook even aan het advies van Brabant Advies. Ja, ik heb dat ook gelezen. Ik vind overigens dat Brabant Advies wel heel snel ook wil focussen en kokeren. En mijn pleidooi is juist om dat op het juiste moment te doen. Doe dat nu nog niet. Ga eerst nog vooral de creativiteit opzoeken en out-of-the-box. En daarna het verwachtingenmanagement waar ook Brabant Advies en meer partijen op komen. Dus het gaat om het momentum wanneer u welke slag gaat slaan, om het zo maar te zeggen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat zijn we met elkaar eens. Daar hoort wat mij betreft de keuze bij door het juist consequent over de inhoud en de droom te hebben. Van wat we nu willen en hoe willen we dat Brabanders daarin ook zelf hun weg weten te vinden? Bijvoorbeeld de inbreng van de PvdA en ik kijk ook naar de inbreng van de heer Vreugdenhil. We gaan dus niet bij gebieden of bij gemeenten beginnen. We blijven juist heel consequent vanuit die inhoud. Maar je zult die inhoud ook moeten durven benoemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Daar ben ik het helemaal mee eens. Maar de vraag is wanneer. En wij zouden er juist voor willen pleiten om dat na deze fase te gaan doen. Dus deze fase nog

even helemaal los. Laat de creatieve ideeën en dat out-of-the-box-denken maar komen en daarna pas te gaan ordenen. Volgens mij krijgen we dan veel meer opbrengst.

De **voorzitter**: Ja. Dat was uw punt. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. Ik ga me niet herhalen. Volgens mij zijn wij het verregaand eens. Juist om een verbinding te maken naar Brabanders die hier niet elke dag onze taal spreken, zullen we het wel moeten benoemen in de zin van thema's die Brabanders vandaag de dag als belangrijk en nabij ervaren. En daar hoort volgens mij ook het lef bij om de inhoudelijke opgave toch te duiden zonder dat je je daar nu per se op vastlegt. Maar het is wel de trigger of de uitdaging om in verbinding te komen met de Brabanders die de toekomst van Brabant vormgeven. Dus, voorzitter, nogmaals, ik ben echt heel blij met die steun. En tegelijkertijd hoor ik u ook een aantal punten zeggen van 'waak daarvoor' en 'houd dat vast'. Ik blijf als belangrijk motto 'denken door te doen' benoemen. Ik zou het erg op prijs stellen als uw Statenwerkgroep daarin actief blijft om de innovatie die we hebben ingezet met elkaar te monitoren en daar bij te sturen. En daar hoort echt een signaal bij. Want we kunnen misschien het gevoel hebben dat het allemaal nog niet zo Brabants is, maar als mijn mensen een presentatie houden van ons traject ten overstaan van de andere provincies, dan vinden al die andere provincies dit wel heel Brabants wat we aan het doen zijn. En dat geeft vertrouwen, omdat wat ze dan benoemen het lef, de durf en de vernieuwingsdrang zijn die in het voorstel zit. Geen praatclub. Dan krijg je al die weging. En ik hoor de teleurstelling bijvoorbeeld bij de heer Smeets over de memorie van antwoord: kort. Ja, kort, en misschien ook niet de volledige weergave van de echt goede discussie die we met elkaar hebben gevoerd. En daarvoor excuus. Maar ik wilde per se niet dat we met een heel lang memorie van antwoord weer vooral tekst zouden produceren, terwijl we volgens mij heel goed begrijpen waar we met elkaar heen willen en welke spanning we daar met elkaar te delen hebben.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag ging ook over die memorie van antwoord. Weliswaar kort en als het kan heel graag op een A4'tje, maar dan moet er wel iets zinvol staan. En dit was zo nietszeggende invulling van wat er stond. Dan kan het kort zijn, maar waarom wordt er dan niet gewoon een inhoudelijk verhaal neergezet en alleen maar een aantal slogans?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, die typering verwerp ik. Het is geen opsomming van slogans. Het is een oprechte inzet om te verwoorden waar de discussie over ging. Ik weet dat de heer Smeets hecht aan de betekenis van landschap. Daar heb ik een niet mis te verstane zin aan gewijd om duidelijk te maken hoe belangrijk ik dat vind en dat wij landschap echt een verbindend thema vinden. Dan denk ik dat ik toch heel duidelijk ben, mijnheer Van Hattem. Dan mag u dat heel makkelijk framen als ambtelijk proza, maar dan denk ik: als u die verbinding naar die hardwerkende Brabander wilt maken, dan zult u toch ook zelf invulling moeten geven aan wat u dan als verbindende thema's wel zou willen benoemen, in plaats van het een beetje wegzetten van onze mensen die volgens mij hun best doen om te verwoorden wat u als Staten met elkaar wisselt.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Het is zeker niet bedoeld om ambtenaren weg te zetten. Dat heb ik ook duidelijk in de themavergadering gezegd. Ze doen hun best, maar het gaat er uiteindelijk om waaraan de gedeputeerde en GS hun goedkeuring geven en wat ze richting PS sturen. Daarin ben ik teleurgesteld. Ik kijk ook naar hoe wij als provincie het afgelopen jaar hebben opgetreden bij grote kwesties in de leefomgeving. En dan grijp ik met name toch even terug op het debat rond de asielzoekerscentra, hoe de houding hier is geweest van de provinciale overheid en in het verlengde daarvan van de gemeentelijke overheden. Als we dan toch integraal kijken, kan ik alleen maar zeggen dat de burger vooral is buitengesloten. Letterlijk zelfs hier bij het provinciehuis met betonblokken en ME voor de deur. Dan denk ik: hoe kun je met zo'n verhaal afkomen terwijl je, als het erop aankomt, als het echt spannend wordt, met de rug naar de burger gaat staan. En dan denk ik, kom dan met een serieus verhaal.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik heb erg genoten van al die Brabanders die zijn opgestaan om inderdaad steun en hulp te bieden aan mensen die het nodig hebben. En dan zie je inderdaad waar maatschappelijke thema's echt wervend kunnen zijn, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: De heer Smeets. Er was nog een interruptie van Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Ja, voorzitter, dank u. We hebben twee A4'tjes gekregen van de uitgebreide discussie in de themavergadering, die door onze fractie en andere fracties serieus is voorbereid. Als het op twee A4'tjes kan, dan ben ik daar een voorstander van, want dat scheelt weer heel veel bomen. Maar waarin ik echt teleurgesteld ben, is dat wij een heel goede discussie voeren en dat er dan zo'n mager stuk komt als verslaglegging.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Smeets** (GL): Mijn opmerking en verzoek aan de gedeputeerde is om dat in het vervolg van het proces duidelijk te maken. En ik wil ook een duidelijke scheiding tussen de werkgroep die met de Omgevingsvisie bezig is en degenen die in het thema ruimte zitten, want anders ga je als slager je eigen vlees keuren. Dank u wel.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Dank u wel voor uw opmerking.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, mijnheer Smeets, dat wil ik u best geven, maar ik ben niet uw notulist. Dus ik ben niet aangesteld om verslag te doen van uw bespreking. Ik wil in een memorie van antwoord de kernpunten benoemen, die benoemd moeten worden voor het vervolg. Dat heb ik bijvoorbeeld ten aanzien van het echt heel belangrijke thema van landschap – ik noem het nogmaals – naar eer en geweten gedaan. En wat mij betreft is die memorie van antwoord het heel kort en kernachtig onderstrepen van de dingen waar u aandacht voor heeft gevraagd en die we in het vervolg zullen opnemen. Maar nogmaals, ik heb een verbinding gemaakt om ook in die vervolgprocessen die kwaliteit met elkaar te borgen. Dus u mag mij op andere momenten daarin ook weer bevragen en afrekenen.

Mevrouw Van Brakel. De typering van niet te snel doodslaan en het is al in beton gestort. Ik snap niet zo goed dat u tot zo'n typering komt. Nogmaals, dan weeg ik ook de woorden die anderen daarin leggen. Bij anderen zie ik juist een hunkering dat het al een slagje concreter mag. En die balans hebben we volgens mij juist goed getroffen in het document, dat wij vandaag hopelijk vaststellen.

De **voorzitter**: Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Nou, dat bedoel ik wellicht een beetje in dezelfde bewoordingen als de heer Smeets. Wij denken dan met goede reacties naar uw startnotitie te komen. En dan verwacht ik eigenlijk ook dat die reacties ook in die startnotitie opgenomen worden. Want dan vind ik dat u kennelijk nog openstaat voor allerlei zaken. Maar nu leek het erop: van die notitie blijft u gewoon af en u mag het met een memorie doen et c'est tout. En dat baart mij zorgen, want als we zo ook omgaan met de burgerparticipatie, die u nog moet ophalen, dan heb ik zoiets van dat het wel in beton gestort lijkt te zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dat is echt niet de bedoeling. Dus het is oprecht niet de bedoeling om op die manier de zaak in beton te storten. Op basis van uw inbreng kan ik een heel nieuwe startnotitie publiceren. Maar daarmee verlies ik ook de verbinding met de mensen die in het voortraject van die startnotitie juist zijn meegekomen. Beschouwt u dat maar als mijn zoektocht hoe ik dat dan met elkaar verbindt. Nogmaals, daar heb ik uw hulp bij nodig. Maar duidt het niet als GS die vooruitlopend op die juist te maken creatieve vervolgslag, die durffase ..., alsof wij ons vastklinken in betonnen uitgangspunten.

De **voorzitter**: Oké. Van Brakel.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat u nu juist ook wel een goed punt aanhaalt. Want ik snap dat u informatie bij anderen heeft opgehaald en daar misschien ook verwachtingen heeft gewekt. Maar we hebben het hier wel over een startnotitie. En dat houd ik toch ook zeker tot de bevoegdheden van onze Staten. Dus dan verwacht ik juist dat wij als Staten hier nog inbreng kunnen geven. En het is ook voor de buitenwereld, als u daar input gaat ophalen, van belang dat u de kaders meegeeft waarbinnen we kunnen bewegen. Dus ook al verwachtingenmanagement op het proces. Laat ik het zo maar noemen. Ik snap dat dat een zoektocht is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Volgens mij verstaan we elkaar goed. Maar nogmaals, misschien met wat meer tijd kies je dan voor een andere vorm dan de huidige memorie van antwoord. Maar het is echt een oprechte bedoeling om de kernopgave die u ons meegeeft te verwoorden. En natuurlijk zijn we erop gericht, juist om in het komende halfjaar/driekwart jaar, die durffase, die verbinding naar de Brabanders te maken. En dan maak ik inderdaad een onderscheid. Ik kijk naar de inbreng van de heer Van Hattem. Alle Brabanders komen in positie als het gaat om onze Omgevingsvisie, want dat is geborgd via onze meer formele kant. En tegelijkertijd - en daar hebben wij het forum voor de Brabant Pioniers voor aangegeven - wij willen graag inderdaad de uitdaging neerleggen richting de pioniers, richting mensen die daarin willen voorgaan om met ons die visie verder in te vullen. En hoe doen we dat dan?

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Mensen die in willen vullen. Maar u selecteert zelf al bepaalde doelgroepen voor. Hoe gemaakt is zo'n constructie dan? Dat is dan toch een gekunsteld verhaal?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Kijk, de heer Van Hattem wil heel graag suggereren dat ik mensen aan het selecteren ben terwijl, daar ben ik echt ook weer in de uitdaging om dat creatief en open te doen. Daar ben ik nog even over aan het nadenken. Als een gedeputeerde pioniers gaat selecteren, denk ik dat ik misschien wel heel weinig pioniers vind. Die zien mij aankomen. Ik zoek juist naar het clubje mensen dat in onze denk- en durftank nieuw acteert. Ik heb het idee om die ook maar eens een actieve rol te laten vervullen in het werven van pioniers. Hoe doe je dat? Volgens mij niet door alleen intern een vacature op te hangen. Dan ga je op een wervende manier op zoek, maar dan vraag je ook aan mensen echte pioniersgeest om zich ook kenbaar te maken, om verantwoordelijkheid te nemen en niet alleen maar in een klankbordgroepje te gaan zitten. Ik zoek dus echt de pioniers. En dat gaan we op een creatieve manier doen.

De **voorzitter**: Het punt is helder. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, maar voorzitter, zo heeft u het niet opgeschreven in het stuk dat voorlag. Want daar wordt het voorbeeldje gegeven van een man met bepaalde ideeën die er niet voor werd gevraagd. Vrouwief werd er wel voor gevraagd. Zij keken elkaar aan en vroegen zich af: waarom ik wel en jij niet? En dat zou dan de opzet moeten worden van het hele verhaal. Het was al een beetje wat ik bedoelde met het prozaverhaal. Zulk soort teksten.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn punt is dat u het dan anders heeft opgeschreven dan wat u hier nu vertelt. Dus schrijf dan ook meteen op dat het voor u nog niet duidelijk is en dat u het nog uit gaat werken. En niet met een verhaal op de proppen komen dat al is uitgewerkt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Ik wil de gedeputeerde nu vragen met enige spoed...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik herken me niet in de typering van de heer Van Hattem van een document. Volgens mij haalt hij hier dingen door elkaar. Maar nogmaals, reken ons straks af of we pioniers hebben weten te vinden en of die vooral een uitdagend verhaal hebben weten neer te leggen, waarin - nogmaals, dat onderstreep ik - we geen afstand nemen van de Agenda voor Brabant. Kennis en innovatie zijn volgens mij, juist ook bij de Omgevingsvisie, het fundament van waaruit wij echt willen vertrekken.

Mevrouw Dirken vroeg of zij ons nog steeds mag aanspreken op de doelen, zoals die in het bestuursakkoord stonden. Ja, natuurlijk, want daar heb ik voor getekend. Tegelijkertijd leggen wij met een Omgevingsvisie een verhaal neer, dat structurend moet zijn voor programma's die ook over deze bestuursperiode heen gaan. Die discussie hebben wij gevoerd. Ik zoek daarin echt naar een ordening die ook ruimte laat naar een opvolgend college om daar de goede dingen te doen. Ik denk dat ik die het best vind juist door een thematische keuze te maken, thematische programma's. En van daaruit, mijnheer Vreugdenhil, vanuit de thema's naar de gebieden. En niet vanuit de gebieden naar de thema's. Dat is volgens mij ook de beste manier om te borgen dat dat adaptieve, dat wendbare, in het programma blijft zitten.

De **voorzitter**: Mag ik u vragen nu zo langzamerhand...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Nogmaals, ik probeer het kort te houden, maar ik probeer ook recht te doen aan ieders bijdrage. De heer Maas heeft het ontwerpende karakter nog eens benadrukt. Dat vind ik ook heel belangrijk. Ook de betrokkenheid van onze gemeenten. Die hebben wij volgens mij getypeerd, maar niet door te suggereren dat we een Omgevingsvisie maken waarmee we alle gemeenten gaan binden. Gemeenten moeten zelf een visie maken die hen zelf bindt. En we proberen zoveel mogelijk, juist vanuit de inhoud, ook tot samenbinding te komen. Maar dat betekent dat je dat op basis doet van partnership en gelijkwaardigheid en niet onder aansturing van een provinciaal proces.

De inbreng van mevrouw Surminski. We moeten niet in een woordenstrijd terechtkomen. Ik vind belangrijk dat u onderschrijft dat het niet alleen maar gaat over het perspectief van Brabant, maar we ook buiten onze grenzen moeten kijken. Ik denk juist met thema's als klimaat zekerheid en het circulair maken van de economie, neem je ook die verantwoordelijkheid ten opzichte van aspiraties die buiten Brabant op welzijn en welvaart worden gemaakt. Dus volgens mij zit dat juist in die thema's. U zegt natuur belangrijker dan landschap te vinden. Dat vind ik een ingewikkelde discussie, omdat ik weet dat afhankelijk van waar je komt dat landschap juist een omvattender begrip is, waarbinnen natuurkwaliteit een enorm belangrijke waarde is. En volgens mij moeten we niet in die woordenstrijd terechtkomen, maar vooral onderstrepen dat we dat belangrijk vinden.

De heer Vreugdenhil, 20% beleid en 80% cultuur. Volgens mij is dat meer dan waar. En dat is ook iets om elkaar voortdurend voor te houden. Dus inderdaad 20% beleid en 80% cultuur is dingen doen. Verandering met elkaar doorleven. En nogmaals, ik hoop oprecht ook een beroep op u te kunnen doen om dat via de Statenwerkgroep te blijven invullen.

The Right to Challenge, ik besef dat ik misschien juist daar te kort door de bocht ben geweest in mijn memorie van antwoord. Want dat was een element dat we in de themadiscussie hebben benoemd. Dat vind ik echt een interessant thema om verder mee te nemen.

We hebben inderdaad verschil van inzicht nu over hoe je van thema's naar gebieden komt of andersom. In die zin is het een document dat wel onderscheidende keuzen maakt.

Ik ben tot slot blij met het onderstrepen van u van het belang dat we niet alleen maar kijken naar de visie en de programmering, maar dat het succes echt wordt bepaald ook door de mate waarin de vernieuwing doorwerkt in hoe wij in Nederland het bestuursrecht invullen. En ik was samen met u bij die bijeenkomst. Dat is ook echt experimenteel. Je ziet dat je dingen benoemt die heel lang niet zijn benoemd. Als het gaat om behoorlijk handelen in de leefomgeving. Ik mag echt iedereen aanbevelen om nog eens op onze website te kijken naar het verslag van die bijeenkomst en het onderzoek dat daaronder ligt. Even voor de mensen met wat grotere afstand, we hebben daar ook kritisch geëvalueerd hoe een aantal Brabantse zaken is verlopen die bij de Raad van State zijn beland. Dat zijn volgens mij precies de zaken om van te leren.

Tot slot de uitdaging erg Brabants. De inhoud wil ik heel graag tot me nemen. Ik wil vooral nu onderstrepen – en nogmaals, dat wordt vaak buiten Brabant wat meer gezien dan binnen Brabant – is dat de manier waarop we het doen, het proces, waarlijk innovatief wordt gekwalificeerd, ook door anderen.

En dan, voorzitter, wil ik afsluiten. Als uw Staten – en ik heb in de memorie van antwoord naar de vorm gezocht – essentiële elementen aan de kaderstelling willen toevoegen, dan heeft u daarvoor een instrument. Ik had een herzien ontwerpbesluit kunnen voorleggen, maar dat heb ik juist in het perspectief van wie welke verantwoordelijkheid neemt overwogen, maar niet gedaan. Met een memorie van antwoord heb ik integer bij u neergelegd wat ik begrepen heb wat uw opdracht is voor het vervolg. En ik hoop dat dat voldoende voor u is om te kunnen instemmen met de startnotitie.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage. Ik inventariseer of er behoefte is aan een tweede termijn. De fractie van de VVD zie ik niet. Mevrouw Van Brakel ook niet. Everling, SP. Van Hattem? Ja. Aan hem het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Kort nog even. Het blijft voor ons toch echt een zwaarwegend punt. De gedeputeerde noemt het hier onderscheidende keuzen maken. Het zijn wel keuzen die heel erg leunen op het huidige bestuursakkoord van de PvdA, D66, de VVD en de SP. Dat is toch wel een heel zwaar politiek gekleurd akkoord. En dit maakt te weinig ruimte voor toekomstige beslissingen, wat er voor zal zorgen dat deze Omgevingsvisie over een paar jaar weer grondig herzien zal moeten worden. En ik denk dat juist voor Brabant, om echt een slag te maken richting de toekomst met een mainportregio erbij, dat daar veel meer uit te halen is in de fysieke leefomgeving. En wat we er nu voor terugkrijgen, zijn wollige verhalen over klimaat zekerheid. Daar zakt mij de moed in de schoenen.

En tot slot, het Brabantse pionieren blijft toch echt een verhaal dat van bovenaf te veel wordt aangestuurd. Het is te weinig echt luisteren naar de burgers. Ik heb al een voorbeeld genoemd. Maar ik heb al weer begrepen waar dit college zijn inspiratie vandaan heeft gehaald, net zoals de Juche-ideologie uit Noord-Korea is ontleend, zijn de Brabantse pioniers waarschijnlijk geïnspireerd op de Junge Pioniere, de politieke massajugendorganisatie in de DDR, waarmee onze socialistisch-communistische cirkel weer rond is, tot vreugde van wederom GroenLinks en de SP.

De **voorzitter**: Interruptie van de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik zou het jammer vinden als de PVV hier nou mopperend achterblijft. Want ik denk dat er in eerste termijn een aantal goede opmerkingen is gemaakt. Ik denk dat de gedeputeerde in mijn beleving, maar ik denk ook volgens een aantal andere partijen, op een heel goede manier is ingegaan op juist dat coalitieakkoord. Welke punten zijn er nou nog waarvan u zegt: dit ademt volledig het coalitieakkoord uit? Ik vond nou net de beantwoording van de gedeputeerde juist hierin heel helder.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik heb het voorbeeld van de klimaat zekerheid al genoemd. Dat zijn echt van die verhalen waar dit college veel te veel de nadruk op legt. Ik heb al aangegeven dat aan de opgavenkant te sterk de nadruk zit op een politieke kortetermijnvisie. En de langetermijnvisie moet eigenlijk veel algemener, veel meer op de Brabantse standaardsituatie. Van dat we hier de rivier de Maas hebben. Die kunnen we niet op een andere plek neerleggen. En daar moeten we van uitgaan. Echt vanuit ons landschap als verbindend thema. Dat is op zich goed, maar dan wel van daaruit beredeneerd wat echt de kern van onze infrastructuur, woonomgeving etc. is. En niet allerlei onduidelijke ambities, die echt vanuit een politieke voorkeur komen.

De **voorzitter**: Het punt is helder. Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik ben blij met de nuancering die u erin maakt. Kijk, klimaat zekerheid, agree to disagree, prima als u dat blijft noemen. Maar ik hoor ook een aantal heel goede dingen zeggen waarvan ik zeg: daar kunnen we in het komende proces prima mee aan de slag. Dus ik hoop toch dat u iets minder mopperend straks van het spreekgestoelte af gaat. En dat we weer gezamenlijk de rijen sluiten en het durfproces in kunnen gaan. Ik zie er nog steeds mogelijkheden in, ook samen met u.

De **voorzitter**: De rijen sluitend.

De heer **Van Hattem** (PVV): Op zich is de ontwikkeling van het omgevingsrecht wel iets waar wij wel achter staan. Dat hebben we ook altijd gesteund, de nieuwe Omgevingswet. Daar geen misverstand over.

Maar wel vanuit de gedachte: eenvoudig beter. Dat het echt een vereenvoudiging wordt voor burgers, ondernemers en overheden. En niet een te complex proces, waarbij we dit als toch iets te ingewikkeld en zweverig geheel vinden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Ik wil dan even kijken of er nog verdere meldingen zijn. Niet bij D66. Bij de heer Maas ook niet. De heer Smeets. Mag ik vragen kort en krachtig? We moeten hierna nog twee voorstellen behandelen.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Misschien was het ook beter geweest om deze discussie op een ander moment te organiseren. Dank u wel, gedeputeerde, voor het beantwoorden van de vragen. Ook fijn te horen van de PVV dat ze ook achter verbindend landschap staan. Dat waren positieve woorden van de PVV. Ik ga ervan uit dat in de komende periode, zeker op belangrijke momenten - het ging vandaag over kaderstelling - de argumentatie en de onderbouwing, ook als we een themavergadering hebben, goed wordt weergegeven. Dus ik geef zeker de gedeputeerde het voordeel van de twijfel. Ik ken hem als transparant en open. En ik ga ervan uit dat we dat in de komende periode ook weten te continueren. Dank u. Dit was kort en krachtig, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, dat scoorde op die criteria best hoog. Van Overveld zag af. Surminski ook niet meer. Vreugdenhil ook niet. Jawel? Nee. Heijman ook niet.

De gedeputeerde heeft geen behoefte meer om te reageren.

Dan sluit ik hierbij de beraadslagingen over dit voorstel en druk ik op de bel om aan te kondigen, ook voor degenen die buiten de zaal zijn, dat we hierover nu gaan stemmen. Ik dank u voor uw medewerking. Ik kijk even rond of er nog mensen in de nicotinekamer zijn. Dat is ook niet het geval. We kunnen wel beginnen.

Besluit 97/16, het startdocument Brabantse Omgevingsvisie. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van Brakel** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is door uw Staten aangenomen.

93/16 Vijfde wijzigingsverordening legesverordening Noord-Brabant 2012 en voorstel begrotingswijziging legestarieven 2017

De **voorzitter**: Dan gaan we nu naar de behandeling van het voorstel betreffende de vijfde wijziging van de Legesverordening en de daarbij behorende begrotingswijziging legestarieven 2017. Daarover een paar woordmeldingen. Ik kijk eerst naar de fractie van het CDA, de heer Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Dank, voorzitter. Voorzitter. In het stuk komen een paar keer de woorden 'kostendekkendheid' en 'de andere provincies' terug. En de vraag die bij ons resteert, is de volgende. Er is weliswaar gekeken naar de kostenstructuur, maar is er ook gekeken of er bij de kostenopbouw tussen de provincies en de effectiviteit van die kosten nog winst te behalen is? Met andere woorden, vindt er een benchmark tussen provincies plaats?

En dan nog een andere vraag. En dat was wel een bijzondere, vonden wij. Je ziet vaak bij onttrekkingen, of bij bijvoorbeeld water- en ontgrondingsvergunningen, dat er vaak gekeken wordt naar volumes, terwijl die geen directe relatie hebben met de complexiteit van de vergunning. Daar zouden we graag ook een antwoord op hebben hoe dat eigenlijk kan. Want je zou het ook kunnen omdraaien. Je hebt een bepaald kostenpatroon en daaruit volgt een legesbedrag. Maar je kunt natuurlijk ook kijken naar wat de complexiteit van een vergunning is en daar kun je, zeg maar, een ander kostenplaatje aan hangen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Braspenning voor zijn bijdrage. Dan mevrouw Roijackers. En daarna eventueel mijnheer Heijman. Ik kijk even of hij daarvan gebruikmaakt. Nee! Dus dan wil ik de gedeputeerde vragen meteen hierna te reageren. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, we zitten met GroenLinks op hetzelfde spoor als het CDA. Dat is wel interessant, maar ik denk linksom in plaats van rechtsom.

Voorzitter. Door de hogere uitvoeringskosten vanuit de NB-verordening lukt het ons niet meer om de leges kostendekkend te laten zijn. GS stellen nu als dekking voor 286.000 euro uit de DU-uitkering natuur. En GroenLinks is hier kritisch op, want hoe draagt afdekking van gedeerde vergunninginkomsten nu bij aan het behalen van de natuurdoelen? Denk aan het bereiken van een goede kwaliteit van onze lucht, water, bodem en biodiversiteit. Daarom vragen wij aan GS: hoe lossen die andere provincies dit eigenlijk op?

De impact van de Omgevingswet zal tot gevolg hebben dat de Legesverordening en de tarieventabel worden herzien, waarbij een ingrijpende vereenvoudiging waarschijnlijk lijkt, zo stelt het stuk. Wat bedoelen GS hier nu precies mee?

En ten slotte, voorzitter, een vraag over de tariefbijstelling. Hoe kan onze ervaren provincie zich nu zo vergist hebben in de inzet voor het vergunnen van de ontgrondingen? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Ik wil de gedeputeerde dan vragen of hij meteen op deze vragen kan antwoorden. Dat lijkt het geval. De gedeputeerde van Financiën, onze penningmeester, de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Een paar vragen gesteld. De heer Braspenning vroeg of de opbouw van kostensoorten ook gebeurt op basis van benchmarking en een vergelijking met provincies. Ik doe dat even zonder dat ik de intensiteit van die benchmark zie. Mijn beeld is dat we dat eigenlijk nog te weinig deden en dat we daar nu extra op zijn gaan inzetten. Maar dat het ook wel per beleidsdomein verschilt. Ik kom dan toch in de context van natuur terecht, daar waar er vaak wel sprake is van gestandaardiseerde normen. Dus het is per domein verschillend. In zijn algemeenheid denk ik dat gemeenten wat verder daarin zijn dan provincies. Maar weet u dat het op dit moment ook echt wel een verbetering is, die we als provincies met elkaar zijn gaan maken om het niet allemaal zelf te doen, maar vooral om inzichtelijk te maken waar verschillen op gebaseerd kunnen zijn.

De vraag van mevrouw Roijackers over ontgrondingen. Dat gebeurt ook door beperkingen, dat je niet volledig kostendekkend kunt zijn in de tariefstelling vanuit de kaders voor natuur. Waar zoeken provincies dan een oplossing? Inderdaad in de brede doeluitkering natuur zoals we die gekregen hebben, omdat het ook moeilijk voorstelbaar is dat je dat dan maar ergens anders zou zoeken. Het is vanuit de kaderstelling natuur dat er beperkingen worden opgelegd over de mate van kostendekkendheid. En dan is het ook goed voorstelbaar dat je dat tekort aanvult vanuit de middelen die je ter beschikking hebt gekregen voor natuur. Dat vind ik een interne logica waar ik maar niet te veel aan zou willen rommelen.

De **voorzitter**: Interruptie Braspenning.

De heer **Braspenning** (CDA): Voorzitter. Ik doe het even met een interruptie. Dan is de tweede termijn dadelijk overbodig. Is het voorzienbaar dat we in 2017 daar nog eens wat dieper op ingaan? Of zijn er al afspraken over met provincies om daar eens wat dieper op die materie in te gaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik wil u graag toezeggen, ook omdat we natuurlijk ook nog een beweging maken, waarbij ik een kleine slag om de arm houd. Ik wil heel graag een inventarisatie doen van wat precies de stappen zijn die we dan aan het zetten zijn. Ik maak een heel klein voorbehoud, omdat we ook weten dat in de omslag en de stelselherziening naar een nieuwe Omgevingswet we natuurlijk vrij veel gaan lostrekken van wat nu allemaal standaard en geregeld is. Dus het gaat aan de ene kant om verbeteren wat we nu hebben. Maar we weten ook, zeker als het gaat om vergunningverlening en leges, dat er een iets

disruptievere ontwikkeling aankomt, namelijk de doorwerking van de stelselherziening op ons hele stelsel. Daar gaat u ook over praten. Ik zal u die informatie op papier over de huidige stand van zaken aanreiken.

De heer **Braspenning** (CDA): Ja. Want dat staat er namelijk een beetje dubbel in. Er staat 'we hebben een Omgevingsvisie die eraan komt en die zorgt voor een aantal veranderingen'. Terwijl er ook staat 'we gaan in 2017 daar nog eens een keer naar kijken'. Dus vandaar de vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Toch even over die DU, de doeluitkering natuur. Het doel is niet om bedrijven te compenseren voor een al te hoge legesbijdrage. De doelen zijn behoorlijk omkaderd vanuit bijvoorbeeld de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de biodiversiteitsdoelstellingen. Daar hebben wij geld voor gekregen. Natuurlijk valt dit allemaal onder ecologie, toezicht, handhaving etc. Dat snap ik wel. En vergunningverlening met name. Maar het doel kan dit toch niet zijn, gedeputeerde?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mevrouw Roijackers. Dan zou ik u willen voorstellen om een alternatieve dekking aan te wijzen. Maar dat zal ook niet zo meevallen. Juist de consequentie van het feit dat wij beperkingen hebben om volledig door te belasten. Maar nogmaals, dat heeft ook een positief effect op het bereiken van doelen. Want dat betekent dat je initiatiefnemers niet de volledige kosten in rekening brengt, maar slechts een gedeelte daarvan. Dus ja, ik blijf toch vasthouden aan de interne consistentie, dat daar waar wij niet volledig kostendekkend kunnen tarifieren, dat dat wel uit het vierkant natuur en ten dienste van natuur is gedaan en dat het dus verantwoord is om de kosten uit de brede doeluitkering te dekken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Vanuit het vierkant natuur. Het klinkt bijna als een boekhouder. Terwijl ik denk dat als wij vandaag een 186 pagina's tellend stuk hebben gekregen over de biodiversiteits stand van zaken, waarbij wordt gezegd 'zolang je niks doet aan die bronnen van verontreiniging schiet het niet op met het behalen van de natuurdoelstellingen, hoeveel natuurgeld je er ook tegenaan gooit'. U zou bijvoorbeeld kunnen kijken of u dit financiële probleem kunt oplossen vanuit bijvoorbeeld de portefeuille van de heer Pauli.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou ja, goed. Mevrouw Roijackers. Het is echt uw discussie hè. U heeft vandaag eerder met elkaar ook gesproken over wat we investeren vanuit autonome middelen in het Natuurnetwerk Brabant. Volgens mij heeft u ook onderlijnd dat dit college heel veel doet voor natuur. Dat doet het met veel steun vanuit uw Staten. Dat doet het ook met inzet van autonome middelen buiten de doeluitkering. En dan denk ik dat we al onze autonome middelen in dienst van de natuur stellen, maar we hebben ook nog andere ambities. En ik vind oprecht, daar waar het echt een idee is van de wetgever om ons te beperken in het doorbelasten van de kosten die we maken, dan is het toch logisch om in ieder geval daar te beginnen. Op het moment dat je knelpunten ervaart en zegt echt geld tekort te komen voor die natuurambities, dan mag u denk ik in een keurige financiële afweging breder om u heen kijken. Maar die indruk hebben wij op dit moment niet. Volgens mij hebben wij bij de forse ambities die we hebben ook een heel forse financiële inspanning gelegd, die maakt dat ik nog niet naar de zakken van de heer Pauli kijk.

De **voorzitter**: Komt u tot een afronding.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Er was nog een vraag, maar dat was een wat retorische vraag. Die ging over de kosten voor de ontgrondingsvergunningen. Mevrouw Roijackers zei 'hoe kunt u zich daar zo in vergist hebben?'. Ik kan alleen maar zeggen dat we het nu gewoon transparant hebben gemaakt. Ik denk dat we helder hebben gemaakt waar het verschil zit. Dat we uiteindelijk tot een bijstelling komen die in ieder geval in de doorwerking en de leges beperkt blijft. Maar ja, goed. We gaan nu veel meer dan in het verleden uit van het gemiddelde tarief. De basis waarop we in het verleden de berekening maakten was te optimistisch of te pessimistisch ingeschat. Net aan welke kant je kijkt. Nou ja, goed. Die transparantie betrachten wij. En daar mag u inderdaad die opmerking bij maken. Voorzitter. Dank je.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en stel voor dat we hiermee de beraadslagingen sluiten over deze twee voorliggende besluiten, die ik nu in stemming wil gaan brengen. Ik denk dat we tot stemming kunnen overgaan. Allereerst besluit 1, 93/16, de vijfde wijzigingsverordening. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP. Niet in de zaal. Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit besluit aangenomen. Dan besluit 2, 93/16, de aanpassing van de tarieven 2017 van de leges. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Braspenning** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP was er niet. Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Aangenomen.

96/16 Slotwijziging 2016 en 1^e begrotingswijziging 2017

De **voorzitter**: Dames en heren. Dan komen we bij het laatste bespreekpunt op deze agenda. Dat betreft een slotwijziging Statenvoorstel eerste begrotingswijziging 2017. Twee woordmeldingen. Allereerst mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, de PVV wil in dit agendapunt, de Slotnota 2016 en de begrotingswijziging 2017 graag enkele beschouwende slotwoorden kwijt. Wij vatten daarmee het beleid van dit college samen. Het rampzalige en desastreuze beleid van dit college welteverstaan. Want, voorzitter, van perspectiefnota tot slotnota, telkens opnieuw kan enkel en alleen geconcludeerd worden dat het college duurzaam doordendert richting een gifgroene EU-heilstaat. Een beetje doordenderen op de Brabantse wegen zit er daarentegen niet in voor degenen die dit eurofiere feest moeten betalen. En intussen vindt een geleidelijke en slim weggemoffelde kapitaals- en machtsoverdracht naar Brussel plaats en buitelen de bestuurders in deze provincie over elkaar heen om te laten zien wie het meeste deugt. Méér windmolens, meer EU en een luidkeels: 'Wir schaffen das'. En daarmee werkt deze politieke elite willens en wetens mee aan het kapotmaken van wat onze eigen Brabantse burgers hebben opgebouwd.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. De fractie van GroenLinks, mevrouw Brunklus dan tot slot.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Voorzitter. Toch het laatste woord op de Statenvergadering in de laatste vergadering van dit jaar. Ja, ik dacht, ik pak het gewoon. Maar niet om een beschouwing te geven. Ik heb toch echt nog wel enkele inhoudelijke punten. En ik hoop dat de Staten nog even wakker blijven.

Ons valt op in dit voorstel, waar geld wordt geschoven van dit jaar naar volgend jaar, dat de schuld van een aantal dingen bij een aantal andere partijen wordt gelegd. En ik vroeg me werkelijk af of dat zo was. De grondaankopen GOB, de manifestpartners krijgen daar toch een beetje een veeg uit de pan. De snelfietsroutes en de Challenge-variant bij Eindhoven, daar zijn het de gemeenten die het niet goed hebben gedaan. En ik vroeg me af of dit werkelijk wel zo correct is om het op deze manier te doen. Dat is mijn eerste punt.

Dan het tweede punt, heel kort. Er zijn een heleboel belangrijke lijstjes. De DELA-crematoria-groep heeft Mariënhage, een erfgoedcomplex van ons. Ik heb hier een vraag over. Tijdens de zomer hebben we hier een Statenmededeling over gekregen. In de rapportage van het Ontwikkelbedrijf, dat we bij de begroting hebben bekeken, staat dat een kaderstellend besluit wordt uitgewerkt in de tweede helft van 2016.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Brunklus** (GL): Ik ben zo klaar hoor. Mijn vraag is of dat is gebeurd.

De **voorzitter**: Oké. Dan stel ik voor dat we de gedeputeerde vragen om daar een antwoord op te geven. en dat kan terstond gebeuren.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je wel. Bij de behandeling van de Omgevingsvisie had ik even de indruk dat de PVV niet meer kon dromen. Maar dat bleek bij de

slotwijziging toch nog wel te kunnen. Want u leest dingen in de slotwijziging die ik er gelukkig niet in lees, mevrouw Van der Kammen.

Voorzitter. Dan de twee punten die mevrouw Brunklus naar voren brengt. Wij registreren toch vrij neutraal als er ergens een feilen zit. Als een subsidieaanvraag onvolledig is, schrijf ik dat maar gewoon op. En dat bedoel ik oprecht niet verwijtend. Dat bedoel ik helemaal niet verwijtend, maar ik vind dat we heel erg goed moeten registreren wat nu de aanleiding is dat dingen langer duren dan ze duren. En in een aantal gevallen ligt die verantwoordelijkheid bij ons. En in een aantal gevallen ligt die verantwoordelijkheid bij de ander. Maar in de meeste gevallen ligt die toch gewoon in de complexiteit die in die samenwerking ontstaat, waarmee je soms gewoon meer tijd nodig hebt om tot besluitvorming en tot allocatie van middelen te komen. Kijk ook naar de grote infraprojecten die onder onze eigen regie worden uitgevoerd.

De **voorzitter**: Interruptie Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Dank voor uw antwoord. Dus u blijft erbij dat wat u heeft opgeschreven, dat u dat ook werkelijk zo vindt? Het staat er redelijk eenzijdig. De grond aankopen is lastig, omdat de subsidieaanvragen van de manifestpartners te lang op zich hebben laten wachten. En in het geval van de uitdagende variant bij Eindhoven, laten we het zo maar noemen, is het de gemeente die fouten heeft gemaakt bij aanvragen. Dat is de werkelijke reden waarom we het geld niet in 2016 hebben kunnen uitgeven?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, maar u kleurt hem nou. Dat vind ik jammer. Ik probeer aan te geven dat het een constatering is. Op het moment dat je constateert dat manifestpartners niet tot aanvragen in 2016 zijn gekomen, zeg ik daarmee niet dat het door manifestpartners komt. Het is gewoon registreren dat het niet zo is. Misschien komt het in een enkel geval ook wel door de complexiteit die wij ze aandoen. Ik registreer een oorzaak. Ik vind oprecht dat de wijze waarop wij investeringsprojecten in de jaarschijven versleutelen, weinig recht doet aan de dynamiek die in die projecten zit. In het kader van de meerjareninvesteringsplanning wil ik daarover toch nog eens met u in discussie. Nogmaals, ik heb oprecht niet meer willen doen dan het feitelijk verantwoorden waarom uitgaven nog niet zijn gedaan, zonder dat ik daarbij schuldvragen stel of zwartepieten uitdeel.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklus.

Mevrouw **Brunklus** (GL): Ik wil ook geen schuldvragen stellen, maar ik vind dat het een beetje zo in de rapportage staat. En ik vraag het niet om de schuld bij de ene of de andere partij te leggen. Maar in de bestuursrapportage wist u dit dus nog niet. En dat is niet zo lang geleden dat we die besproken hebben. Dus vandaar dat ik de vraag stel. Als het gaat om grote bedragen en grote partijen, ik denk eigenlijk dat u dit wel eerder had kunnen voorzien.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou gaat u zwartepieten hè.

De **voorzitter**: Nee, het is kerstdiner.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Laat ik er dit van zeggen. Het feit dat we zo kort na een vaststelling ook van een bestuursrapportage toch nog moeten constateren dat ..., want daar is een bestuursrapportage voor: afwijkingen melden, nieuwe prognoses geven over het resultaat. Ik ben echt niet tevreden met dat dit er nu zo ligt. Waarbij we kennelijk op dat moment, en dan praat je over de zomer, de prognose over waar gaan we nu eind van het jaar landen, we daar toch weer op een aantal punten fors van afwijken. Voor mij is het wel aanleiding om te kijken wat voor type projecten het zijn. Het zijn vaak langjarige investeringsprojecten met complexe processen daaronder als het gaat om grondverwerving, subsidieverlening naar elkaar. Ik wil er dus ook nog eens over nadenken of we dat op een andere manier kunnen doen. Want op het moment dat iets van december naar februari wordt ..., en dat kan om grote bedragen gaan, dan sta ik hier met een slotwijziging om ervoor te zorgen dat we het rechtmatig doen. Maar in het project gaat er dan niet zo heel veel mis. Alleen tikt de kalender door. Dus staat u mij toe om misschien bij de perspectiefnota, als we die meerjarenprojectenplanning gaan doen, ook nog eens met elkaar in gesprek te komen over hoe we dat nu doen met die forse verschuivingen, omdat je toch bedragen in jaarschijven opsluit, terwijl ze vanuit een projectdynamiek vrij makkelijk over een jaarschijf heen kunnen schuiven.

U had nog een punt, mevrouw Brunklus?

Mevrouw **Brunklus** (GL): Het ging over de investering bij DELA. Weet u het nog?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wij hebben aangekondigd dat we met een uitwerking van een kader naar u toe zullen komen. Ik moet in dat geval ook even naar collega Swinkels komen, omdat het vanuit de erfgoedfabriek komt. Als het kaderstellend is en u heeft het nog niet gezien, dan is het er nog niet. Ik weet niet of collega Swinkels het paraat heeft, maar wij zullen – en dat hebben we ook aangegeven – met een uitwerking naar u komen. Dus dat moet dan inderdaad nog plaatsvinden. Ik zie en ik zeg dat hij ja knikt, waarmee het ook in de notulen belandt. Dus dat komt nog.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik wil in het kader van de zalige kerstgedachte eigenlijk om een klein toezegginkje vragen bij de gedeputeerde. We hebben het in het platform p&c al even gehad over dat even wordt uitgelegd waar de lijst van begrotingssubsidies voor bedoeld was. En die hoeft niet lang te zijn. Nu is dat in de aangepaste versie in twee woorden gebeurd. Hartstikke bedankt daarvoor. Maar bij sommige, met name de grotere dingen, is dat nog wat summier. Dan moeten wij terugkijken naar alle Statenmededelingen die ooit zijn gedaan. Het hoeft niet per se behandeld te zijn. Dat heeft tot wat onduidelijkheid geleid. Kan er bij de volgende wijziging een nummer van de Statenmededeling bij staan of iets waardoor het voor ons makkelijker uit die lijst op te maken wordt waaraan dit besteed wordt? Want dat wordt niet altijd duidelijk door twee woorden.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Laat ik in het kader van de kerstgedachte die toezegging doen. Laten we elkaar helpen, maar geeft u ook gewoon heel concreet even feedback op die lijst van waar die onduidelijkheid zit. En dan werken we met elkaar naar die verbetering. Dan krijgt u inderdaad de volgende keer een doorverwijzing. Kijk, die lijst willen we ook compact houden. Maar op een enkel onderdeel ben je dan misschien wel te compact om ook informatief te zijn. Voorzitter. Dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik stel voor nu de beraadslagingen te sluiten en het laatste voorstel van deze laatste vergadering van 2016 in stemming te brengen. Daarvoor geldt dat ik ook even de leden die eventueel buiten de zaal zijn nog even een waarschuwingssignaal geef. En dan overga tot de stemming. Voorliggend besluit 96/16, inhoudende de slotwijziging 2016, eerste begrotingswijziging 2017. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid. Mag ik stilte in de zaal!

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor voorzitter.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklous** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie/SGP was niet in de zaal. Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit voorstel door uw Staten aangenomen.

Sluiting

De **voorzitter**: Dames en heren. Hiermee zijn we aan het einde gekomen van deze vergadering. Mag ik u allen, ook degenen die achter u binnen ons ambtelijk apparaat een grote bijdrage hebben geleverd aan al het voorbereidende werk voor de besluiten die we vandaag hebben genomen, daarvoor hartelijk danken? Mag ik u vervolgens verzoeken uw sprekerspasje te deponeren in de opvangbus bij de bodetafel? Er was ook nog iets met een kerstbal, waar u nog aan kunt denken. Dat hoor ik zo wel. Ik stel voor dat wij iets later dan we gepland hadden, maar toch uiterlijk om een uur of zes aan tafel gaan voor het traditionele kerstdiner en elkaar daarvoor hopelijk treffen voor een aperitief. Nu niet bij de Statenlounge, maar beneden in de lounge voor de Bois-le-Duc-zaal. Ik dank u allen voor de samenwerking dit jaar. Degenen die ik vanavond niet meer mag zien, wens ik een mooie kersttijd en een goede jaarwisseling. En tot volgend jaar. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 17.26 uur de vergadering.